

HRVATSKARIJEČ

SUBOTICA, 22. RUJNA 2006. • CIJENA 35 DINARA • BROJ 188

Informaciono-kulturni tjednik. Izlazi od 1945. do 1950. obnovljen 2003. CODISS SR-ID 109442020

Govor mržnje ne jenjava

**U gostima kod peštanskog
ugostitelja Antuna Vidića**

**Milijun putovnica
kod Hrvata izvan Hrvatske**

JESEN STIŽE

INTERVJU

**Moždani udar
napada sve ranije**

FRANJO PETREŠ

Korupcija postaje gorući problem

**Nikola
Ostrogonac**

**Život
uz glazbu**

**Završene
Vinkovačke jeseni**

VLADIMIR
BOŠNJAK

SVRŠETAK
VRAŽJEG STOLJEĆA

HRVATSKARIJEČ

Nova knjiga u izdanju NIU "Hrvatska riječ"

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Lazar Baraković (predsjednik),
Dušica Dulić, Zdenko Đaković,
dr. Marija P. Matarić, Pavle Pejčić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan

DIREKTOR I

V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (kultura),
Dušica Dulić (politika),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

KOREKTOR: Mirko Kopunović

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.co.yu

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Rotografika« doo Subotica

List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.

List je oporezovan PDV-om od 8 posto,
po Službenom glasniku broj 140
od 1. siječnja 2005.

Književnost i identitet

U nakladi NIU »Hrvatska riječ« objavljena je još jedna nova knjiga - roman Vladimira Bošnjaka »Svršetak vražjeg stoljeća«. Dakle, ova novinsko-izdavačka ustanova, uz objavljivanje tjednika, dječjeg lista i emitiranje TV emisije, participira u javnosti i u životu hrvatske zajednice i objavljenim književnim djelima, a postojanje i produkcija sustavne nakladničke djelatnosti na materinjem jeziku upravo ima nemjerljivu važnost za svaku, pa i našu nacionalnu zajednicu. Zbog čega ističem ovu važnost? Jezik je uvijek družbenik kulturnog kolonijalizma, a da ne bismo završili kao ljudi bez jezika i kulture, te da bismo zaštitili svoj jezik i budućnost, uz obrazovanje i informiranje na materinjem jeziku, neophodna je i nakladnička književna produkcija na materinjem jeziku, kako suvremenih djela, tako i djela iz naše kulturne baštine.

Možemo uočiti, kako je u eri globalizacije jačanje nacionalnih kultura najvažnija briga tzv. malih naroda, a kako je na početku novoga milenija u tijeku i proces izgradnje zajedničkog europskog doma, prepoznatljiva su nam nastojanja baš tih malih naroda na očuvanju i njegovanju svoga jezika i nacionalnog identiteta u sklopu euro-integracije, što je poticajan primjer i za sve nacionalne manjine koje nastoje očuvati svoj identitet u većinskom okruženju. Razmišljajući o putevima jezika, književnosti i nacionalne kulture, koji nam omogućuju stvaranje vrednota duhovne stvarnosti koja jest sudbina naroda, utvrdimo i to, kako je sudbina jednog naroda neodvojiva od sudbine njegova govora.

Uočimo i to, kako književna produkcija Hrvata iz Vojvodine nužno mora sadržati i izražaj univerzalnih vrednota, kroz koje je jedino i moguće artikuliranje nacionalnih vrijednosti i naslijeđa svijesti o podrijetlu. Takva književna praksa će omogućiti prepoznavanje književnog pisma Hrvata iz Vojvodine kao nepatvorenog dijela regionalnog kulturnog identiteta, a da bi manjinska nacionalna kultura imala vitalnost, neophodna je aktualnost, kao i sluh za svoje vrijeme, a izražaj svoga vremena treba biti sadržan u nastalim djelima te kulture, jer ako se složena cjelina manjinske kulture svede na stereotip i statičnost, ona će tako svedena u praksi iskazivati shematizirane aktivnosti kao model za samozadovoljno potkusurivanje po aktualnoj potrebi onoga što zovemo prava manjina, a što dovodi do toga da manjinska kultura postane sinonim »lijepoga propadanja«.

Hrvatski jezik se uči, djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i ove su školske godine u đачkim klupama u pet osnovnih škola u subotičkoj općini, Hrvatsko nacionalno vijeće je i ove godine osiguralo udžbenike za nastavu, a što se tiče književnosti pisane na hrvatskome jeziku, pred čitateljima je novi roman Vladimira Bošnjaka »Svršetak vražjeg stoljeća«, koji toplo preporučamo svima, a poglavito onima koji se 2006. godine busaju u junačka prsa hrvatska, a ratne devedesete su prespavali.

Z. S.

Nemjerljiva važnost za svaku nacionalnu zajednicu:

Postojanje i produkcija sustavne nakladničke djelatnosti

ČETVRTAK, 14.9.

Istraga

Treće općinsko tužiteljstvo u Beogradu pokrenulo je istražni postupak u povodu tekstova objavljenih u beogradskom tabloidu »Kurir« u kojima su iznijete optužbe na račun potpredsjednice Vlade Srbije Ivane Dulić-Marković i zatražilo neophodne provjere u policiji zbog sumnje da je počinjeno kazneno djelo kršenja ravnopravnosti i izazivanja panike. Istraga je pokrenuta zbog tekstova »Ustaški jatak« i »Vojvodina Hrvatima« objavljenih u »Kuriru« 11. i 12. rujna ove godine, izjavila je zamjenica tužitelja Ljubica Veselinović i dodala da o policiji ovisi kad će obaviti razgovor s glavnim urednikom »Kurira« Antonijem Kovačevićem.

Stajalište

Prijedlog Ustava Republike Srbije koji je upućen parlamentarnim zastupnicima na usvajanje, Vlada je dopunila stajalištem o Kosovu kao pokrajini Srbije.

Srbijanska Vlada je odlučila da se preambula novog Ustava, sukladno zaključcima srbijanskog parlamenta, dopuni stavkom u kojem se navodi da je »pokrajina Kosovo i Metohija sastavni dio Srbije i ima suštinsku autonomiju u okviru suverene države Srbije«.

Beogradski mediji prenijeli su prva reagiranja kosovskih dužnosnika koji tvrde da prijedlog ustavnog rješenja nije pravno utemeljen i da je neozbiljno o tome raspravljati u trenutku kad se pregovara o statusu Kosova.

PETAK, 15.9.

Općine

Izaslanstva Beograda i Prištine u izravnim pregovorima o decentralizaciji Kosova, u nazočnosti međunarodnih predstavnika, koji su održani u Austriji-centru u Beču, nisu ni u ovom krugu uspjeli približiti svoja stajališta. Pregovorima je predsjedao zamjenik posebnog izaslanika UN za Kosovo Marttija Ahtisaarija austrijski diplomat Albert Rohan. Nove općine, njihove granice i posebno pitanje Kosovske Mitrovice bile su glavne teme razgovora. Srpska strana traži formiranje ukupno jedanaest novih općina sa srpskom većinom bez Gazimestana dok albanska nudi pet novih općina plus jednu mješovitu. S pet postojećih i proširenjem još jedne općine po srpskom bi prijedlogu na Kosovu bilo devetnaest općina sa srpskom većinom, a po albanskom jedanaest.

Zapaljiva retorika

Ministri vanjskih poslova Europske unije, koji su se sastali u petak u Bruxellesu, uputili su u svojim zaključcima važne poruke Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji.

Ministri su izrazili zabrinutost zbog »zapaljive retorike« koja se koristi u predizbornoj kampanji za parlamentarne izbore u Bosni i Hercegovini. »U tom kontekstu, Vijeće je potvrdilo svoju nedvosmislenu privrženost Daytonskom mirovnim sporazumu i teritorijalnom integritetu Bosne i Hercegovine«, kaže se u zaključcima.

Vijeće EU-a uvrstilo je i Srbiju zaključke o zapadnom Balkanu, iako to nije bilo najavljeno. Ministri su ponovili da se pregovori o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju mogu nastaviti kada Srbija postigne punu suradnju s Haškim sudom.

Izjednačeni

Demokratska stranka srbijanskog predsjednika Borisa Tadića i Srpska radikalna stranka prvi su put poslije dvije godine izjednačene po stranačkom rejtingu, pokazuje najnovije istraživanje Centra za slobodne

izbore i demokraciju (CESID) provedeno početkom rujna na uzorku od 1 400 građana Srbije.

Istraživanje pokazuje kako se u Srbiji povećava broj građana koji ne žele glasovati pa bi na izbore, da se danas održavaju, izašlo samo 40 posto birača. Od tog broja, računajući samo birače koji već znaju za koga bi glasovali, po 30 posto bi povjerenje ukazalo DS-u i SRS-u.

Posebni odnosi

Bivši ministar vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i kandidat na predstojećim izborima za člana Predsjedništva te zemlje Haris Silajdžić zatražio je od visokog predstavnika za BiH Christiana Schwarz-Schillinga da spriječi najavljeno potpisivanje sporazuma o posebnim odnosima Republike Srpske i Srbije.

Tijekom predizborne kampanje najviši dužnosnici RS opetovano su istupali s tezama o mogućem izdvajanju RS iz BiH i pripajanju Srbiji.

SUBOTA, 16.9.

Promocija

Predsjednik Srbije Boris Tadić je ispred Skupštine Srbije, u središtu Beograda bio nazočan svečanoj promociji diplomiranih pitomaca svih rodova vojne akademije Vojske Srbije.

Pozdravljajući mimohod najmlađih časnika Vojske Srbije, kojem je bilo nazočno oko 5 000 građana, Tadić je istaknuo kako je pred njima velika dužnost »da u prvoj polovici 21. stoljeća obrane sigurnost Srbije i da je, sukladno geostrateškom važnošću, učine čimbenikom stabilnosti u regiji«.

Premijer Srbije Vojislav Koštunica izrazio je uvjerenje da je »Kosovo duboko utisnuto u srcima i svijesti pripadnika Vojske Srbije« te naglasio kako je za njegovu Vladu, Skupštinu i predsjednika Republike od najveće važnosti »da imaju jedinstven stav da je Kosovo bilo i da će zauvijek ostati Srbija«.

Pokraj najviših dužnosnika Srbije na svečanosti je bio nazočan i predsjednik Republike Srpske Dragan Čavić.

Pravo glasa

Srbima u Republici Srpskoj treba dati pravo glasa na izborima u Srbiji što bi poboljšalo međusobnu suradnju, a Srbiju učinilo još jačim regionalnim čimbenikom, izjavio je premijer Republike Srpske Milorad Dodik.

Još jednom govoreći o eventualnom referendumu o neovisnosti RS-a, Dodik je naglasio kako će njegovo »raspisivanje ovisiti od ponašanja međunarodne zajednice i vlasti u Sarajevu«.

NEDJELJA, 17.9.

Desničin opus

U Zadru je završen dvodnevni znanstveni skup Sunce, stablo i pisac: krajolici u opusu Vladana Desnice; posvećen 101 godišnjici rođenja najznačajnijeg srpskog književnika u Hrvatskoj.

Skup su organizirali Centar za komparativno-historijska i interkulturalna istraživanja Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Hrvatsko društvo pisaca i Srpsko kulturno društvo Prosvjeta. Među ostalim na skupu su se sudionici bavili budućim »Desničinih susretima«, kao i međusobnim odnosima u kulturi između Hrvata i Srba.

Vladan Desnica, rođen je u Zadru, 16. rujna 1905, a umro u Zagrebu 4. ožujka 1967. Napisao je dva romana: Zimsko ljetovanje (1950.) i Proljeće Ivana Galeba (1957.) kao i 32 novele, objavljene u četiri zbirke. Kritičari se slažu da su njegova djela veoma značajna za suvremenu hrvatsku književnost.

PONEDJELJAK, 18.9.

Mandatar

Crnogorski predsjednik Filip Vujanović najavio je da će aktualnog premijera Mila Đukanovića predložiti za novog mandataru Vlade Crne Gore.

Milo Đukanović je predsjednik Demokratske partije socijalista, koja je u koaliciji sa Socijaldemokratskom partijom i Hrvatskom građanskom inicijativom, osvojila apsolutnu većinu na parlamentarnim izborima održanim prije tjedan dana.

Suđenje

Suđenje lideru Srpske radikalne stranke Vojislavu Šešelju počeo će pred Haškim sudom 2. studenog, priopćio je sud u Hagu.

Šešelju se u 14 točaka optužnice na teret stavljaju zločini protiv čovječnosti nad Hrvatima i Muslimanima u Hrvatskoj, BiH i Vojvodini 1991.-95. Sudsko vijeće nedavno je, međutim, naložilo Tužilaštvu da ispita mogućnost sužavanja optužnice za bar jednu trećinu.

Neka me smijeni

Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu Christian Schwarz-Schilling zaprijetio je da će smijeniti predsjednika Vlade Republike Srpske Milorada Dodika ukoliko on »nastavi govoriti o provedbi referenduma kojim bi se taj entitet odvojio od BiH«.

Na najavu moguće smjene odmah je reagirao i sam Dodik.

»Ja u svakom slučaju stojim iza svega što sam rekao o referendumu«, kazao je Dodik ustvrdivši kako će se nastaviti zauzimati za tu mogućnost ukoliko drugi budu i dalje govorili o ukidanju Republike Srpske. »A on (Schwarz-Schilling) neka me smijeni zbog toga ako želi«, kazao je Dodik.

UTORAK, 19.9.

Demonstracije

U Budimpešti su se sukobili policija i demonstranti desnice koji zahtijevaju ostavku socijalističkog premijera Ferenc Gyurcsánija zato što je on na jednom zatvorenom partijskom sastanku izjavio da je lagao kako bi ponovno pobijedio na izborima, travnja ove godine.

Više od 100 policajaca i oko 120 demonstranata povrijeđeno je tijekom noćasnog i jutrošnjeg sukoba u zgradi Mađarske televizije i na obližnjem Trgu slobode u Budimpešti.

Poruka

Predsjednik Srbije Boris Tadić razgovarao je u New Yorku s predsjednikom Sjedinjenih Američkih Država Georgom Bushom i prenio mu poruku da samo demokratska Srbija može biti faktor stabilnosti na Balkanu. Oni su se sastali u dva navrata na okruglom stolu o demokraciji koji je organizirao američki predsjednik i na radnom ručku, koji je za šefove izaslanstava na zasjedanju Opće skupštine UN-a organizirao generalni tajnik svjetske organizacije Kofi Annan.

Podrška za kandidaturu

Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić i premijer Ivo Sanader su u New Yorku ocijenili uspješnim svoje sudjelovanje na godišnjem zasjedanju

Opće skupštine UN-a, ističući kako su u bilateralnim razgovorima koje su vodili naišli na podršku za kandidaturu Hrvatske za nestalnu članicu Vijeća sigurnosti UN u mandatu 2008/09.

SRIJEDA, 20.9.

Crveno slovo

Premijer Vojislav Koštunica obećao je Srpskoj pravoslavnoj crkvi da će novi Ustav Srbije biti usvojen na dan nekog od velikih pravoslavnih praznika, objavio je novosadski list »Dnevnik« pozivajući se na anonimni, dobro obaviješteni izvor.

Prema tom izvoru u opticaju su tri datuma: Sveti Nikola, 19. prosinca, Sveti Sava, 27. siječnja, i Sretenje, 15. veljače, jer Koštunica želi da, nakon što Ustav bude usvojen, može reći kako je narodu podario nikoljdanski, svetosavski ili sretenjski ustav.

Prema »Dnevniovom« izvoru, premijer Koštunica je svjestan toga da će, kako bi nadomjestio 1,3 milijuna registriranih albanskih birača i, kako se procjenjuje, još 600.000 fizički odsutnih punoljetnih građana, morati na referendumu osigurati izlaznost veću od 70 posto. Zato će okosnica referendumske kampanje biti kao u vrijeme Slobodana Miloševića da se preko Ustava odlučuje hoće li Kosovo i Metohija ostati u sastavu Srbije, umjesto da se govori o Ustavu kao potrebi za europsku Srbiju.

S A D R Ź A J

Kako je tabloid preuzeo neslavnu palicu od radikala

Kurir nastavlja hajku 6

Počela implementacija Zakona o poljoprivrednom zemljištu

Prva ugovaranja u studenome 8

U Sonti sveukupno manje prvašića

Radost učenja hrvatskoga 10,11

Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u srednjoj školi

Mogućnost koju ne treba propustiti 23

Nova knjiga u izdanju NIU »Hrvatska riječ«: »Svršetak vražjeg stoljeća« Vladimira Bošnjaka

Veliki planovi malih naroda i njihove manjine rasvjetom Bošnjakova romana 36,37

Ladislav Mamužić, direktor biciklističkog kluba »Spartak«

Za budućnost biciklizma ne treba strahovati 57

Dujizmi

- *Oni koji podižu prst glasuju na svoju ruku.*
- *Petokraka je i nadalje nedjeljiva.*
- *Talasanje narod jeste ispravan put.*

Duje Runje

Kako je tabloid preuzeo neslavnu palicu od radikala

Kurir nastavlja hajku

Anto Đapić, Ivana Dulić-Marković, Petar Lađević...

Potpredsjednica Vlade Republike Srbije Ivana Dulić-Marković nailazi na neprijateljstvo glasnijeg dijela srbijanske javnosti zbog svoga podrijetla. Nakon što su je članovi Srpske radikalne stranke više puta dovodili u vezu s ustašama i poslije imputacija o susretu u Subotici s predsjednikom Hrvatske stranke prava Antom Đapićem, prošloga je tjedna beogradski tabloid »Kurir« nastavio »obrađivati« njenu obitelj i prošlost o čemu smo pisali u prošlom broju.

Unatoč tome što su u zaštitu Ivane Dulić-Marković ustale mnoge novinarske udruge, Ministarstvo kulture se oglasilo samo pozivom tužiteljstvu da reagira na takve napise.

OSUDE NEDOSTATNE: Ovoga puta, čak je i Srpski demokratski forum, nevladina udruga koja se bavi pružanjem pravne pomoći i zaštitom ljudskih prava izbjeglica iz Hrvatske, ocijenio kako je u ovim slučajevima riječ o »govoru mržnje, s ciljem njenog moralnog diskreditiranja i sataniziranja«, te izrazio nezadovoljstvo i prosvjed zbog učestalih napada dijela medija i ekstremnih političkih snaga

na potpredsjednicu Vlade Srbije Ivanu Dulić-Marković zbog njezine nacionalne pripadnosti. Navodeći, kako takve pojave nepovoljno utječu na opći položaj srpske zajednice u Hrvatskoj, SDF je izrazio sumnju kako ekstremne snage srpskog nacionalizma surađuju s ekstremima u Hrvatskoj, kako bi zajedno spriječili normalizaciju i razvoj dobrosusjedskih odnosa u regiji, kao i povratak izbjeglica. Hrvatska se zajednica više-manje šutke solidarizirala s najutjecajnijom sunarodnjakinjom u Srbiji. HNV je izdao priopćenje onda kada ju je, početkom lipnja, prvi put sa skupštinske govornice

verbalno napao radikalski zastupnik Zoran Krasić. HNV je tada osudio govor mržnje, te je zatražio od državnih tijela Srbije da »odmah poduzmu zakonom predviđene mjere, kako bi se govor mržnje konačno i zauvijek zaustavio, umjesto da se nekažnjeno širi s parlamentarne govornice«. Oglasio se tada i DSHV »najoštrijim prosvjedom« zbog nekažnjelog izljeva nacionalne netrpeljivosti »čak i prema najvišim državnim dužnosnicima od strane pripadnika onih snaga koji su zagovarali i provodili

protjerivanje hrvatskoga stanovništva iz Srijema 1990-ih godina«.

PROŠIRENA LISTA: No, budući da nije bilo sankcija, ne čudi što su se napadi nastavili ponavljati. Unatoč obećanju Petra Lađevića, voditelja Vladina ureda za manjine, kako će se vrijeđanjima stati na kraj, nakon što su kulski radikali za svoj izborni neuspjeh na ponovljenim izborima za gradonačelnika okrivili nacionalne manjine, prije nekoliko dana se Kurir obrušio i na njega. Preko cijele naslovnice se prošloga petka pojavio naslov »Dobro doš'o ustašo« s fotografijom rukovanja Petra Lađevića i Anta Đapića na ovogodišnjoj subotičkoj Dužijanci. Sliku je pratio napis kako je »Petar Lađević, bivši Koštuničin savjetnik za izbjeglice, u Subotici srdačno dočekao Antu Đapića, lidera proustaške Hrvatske stranke prava«. Tekst kritizira »srdačno rukovanje lidera ultranacionalističke Hrvatske stranke prava i Petra Lađevića, tajnika Republičkog savjeta za nacionalne manjine i bivšeg Koštuničinog savjetnika za izbjeglice!«. Novinar piše kako je Lađević rodnom iz Petrinje i kako je nekoliko godina nakon operacije »Oluja« došao u Srbiju, a prenesene su i navodne Đapićeve teške antisrpske izjave poput one, kako je »vijest o smanjenju broja Srba u Hrvatskoj jedna od boljih koje je čuo u posljednje vrijeme«.

Nikola Perušić

Skupa cijena nepotrebnog skandala

Dakle, kao što su politički pismene osobe mogle pretpostaviti i prije Đapićeva dolaska na Dužijancu, to nije donijelo ništa dobrog, a sada je dodatno opteretilo položaj ovdašnje hrvatske manjine. Nakon Kurirove kritike Petra Lađevića bit će teško očekivati od osobe, koja bi trebala braniti manjine, da se snažnije zauzme za Hrvate. Lađeviću će biti teško, a možda i nemoguće, nakon svega tražiti sankcije prema radikalima zbog izjava o ustašama, Ivani Dulić-Marković, te prema Kuriru zbog izazivanja nacionalne mržnje.

Kritički komentar objavljen prije par tjedana u Hrvatskoj riječi ukazao je na tu problematiku, ali je stvarnost ispala još nepovoljnija zbog ovog Kurirovog javnog prozivanja srbijanskog dužnosnika koji je revoltiran napustio Dužijancu. Hrvatska zajednica je i dalje zaštićena time što će njezina najznačajnija manifestacija umjesto zahvale Bogu, promocije hrvatskog identiteta i multinacionalnog zajedništva ostati upamćena po apsolutno nepotrebnom političkom skandalu, čiju bi najvišu cijenu mogli platiti upravo Hrvati.

Okrugli stol u Novom Sadu, u organizaciji Nezavisnog udruženja novinara Srbije

Kako izbaciti mržnju iz medija

Gledajući sveukupno, situacija u srbijanskim medijima sve je lošija *
Kako će se stvar razvijati u neposrednoj budućnosti, za sada nije poznato *
Ova, kao i druge slične tribine, mogu fokusirati problem,
ali za njegovo je rješavanje potreban angažman šire zajednice,
odnosno uređivanje institucija društva i države

Piše: Jadranka Ivić

Kako spriječiti pretvaranje tiska u Srbiji u poprište uvreda, kleveta i pornografije, bila je tema najnovijeg okruglog stola Nezavisnog udruženja novinara Srbije, koje je prošloga petka održano u prostorijama Nezavisnog društva novinara Vojvodine u Novom Sadu. Sudionici okruglog stola bili su urednici medija iz Beograda i Vojvodine, predstavnici novinarskih udruga i medijskih asocijacija, Ministarstva kulture Srbije, pokrajinske vlasti, te stručnjaci relevantnih nevladinih organizacija.

I na ovom je skupu zaključeno kako je stanje u pojedinim ovdašnjim medijima iznimno loše glede sadržaja i rječnika, no put za izlazak iz te situacije nije jednoznačno utvrđen ni ovoga puta.

PSOVKA U JAVNOM DISKURSU: Jedan od uvodničara okruglog stola, predsjednik NDNV-a *Dinko Gruhonjić*, podsjetio je kako nekada u našim medijima nije bilo mjesta psovka, dok se danas psovka progurala u javni diskurs, i to »uz blagoslov političara«. Posljedica toga je tabloidizacija medija u Srbiji, pri čemu ovdašnji tabloidi ni po čemu ne sliče tabloidima na Zapadu. Budući da, po njegovim riječima, ovdašnje pravosuđe ne funkcionira, izostaju sankcije za govor mržnje u medijima.

Ilustrirajući rečeno, Gruhonjić je spomenuo nekoliko karakterističnih primjera u medijima, kao što su SMS-manija, spletke u svezi pojedinih estradnih zvijezda, skupštinski govor radikalnog zastupnika *Zorana Krasića*, vrijeđanje potpredsjednice Vlade Srbije *Ivane Dulić-Marković*, ponašanje ministra *Velimira Ilića*, pojedini tekstovi sadašnjeg generalnog direktora RTS-a *Aleksandra Tijanića*, itd. Sve to, uz mnoštvo drugih neizgovorenih primjera, Gruhonjić naziva moralnim sunovratom društva u Srbiji, koje nije počelo jučer, nego u Miloševićevom desetljeću, te će za izlazak iz te krize trebati još najmanje toliko vremena.

KLJUČNA OSUDA JAVNOSTI: Pravni aspekt problema i mogućnosti da država reagira predstavio je drugi uvodničar, poznati novosadski odvjetnik *Vladimir*

U javnosti se mora stvoriti ozračje da je određeno ponašanje u medijima neprihvatljivo: sa okruglog stola u Novom Sadu

Beljanski. Ključno je, po njegovu mišljenje, reagiranje javnosti. »Što je reakcija javnoga mnijenja na neprihvatljivo ponašanje jača, to je potreba za represijama manja. I obrnuto. Paradoksalno zvuči, ali sud je posljednja instanca koja se u ovakim slučajevima treba pitati. Ako postoji žestoka osuda javnosti, onda to znači da je društvo odlučilo da je određeno ponašanje neprihvatljivo.«

Beljanski je na primjeru Nacionalnog stroja i njihovog proljetnog upada na Filozofski fakultet u Novom Sadu i prekid tribine uz demonstracije fašizma, pokazao kako u ovoj zemlji djeluje pravosuđe. »Tužiteljstvo tada nije poduzelo ništa odmah, nego je čekalo da vidi kako će javnost reagirati. Onda su sačekali i blagoslov politike, pa su tek tada poduzeli korake, što je pratilo nepotrebno spektakularno uhićenje okrivljenih.«

KODEKS, BOJKOT, LICENCA: I svi drugi sudionici rasprave, poput *Dragana Janjića*, člana Izvršnog odbora NUNS-a, složili su se da nikakav sud ne može zaštititi novinarsku profesiju i ljude koji su meta psovačkih i uvredljivih tekstova, nego da se sveukupno u javnosti mora stvoriti atmosfera da je takvo ponašanje u medi-

jima neprihvatljivo. Ono u čemu se sudionici rasprave nisu složili, jest način da se iz ove alarmantne situacije izađe. Jedni smatraju da je prvi korak usvajanje kodeksa ponašanja u medijima, drugi predlažu bojkot onih osoba iz javnoga života koje su perjanice problematičnog ponašanja, dok se treći opredjeljuju za izdavanje licenci za novinare, odnosno određivanje tko može, a tko ne, baviti se novinarskom profesijom. Svi ovi, pa i drugi prijedlozi, osim dobrih imaju i svoje loše strane. Kodeks, recimo, djeluje previše utopistički, bojkot vjerojatno ne bi uspio, a s licencama je problem »tko bi kontrolirao kontrolore«, kako kaže *dr. Dubravka Valić-Nedeljković*, ravnateljica Novosadske novinarske škole.

Gledajući sveukupno, situacija u srbijanskim medijima sve je lošija, a u nekim segmentima gora je nego što je to bilo i u ratnim devedesetim godinama prošloga stoljeća. Kako će se stvar razvijati u neposrednoj budućnosti, za sada nije poznato. Ova, kao i druge slične tribine, mogu fokusirati problem, ali za njegovo je rješavanje potreban angažman šire zajednice, odnosno uređivanje institucija društva i države. Bez toga ne ide.

Počela implementacija Zakona o poljoprivrednom zemljištu

Prva ugovaranja u studenome

17.000 hektara zemlje u državnom vlasništvu bit će na raspolaganju zainteresiranim poljoprivrednicima u Općini Subotica *Individualni poljoprivredni proizvođači po prvi puta mogu ravnopravno konkurirati za zakup njiva u državnom vlasništvu.

»**Z**akon o poljoprivrednom zemljištu jedan je od najvažnijih zakona koji je donijela ova vlada« kaže zamjenik predsjednika Općine Subotica *Petar Kuntić* resorno zadužen za poljoprivredu, »a kako je naša Općina izrazito poljoprivredno područje veoma nam je stalo da dođe što prije do implementacije ovog zakona prema kojem i individualni poljoprivredni proizvođači po prvi puta mogu ravnopravno konkurirati za zakup njiva u državnom vlasništvu«.

Cjelokupni postupak izdavanja državne zemlje povjeren je lokalnim samoupravama, temeljem Zakona o poljoprivrednom zemljištu koji je Narodna skupština Republike Srbije usvojila 14. srpnja ove godine, dok je detaljno uputstvo o operativnom sprovođenju stiglo u lokalne samouprave krajem kolovoza. Prvih dana rujna subotička lokalna samouprava obrazovala je komisiju za izradu poljoprivredne osnove koja je već zacrtala plan i program rada, ali se ova komisija treba verificirati od strane Skupštine Općine Subotica što se očekuje da će biti učinjeno na sjednici Skupštine Općine 28. rujna.

Radi se o stručnoj komisiji koju čine predstavnici katastra, statistike, vodoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu SO Subotice. Prema Kuntićevim riječima, pred komisijom je veliki i obiman posao, jer treba napraviti plan upravljanja državnim poljoprivrednim zemljištem na otprilike 17.000 hektara na teritoriju subotičke općine.

PROCEDURA: »Kada komisija uradi poljoprivrednu osnovu za određenu katastarsku općinu suglasnost na valjanost ove

osnove daje druga komisija u kojoj većinu čine poljoprivredni proizvođači. Tek po dobivanju te suglasnosti predmet se šalje na davanje suglasnosti Ministarstvu poljoprivrede Republike Srbije. Po dobivanju te suglasnosti lokalne samouprave raspisuju natječaj i organiziraju sve ostale aktivnosti vezane za natječaj. Na natječaju najpovoljnija ponuda za određenu tablu zemljišta ide ponovno na suglasnost u Ministarstvo poljoprivrede i tek po dobivanju te suglasnosti republički poljoprivredni inspektor uvodi novog zakupca u posjed državnog poljoprivrednog zemljišta« objašnjava Kuntić proceduru pripreme i davanja u zakup državnog poljoprivrednog zemljišta. »Kada se sve sabere, uz maksimalno angažiranje operativnog osoblja u lokalnoj samoupravi, prije polovice studenog neće se moći izdati prve njive.

PROBLEMI: »Naša Općina osim toga ima i određene objektivne probleme. Skoro sva državna poljoprivredna zemlja predmet je restitucije i kao takva se može izdavati u zakup maksimalno do tri godine. Također, u našoj Općini u proteklom desetljećima nije uopće rađena komasacija (ukrupnjavanje) zemljišta kao u nekim drugim općinama u Vojvodini (osim 6-7 tisuća hektara njiva u Čantaviru) te će se zbog toga javljati problem takozvanog 'leopardovog krzna'. To znači da u okviru državnih tabli postoji izmješano državno i društveno zemljište te su, ako ne bude dobre volje od strane novih vlasnika kombinata, mogući problemi kod uvođenja u posjed novog zakupca« kaže Kuntić.

Specifičnost Subotice je i postojanje državnog poljoprivrednog zemljišta na sje-

Konsenzus u koaliciji

Vladajuća koalicija u Subotici koju čine Savez vojvodanskih Mađara, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Demokratska stranka, Liga socijaldemokrata Vojvodine i G 17 plus, je na sastanku koji je bio posvećen isključivo ovom zakonu, početkom rujna, usvojila zaključke, kojima se među ostalim određuje da će se zemljište davati u zakup na tri godine (osim zemljišta pod Zakonom o zaštiti okoliša koji se može izdati na duži period), da će se natječaj obavljati na postojećim tablama zemljišta u kombinatima (table od 30 do 300 hektara) a neće se ići na čitava imanja.

Osim toga vladajuća koalicija u Subotici nudi suradnju novim vlasnicima poljoprivrednih kombinata u svezi rješavanja problema tzv. leopardovog krzna, a ostalo je ne-definirano hoće li se u okviru sprovođenja natječaja svakom subjektu ograničiti broj natjecanja ili će se ograničiti broj hektara.

veru Općine koji se nalaze u zoni zaštite okoliša. Te površine će se pod specijalnim uvjetima izdavati u zakup. Osim toga u Općini Subotica kao nekada izrazito vinogradarskom i voćarskom kraju i većina voćnjaka na državnom poljoprivrednom zemljištu će također biti predmet izdavanja, jer su zasadi stariji od 15 godina, a po zakonu i oni su predmet izdavanja.

Međutim, premda još proces izdavanja zemljišta nije otpočeo, prema Kuntićevim riječima, pojavili su se i određeni problemi na terenu. »Sadašnji vlasnici privatiziranih kombinata bez obzira što su znali za zakon o poljoprivrednom zemljištu ušli su u posjede državnih njiva bespravno i zasijali uljanu repicu i ječam a planiraju i sjetvu pšenice. U takvim situacijama novi zakupac izlicitirane njive ući će u posjed tek po skidanju usjeva sljedeće godine, s time da će zakupnina iznositi onu vrijednost koja bude izlicitirana. Ostaje otvoreno pitanje davanja garancije, u ovom slučaju vlasnika kombinata, hoće li tu cijenu i platiti. Tržišna cijena zakupa po hektaru trenutačno se kreće oko dvanaest tisuća dinara, plus porezi i doprinosi«, kaže Kuntić.

J. Dulić

Raste robna razmjena Srbije i Hrvatske

Toplija gospodarska klima

Statistika pokazuje oporavak gospodarstva

B rze promjene na tržištima počelo je pratiti i domaće gospodarstvo, o čemu svjedoče sljedeći podaci. Nedavno je izmijenjena Naredba o zabrani izvoza domaćih i divljih svinja i njihovih proizvoda u Hrvatsku, koja je donijeta radi sprečavanja unošenja klasične kuge svinja. Uprava za veterinu Republike Srbije je u suradnji s kolegama iz Hrvatske donijela izmjene koje omogućuju da se, osim konzervi, prodaje i niz drugih proizvoda od svinjskog mesa, među kojima su i viršle. Prema informaciji iz Republičke uprave za veterinu sada je temperaturni tretman niži, što povećava paletu artikala koji zadovoljavaju hrvatske fito-sanitarne uvjete uvoza. Po novome tretmanu je bitno da se tijekom proizvodnje postigne temperatura od minimalno 70 stupnjeva Celzija.

Izvoz će biti omogućen i za termički neobrađene šunke minimalne težine 5,5 kilograma, podvrgnutih prirodnoj fermentaciji i zrenju najmanje 9 mjeseci i u kojima je aktivnost vode ispod 0,93, a PH vrijednost manja od šest. No, to se mora službeno potvrditi međunarodnom veterinarskom potvrdom, koju izdaju veterinarske inspekcije Republike Srbije. Radi izvoza u Hrvatsku objekti za proizvodnju proizvoda od mesa moraju biti odobreni i stavljani na popis, a zainteresirani proizvođači trebaju podnijeti prijavu Upravi za veterinu, Odjelu za javno veterinarsko, zdravlje kako bi se to obavilo.

Dakle, otklonjena je jedna mala prepreka robnoj razmjeni. No, što je s velikim planom uspostave velikog zajedničkog tržišta ovog dijela Balkana? Što se tiče slobodne trgovinske zone zapadnog Balkana CEFTA, više od 41 posto Hrvata se protivi ulasku svoje zemlje u ovu asocijaciju, govori istraživanje Hrvatske seljačke stranke. HSS traži izjašnjavanje Vlade i premijera Ive Sanadera o tom pitanju, a pojedinci iz HSS poput Damira Kovačića iz stranačkog Ravnateljstva za poljoprivredu i šumarstvo upozoravaju kako će ulazak imati štetne posljedice za poljoprivredno-prehrambene proizvođače, posebno one male, te će značiti kraj seljačkih gospodarstava u Hrvatskoj.

HRVATSKA: Podaci Državnog zavoda za statistiku govore kako je ukupna vrijednost robne razmjene Hrvatske sa svijetom u prošloj godini iznosila 27,3 milijardi USD, što je preko 11 posto više nego prethodne godine, a gotovo 85 posto je ostvareno sa zemljama europskog kontinenta. Najveći trgovinski partneri prema odredištu hrvatskog izvoza su Italija (1.881 milijun USD),

Bosna i Hercegovina (1.260 milijuna USD), Njemačka (936), Slovenija (711), Austrija (628), Srbija i Crna Gora (393). Zanimljivo je kako je najveći porast izvoza u odnosu na prethodnu godinu od 33,8 posto upravo u Srbiju i Crnu Goru. Što se tiče uvoza, dominiraju Italija (2.967 milijuna USD), Njemačka (2.750), Slovenija (1.257), Austrija (1.065) te Francuska (776).

Čak 87,6 posto ukupne robne razmjene otpada na proizvodnju prerađivačke industrije. Na tu granu djelatnosti otpada 93,7 posto ukupnog izvoza i 84,5 posto ukupnog

a uvoz 23,1 posto. Time je izvoz u periodu siječanj-lipanj dosegao 3 milijarde dolara, uvoz 6,8 milijardi dolara. Smatra se kako je povećanje uvoza posljedica uvoza energenata, koji čini preko 20 posto ukupnog uvoza. Zatim, razlog je u povećanju uvoza ruda bakra i željeza, te rasta javne i osobne potrošnje. Uvoz vozila bio je 520 milijuna dolara, što je 7,6 posto ukupnog uvoza. Što se tiče izvoza, smatra se da razlozi za njegovo povećanje leže u rekonstrukciji poduzeća, suficita u razmjeni hrane, gotovih tekstilnih proizvoda te porasta svjetskih

Zemlja	Izvoz			Uvoz		
	2004.	2005.	Udio %	2004.	2005.	Udio %
Italija	1.833	1.881	21,36	2.818	2.967	16,00
Njemačka	895	936	10,63	2.568	2.750	14,83
Slovenija	600	711	8,07	1.179	1.257	6,78
Austrija	756	628	7,13	1.131	1.065	5,74
BiH	1.153	1.260	14,31	348	453	2,44
Francuska	183	198	2,25	731	776	4,18
Rusija	115	112	1,27	1.205	1.692	9,12
SAD	211	305	3,46	358	397	2,14
Mađarska	103	137	1,56	508	574	3,10
Kina	7	9	0,10	635	873	4,71
Srbija i Crna Gora	294	393	4,46	140	168	0,91

Najveći vanjskotrgovinski partneri Republike Hrvatske (u milijunima EUR)

uvoza. Na drugom je mjestu, zbog uvoza sirove nafte i zemnog plina, rudarstvo s 8 posto udjela u ukupnoj razmjeni. Na poljoprivredu, lov i šumarstvo otpada 2,15 posto

cijena osnovnih metala i rasta ekonomske aktivnosti u svijetu. Što je za nas posebno zanimljivo, rast suficita robne razmjene hrane znači da je izvoz voća i povrća bio

Zemlja	Izvoz			Uvoz		
	2005.	2006.	Udio %	2004.	2005.	Udio %
Rusija	92	120	4,9	753	929	16,7
Italija	305	411	16,9	389	481	8,7
Njemačka	197	268	11,0	456	532	9,6
BiH	303	306	12,6	125	132	2,4
Kina	1	2	0,1	185	311	5,6
Francuska	72	105	4,3	128	161	2,9
Hrvatska	76	106	4,3	109	146	2,6
Rumunjska	66	57	2,3	107	193	3,5
Slovenija	80	101	4,2	116	133	2,4
Bugarska	38	68	2,8	77	149	2,7
Makedonija	112	129	5,8	65	82	1,5
Mađarska	57	76	3,1	108	122	2,2

Najveći vanjskotrgovinski partneri Republike Srbije (u milijunima EUR) za prvo polugodište 2005. i 2006. godine

ukupne robne razmjene, odnosno 1,33 posto hrvatskog izvoza i 2,53 posto uvoza. **SRBIJA:** Srbija je, pak, u prvom polugodištu ove godine u odnosu na isti prošlogodišnji period povećala izvoz za 22,6 posto,

140 milijuna dolara, žitarica i njenih proizvoda 122 milijuna USD, žutog kukuruza 76 milijuna USD, a šećera 87 milijuna.

Nikola Perušić

Unatoč sveukupno manjem broju prvašića u Sonti

Radost učenja hrvatskoga

Kao nikad do sada, u OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti ove jeseni upisano svega 40 prvaša, od kojih je 20 hrvatske nacionalnosti * Osim Kate Tadijan od ove školske godine hrvatski jezik predaje i vijećnik HNV-a, nastavnik Andrija Ađin * Za razliku od jednog dijela svojih roditelja, djeca bi bez straha učila hrvatski i učlanila se u Šokadiju * Potrebno je puno više razgovora s roditeljima nego s djecom

Piše Ivan Andrašić

Da Sonta neumitno stari svakog rujna nam pokazuje upis prvaša u Osnovnu školu »Ivan Goran Kovačić«. Svake godine djece je sve manje, a ove je u dva odjela upisano svega 40 rođenih 1999. godine. Još je tužniji podatak da skupa sa ukupnim brojem djece opada i postotak pripadnika hrvatske nacionalne zajednice među njima. Ove jeseni od 40 prvaša 20 je malih Hrvata, 10 Srba, 4 Roma, 3 Mađara, 1 Rumunj i 2 neopredijeljenih.

iskustvo s nastavom na hrvatskom jeziku. Prvo desetljeće rada u prosvjeti proveo je u Osnovnoj školi »Bratstvo i jedinstvo« u Popovcu, općina Beli Manastir, prethodno završivši gimnaziju u Zagrebu i osječku pedagošku akademiju.

Prvi sat hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture s prvašima i učenicima četvrtog razreda Andrija Ađin je posvetio međusobnom upoznavanju i elementarnom objašnjavanju onoga čemu će djecu tije-

za hrvatski kao izborni predmet prijavila svega polovica upisanih prvaša hrvatske nacionalnosti. Mi ove školske godine zao-kružujemo ciklus učenja hrvatskog jezika od prvog do četvrtog razreda i očekivao sam veći broj prijavljenih. Zakazali smo svi pomalo, trebalo je puno više razgovarati s roditeljima. Vjerojatno su neinformirani, iako u 'Hrvatskoj riječi' imaju redovito prilike čitati kako se u svim mjestima u Vojvodini u kojima živi hrvatska nacionalna manjina uči hrvatski jezik kao izborni predmet, a isto tako formiraju se i odjeli sa cjelokupnom nastavom na hrvatskom jeziku. Nadam se da ću i ja to u svojoj školi dočekati prije odlaska u mirovinu«, kaže za Hrvatsku riječ nastavnik Ađin.

Ove riječi veterana pedagoške i kulturne djelatnosti morale bi nas natjerati da se svi skupa preispitamo i točno utvrdimo gdje griješimo, kako bismo, liječnički rečeno, uspostavljanjem točne dijagnoze omogućili i određivanje pravilne terapije. Ukoliko smo u prigodi poslušati iskrene dječje razgovore ostajemo poraženi tužnom istinom da su kočnice smještene u domovima ovih mališana, da bi, za razliku od jednog dijela svojih roditelja, djeca rado učila hrvatski i upisala se u »Šokadiju« kad bi mama i tata dozvolili.

KOČNICE SU U RODITELJIMA:

Jedna od mama malih prvaša, *Ljubica Brkin*, ljuta je na dobar dio roditelja. »Ne razumijem one koji prikrivaju tko su i što su. Stariji sin *Kristijan* mi je srednjoškolac u Osijeku, to nigdje i nikad ne skrivam, naprotiv, ponosim se onim što jesam i to ću zauvijek i ostati, a evo, Bogu hvala i mlađi sin *Marko* stasao je za školu, pa ne vidim ništa prirodnije nego da mu izborni predmet bude njegov materinji jezik«, kaže za Hrvatsku riječ *Ljubica Brkin*.

Ove riječi su pouzdan znak da je još uvijek potrebne ideološki raditi s odraslima, nego s djecom. Mala *Katarina*, koja je došla na probu dječjeg folklornog odjela »Šokadije«, kaže: »U mojem odjelu ima puno djece koja bi došla sa mnom, ali njihove mame kažu da nemaju nošnje, pa

Nastavnik Andrija Ađin s učenicima

Glede izbornog predmeta u ovoj generaciji bilježimo nazadak u odnosu na prošlu školsku godinu. Svega polovica upisanih prvaša hrvatske nacionalnosti opredijelila se za učenje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

OČEKIVANJA SU BILA VEĆA: Kako je ovo četvrta generacija upisanih, dosadašnja nastavnica hrvatskog jezika *Kata Tadijan* dobila je pojačanje. Od početka rujna hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture djeci predaje i nastavnik *Andrija Ađin*, koji je ujedno i vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća. Ovo mu nije prvo

kom školske godine podučavati, a članica recitatorskog odjela »Šokadije«, učenica petog razreda *Sanja Andrašić* nadahnuto je pročitala riječi hrvatske himne. Uz to, nastavnik Ađin im je pokazao i objasnio razliku između zastave Republike Hrvatske i zastave hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Još su i otpjevali jednu pjesmu i fotografirali se za »Hrvatsku riječ« i sat je brzo završen.

»Jako sam zadovoljan i ponosan što sam dobio priliku djecu podučavati hrvatskom jeziku, iako ću kroz nekoliko godina u mirovinu. S druge strane, žao mi je što se

ne mogu u Šokadiju. Ne znam onda kako mogu ići u drugi KUD, kad i tamo trebaju iste nošnje. Isto tako, kažu i da im je žao što ih mame i tate nisu upisali na hrvatski jezik, a bili su i jako tužni što nisu išli s nama na ekskurziju u Đakovo i Bizovačke Toplice.»

Ovim iskrenim, djetinjim riječima nije potrebno ništa dodavati, da bi trebalo više rada s njihovim roditeljima i to ne samo u vrijeme upisa u školu. Potrebno je raditi sustavno, iz dana u dan, rabeći sve raspo-

ložive resurse naše nacionalne zajednice.

Ravnatelj OŠ »Ivan Goran Kovačić« i predsjednik »Šokadije« Zvonko Tadijan dijeli mišljenje o potrebi djelovanja na svijest odraslih. »Djeca su nam najmanji problem«, kaže Tadijan. »Sve promjene brže prihvaćaju i lakše im se prilagođavaju od nas odraslih. Prvaši nam dolaze s odgojem stečenim u kući i nadgrađenim u predškolskoj ustanovi. Volio bih, zbog djece, da je više opredijeljenih za materinji jezik kao izborni predmet, no, za to se

pitaju roditelji, koji u puno slučajeva izbjegavaju objasniti djeci što je to službeni jezik, a što materinji, podučiti ih osnovnim elementima nacionalne kulture i tradicije, od malena im usaditi osjećaj nacionalne pripadnosti. Samo ukoliko uspijemo promijeniti svijest jednog dijela roditelja, uspjeh ćemo formirati i odjel s nastavom na hrvatskom jeziku i omasoviti dječje odjele Šokadije«, kaže za Hrvatsku riječ Zvonko Tadijan.

Završene 41. »Vinkovačke jeseni«

Kad bećari šorom zapjevaju!

Na trgu bana Josipa Šokčevića, 41. »Vinkovačke jeseni« svečano je 15. rujna otvorio predsjednik Sabora Vladimir Šeks, pod čijim su se visokim pokroviteljstvom ovogodišnje jeseni i održavale. Istoga je dana na Lenijama ministar poljoprivrede i šumarstva Petar Čobanković otvorio veliki vinkovački

lova Hrvatske, a potom je na trgu bana Šokčevića prikazana etno revija u organizaciji kulturnog centra Gatalinka iz Vinkovaca. Brojni su posjetitelji mogli uživati i u aeromitingu na zračnom pristaništu Sopot u Vinkovcima u organizaciji zrakoplovnog kluba Vrabac, a također i u ženskoj odbojci jer je ŽOK Vibrobeton

nastupilo čak 75 KUD-ova, 10-ak udruga i 25 konjskih zaprega sa više od 3000 sudionika. Zamoljen da dozvoli početak svečanog mimohoda, gradonačelnik je dr. Mladen Karlič, najprije uputio riječi dobrodošlice svim sudionicima, svim gostima i uzvanicima, pa i cijeloj Hrvatskoj javnosti budući da je događaj izravno prenosila Hrvatska Radio Televizija.

Mimohod je bio i ostao simbol vinkovačkih jeseni, pa je svečana povorka krenula predvođena konjanicima i sokolskom gardom, djevojkama, snašama i momcima, pobjednicima na ovogodišnjoj reviji »Mladost i ljepota Slavonije u Starim Mikanovcima«, a slijedili su ih Vinkovački šokački rodovi i članovi KUD Tkanica iz Vinkovaca.

Iza toga gradskim je središtem i glavnim šorovima, poput Bosuta, potekla rijeka sudionika iz 75 društava i udruga iz čitave Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine. I onda opet zaprege, svečane, svatovske, njih 25 i sve se to kretalo u pravcu Lenija, u pravcu stadiona NK Cibalijske, gdje su se sudionici pohvatali u široko šokačko kolo, kolo jedinstvene svekoliko hrvatske zajednice u zemlji i u dijaspori.

Uživao je nekoliko desetaka tisuća Vinkovčana te njihovih prijatelja i gostiju u ljepoti tradicije i običaja, u svečanim rubinama i starinskom narodnom ruhu, u pjesmi djevojačkoj i natpjevavanju momačkom, u kolu i zvucima tambure, ali i svečano urešenim i umivenim gradskim šorovima čiji su izlozi blistali od ručnika, otaraka, peškira, narodnih nošnji, trpeznika, obojčica, ponjava i ponjavaca, jer grad na Bosutu spremno je dočekao goste i uzvanike.

Svečani mimohod sudionika Vinkovačkih jeseni

jesenski sajam gospodarstva i obrtništva koji je okupio više od 100 izlagača iz Hrvatske i BIH, a moglo se tu vidjeti mnoštvo proizvoda s područja poljoprivrede, prehrane, šumarstva i drvne industrije, obrtništva i turizma, pa sve do zabave.

Subota je bila rezervirana za prvi dio državne smotre folklor, a nastupilo je 15-ak društava i skupina iz raznih dije-

organizirao turnir u odbojci na Lenijama, dok je udruga Hrvatska žena organizirala izložbu radova od slame, veza, keramike svile i kože. Mogla se pogledati i izložba novinske fotografija u crkvi Sv. Ilije na Meraji u organizaciji foto kluba Vinkovci i zbora fotoreportera HND-a.

Nedjelja je bila rezervirana za svečani mimohod svih sudionika, a ove je godine

Održana likovna kolonija »Sonta 2006.«

Slikarsko druženje na Dunavu

Iako tmurno jutro nije obećavalo lijep dan, kolonija održana na obalama Dunava *

Subotički slikari oduševljeni ambijentom nedirnete prirode *

Članovi likovnog odjela »Šokadije« upijali svaki pokret subotičkih slikara *

Druženje uz neizbježni riblji paprikaš produljeno pjesmom i plesom

Tekst i fotografije: Ivan Andrašić

U subotu, 16. rujna, u organizaciji KPZH »Šokadija«, održana je likovna kolonija »Sonta 2006«. Pokraj domaćih, na koloniji su sudjelovali i umjetnici iz Subotice, članovi Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Goste su na dolasku u Sontu dočekali tmurni oblaci, koji su prije obećavali kišu, nego lijep dan. Ipak, na inzistiranje gostujućih subotičkih umjetnika, kolonija je održana na samoj obali Dunava, na području za lađare zloglasne »Staklarske petlje«, na terenima sončanskih kampera i pecaroša.

Nakon kratkog upoznavanja, goste je u vjeronaučnoj dvorani crkve sv. Lovre pozdravio sončanski župnik vlč. Željko Augustinov, a članice »Šokadije« su im priredile »šokački fruštuk«, sve po redu, kako dobrim domaćinima i dolikuje. Poslije fruštuka pošlo se na Dunav na rizik, pa ako baš padne kiša, za onaj dio zemljane ceste od oko 4 kilometra valjda će se naći nekakvo rješenje...

Umjetnici na Vojvođanskoj obali, a iza njih Dunav i Hrvatska

PLES SVJETLA I VODE: Ova veličanstvena rijeka sudionike kolonije dočekala je u svoj svojoj ljepoti. Silina vjetra je stvarala poprilične valove, a kako su se oblaci raskinuli i pojavilo se sunce, počeo je i čarobni ples svjetla i vode, stvarajući nepregledne niske bisera na površini. Iza nekoliko stotina metara širokog polja ovih bisera jasno se vidi šumovita obala matične nam domovine Hrvatske. Da je izbor ove lokacije pun pogodak, pokazala je užurbanost slikara, pa i mala stvaralačka neuroza, ili bolje rečeno naboj emocija, pri odabiru motiva i pripremi pribora za rad. Bilo je malo muke

Puno je zanimljivih tema,
a malo vremena

zbog jakog vjetra, štafelaji s platnima baš i nisu bili jako poslušni, no, uporni umjetnici u stvaralačkom transu baš se i nisu dali smetati takovim trivijalnostima. Pred očima domaćina radali su se produkti njihovih nadahnuća, igrom boja na bjelini platna nastajali su prekrasni pejzaži, neki poput fotografija realistički, neki maštom umjetnika viđeni drugačije nego našim okom. Članovi likovnog odjela »Šokadije«, koji je s aktivnim radom započeo tek od ove godine, nisu slikali. Obilazili su umjetnike u zanosu njihovog stvaralaštva, žedno upijajući rutinu njihovih pokreta, način rada, razgovarajući s njima o svakoj sitnici koja im se činila zanimljivom. Učili su od iskusnih majstora, a vrijeme će pokazati što će od toga usvojiti i primijeniti

u praksi. Voditelju likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« *Josipu Horvatu* punu pozornost posvetili su čelnici »Šokadije«, koji su pritom vodili računa i da nitko od umjetnika ne ostane žedan poslije »šokačkog fruštuka«. Razgovaralo se o problemima i iskustvima u radu udruga u oblasti kulture, o odnosima između subjekata kulture, politike i crkve u našoj zajednici, te o mnoštvu tema iz oblasti organizacije rada u likovnim odjelima hrvatskih udruga u Vojvodini.

DRUŽENJE UZ »IZNENAĐENJE«: Po završetku rada subotičkih umjetnika ova mala ekspedicija se vratila u Sontu, našavši sklonište od vjetrova u vjeronaučnoj dvorani, kod sad već starog znanca vlč. Augustinova, gdje su im članovi »Šokadije« priredili novo iznenađenje u vidu nadaleko poznatog zaštitnog znaka ovog dijela

Voditelji likovnih odjela »Šokadije«, Svetlana Zec i HKC »Bunjevačko kolo«, Josip Horvat

Podunavlja, ribljeg paprikaša kuhanog u kotličima na vatri od crvene vrbe, a bio je tu i jedan oveći kotlić paprikaša od divljači, za ne daj Bože da tkogod ne voli ribu. Prije ručka voditelj Likovnog odjela subotičkog HKC-a »Bunjevačko kolo« Josip Horvat i predsjednik »Šokadije« *Zvonko Tadijan* izmijenili su zdravice i poželjeli svojim

Užitak je raditi na obali Dunava

udrugama dugu i uspješnu suradnju, a slike nastale na ovoj koloniji subotički umjetnici su poklonili domaćinima. Poslije paprikaša, kako već i dolikuje, domaćini su povelili pjesmu i kolo, u čemu su im se pridružili i gosti.

»U godišnjem planu likovnog odjela HKC-a pored ostalog imamo jedan do dva

Domaćin upija svaki pokret gosta

posjeta hrvatskim udrugama kojima želimo pomoći u radu likovnih odjela, ili, ukoliko ih nemaju, prenosimo im svoja iskustva i pomažemo u formiranju. Gostovanje kod Sončana nije samo puko ispunjenje godišnjeg plana, to je jedno divno druženje uz rad koji svi volimo i to u prekrasnom ambijentu ove rijeke, rijeke koja spaja našu domicilnu državu s matičnom domovinom. Radovi nastali danas, a ostavljamo ih 'Šokadiji' na dar, govore nam kolika je ova veličanstvena rijeka bila inspiracija našim umjetnicima, a neka ubuduće govore o jednom lijepom, danas skovanom prijateljstvu. Bit ću najsretniji ukoliko ovo druženje, kako radni, tako i onaj opušteniji dio bude poticaj za rad u budućnosti članovima likovnog odjela 'Šokadije', izjavio je za »Hrvatsku riječ« Josip Horvat.

Voditeljica likovnog odjela »Šokadije« Svetlana Zec puna je dojmova sa kolonije. »Ovo je za mene nezaboravno iskustvo. Na koloniji nisam slikala, samo sam promatrala rad subotičkih umjetnika i jako puno razgovarala s njima. Bilježila sam

sve što sam mislila da je potrebno i da će mi koristiti u radu našeg likovnog odjela. Za svakog od njih ponaosob, potpuna sam početnica i mislim da će mi današnji dan ostati velika inspiracija za ozbiljan početak rada u likovnoj umjetnosti«, rekla je voditeljica.

Dr. Franjo Petreš, neuropshijatar na odjelu neurologije u subotičkoj bolnici

Moždani udar napada sve ranije i ranije

Dobar dio liječničke karijere proveo u vojnoj službi, a od 1995. godine prešao u civilni sektor * U svakodnevnom radu s pacijentima često se susreće s opakim oboljenjem moždanog udara koji napada osobe ugroženog tjelesnog zdravlja * Rizični faktori mogu se u mnogome ublažiti pravovremenom prevencijom i promjenom loših životnih navika

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Stresan način života, uz neodgovarajuću ishranu i brojne rizične zdravstvene faktore, najčešći je krivac za sve brojnije napade tihog ubojice – moždanog udara, oboljenja koje se javlja sve ranije i ranije. Nekada je tzv. kritično razdoblje potencijalne opasnosti nastupalo u srednjoj životnoj dobi, ali danas, prema svim aktualnim pokazateljima ugrožena je mnogo veća dobna skupina. U želji da ukažemo na problem ovog kompleksnog oboljenja, koje je po smrtnosti na prvom mjestu u Vojvodini, i predložimo osnovne mjere prevencije u sprječavanju moždanog udara, zamolili smo dr. Franju Petreša, specijalista s odjela neurologije u subotičkoj bolnici, za razgovor u kojemu našim čitateljima stručno pojašnjava svu medicinsku problematiku vezanu uz nastanak i liječenje ove bolesti.

HR: Dugogodišnji liječnički staž obavljali ste na službi u vojnoj medicini, ali posljednjih godina praksu obavljate u civilnom sektoru. Kakva je razlika u praktičnom radu?

Osnovna, a ujedno i glavna razlika u radu s ove dvije posve različite skupine pacijenata ogleda se ponajprije u patološkoj različitosti oboljenja s kojima dolaze po liječničku pomoć. Interesantno je zamijetiti, kako u vojnom sektoru ima znatno manje slučajeva moždanih udara ili oboljenja od multipleks skleroze, jer aktivna vojna služba podrazumijeva i određeni stupanj tjelesne kondicije i svakodnevnih aktivnosti, dok je to, primjerice, najrasprostranjeniji, ali i najopasniji, oblik oboljenja kod građanstva. Također, za razliku od civilnog sektora, u kojemu osobe dolaze kod liječnika uslijed stvarnih zdravstvenih tegoba, u vojsci se često susreće pojava »simuliranja« određene bolesti, a sve u nastojanju postizanja efekta dijagnoze za otpuštanjem iz vojne

službe. Uslijed toga često dolazi do konflikta između liječničkog osoblja i časnika glede konačnih dijagnoza i valjanosti liječničkih nalaza.

HR: Što predstavlja Vašu glavnu medicinsku specijalnost?

Ja sam, prije svega, stara škola medicinskog obrazovanja u kojoj je postojalo specijalističko zvanje neuropsihijatra, dok je to danas podijeljeno u dvije skupine – neurologiju i psihijatriju, a budući mladi liječnici se moraju opredijeliti za granu u kojoj žele nastaviti svoje specijalističko usavršavanje. Prema novim opredjeljenjima i ja sam se morao odlučiti, te sam izabrao neurologiju, koja je dosta zahtjevnija od psihijatrije u kojoj može biti često i određenog »lutanja«, dok neurolozi moraju postaviti točnu dijagnozu oboljenja i odrediti vrlo precizne načine liječenja.

HR: Pomaže li Vam dugogodišnje »vojničko« iskustvo u današnjem radu s »civilnim« građanstvom?

Iskreno govoreći priznajem da sam zadržao dosta vojničkog u ophođenju s pacijentima, prije svega zahtjevnost glede discipline na kojoj inzistiram prilikom rada na svom odjelu, a što podrazumijeva poštivanje reda i ozbiljnosti u radu s pacijentima. Napose, faktor discipliniranosti prigodom liječenja određene bolesti predstavlja jedan od najvažnijih segmenata potencijalnog

S pacijentima i za pacijente

Dr. Franjo Petreš rođen je 1947. godine u Bajmoku, u kojemu je završio osnovnu školu poslije koje se upisao u srednju vojnu školu, da bi, na koncu, završio Vojnu akademiju i kao prvi u rangu dobio mogućnost da bira mjesto zaposlenja. Odabравši Novi Sad, za potrebe vojske radio je godinama u dvije vojarne, a za potrebe oružanih snaga u daljnjem razdoblju specijalizira neuropsihijatriju i nastavlja s radom u Vojnoj bolnici u Petrovaradinu, sve do 1995. godine, kada je deemisioniran iz vojske. Povratkom u rodni Bajmok otvara privatnu specijalističku ordinaciju koja radi godinu dana, zatim se zapošljava u subotičkoj Gradskoj bolnici na odjelu neurologije na kojemu je i trenutačno angažiran u radu s pacijentima.

izlječenja i stoga uvijek apeliram, u komunikaciji sa svojim pacijentima, na njihovu ozbiljnost i pridržavanje zadanoj terapiji. Bez strogog režima tijekom procesa liječenja, nažalost, često nema ni izlječenja.

HR: Glavna tema ovog razgovora temeljena je na najvećem zdravstvenom neprijatelju ljudi s vojvodanskih prostora, »tihom ubojici« koji konstantno prijeti velikom broju ugroženog stanovništva moždanom udaru. Što, medicinski rečeno, podrazumijeva ovo teško oboljenje koje sve češće napada brojne osobe neovisno o njihovoj starosnoj dobi?

Pojednostavljeno rečeno do moždanog udara može doći prilikom prestanka cirkulacije u moždanom tkivu, a postoje dvije vrste uzročnika njenog prekida. Najčešći oblik prekida cirkulacije manifestira se

začepljenjem krvne žile nekom tromboističnom masom, dok druga mogućnost podrazumijeva pucanje krvne žile kada krv istječe iz nje, a stanice koje očekuju »napajanje« počinju patiti i mozak biva lišen svježeg kisika i glukoze. Uslijed ovakve situacije u organizmu dolazi do prikazivanja prvih simptoma potencijalnog moždanog udara.

HR: Koji su glavni simptomi za prepoznavanje budućeg napada moždanog udara?

Najčešće manifestacije prvih simptoma nastupajućeg moždanog udara ogledaju se u trnjenju jednog dijela lica ili ekstremiteta (ruka ili noga), potom može doći do titraja i slabovidnosti na jednom oku, učestalost glavobolje, mučnine i nagona za povraćanje.

HR: Koliko iznosi vrijeme od pojave prvih simptoma do potencijalnog moždanog udara?

U biti ne može se točno odrediti neka vremenska relacija, jer udar može nastupiti momentalno, ali poslije nekoliko sati od prvih simptoma. Zbog toga je najbolje odmah djelovati po registriranju prvih naznaka i osobu što prije medicinski zbrinuti, što znači transportirati do najbliže medicinske ustanove radi ukazivanja stručne pomoći. Opet, često isti simptomi mogu biti znaci i »lažnog alarma«, te značiti samo naglo povećanje tjelesnog tlaka ili izraženije premorenosti, te znatno uvećanog šećera u organizmu. Najbolje je uvijek pozvati liječnika, a ne samostalno postavljati dijagnoze, jer ukoliko su stvarno simptomi moždanog udara, onda posljedice mogu biti i fatalne.

HR: Kakav je medicinski tretman osoba koje su napadnute moždanim udarom i što se može poduzeti u saniranju nastalih posljedica?

Ukoliko je oboljela osoba na vrijeme dovedena u bolnicu, onda se nad njom vrši

tzv. monitoring na neurološkom odjelu i sagledavanje zdravstvenih posljedica koje je moždani udar učinio. Kako suvremena medicina ide velikim koracima naprijed danas već imamo brojne nove medikamen-

te, rastvaraju trombovi koji su doveli do začepjenja, a ukoliko je došlo do krvarenja, onda je tretman znatno ozbiljniji, jer se u prvom redu moraju sanirati svi uzročnici koji su doveli do krvarenja. U timu za lije-

te i sredstva pomoću kojih se mogu uspješno sanirati određene posljedice. U prvom redu, s medicinske strane, najvažnije je da oboljeli ljudi prežive moždani udar, a ukoliko od nastupajućih posljedica ostanu djelomični invalidi, da njihovo stanje bude što podnošljivije za najbližu obitelj i društvo u kojemu egzistiraju. Na specijalističkom

Faktori

Medicinski ne možemo djelovati na dob, spol ili genetiku određenog rizičnog pacijenta, ali zato možemo i moramo korigirati, uz liječenje, visoki tjelesni tlak, srčane aritmije, promovirati zdrav način života bez alkohola i cigareta, navikavati se na život sa stresom, voditi računa o prekomjernoj tjelesnoj težini.

odjelu je, u prvom redu, najvažnije postaviti točnu dijagnozu aktualnog oboljenja i ustvrditi da li je došlo do začepjenja ili pucanja krvne žile. Ukoliko je došlo do začepjenja daju se sredstva kojima se

čenje ravnopravno sudjeluju, uz neurologa, i kardiolog te često i diabetolog.

HR: Često je medicinska ustanova ili bolnica znatno udaljena od mjesta na kojemu živi osoba kod koje su primijećeni prvi simptomi potencijalnog moždanog udara. Što poduzeti kao osnovnu preventivu i prvu pomoć?

Trebalo bi momentalno uzeti 100 mg acetylsalicylic kiseline tj. jedan aspirin ili andol, jer se ovim medikamentom postiže »razrjeđivanje« krvi što znatno može pomoći u prvom trenutku. Opet ukoliko osoba kronično ima problema s visokim tlakom, što je česta nuspojava, onda ona ili osobe u njejoj neposrednoj blizini znaju koji lijek bi trebala uzeti u datoj situaciji. Također pri nastupanju određenih nabrojanih simptoma potrebno je istodobno leći u krevet, primiriti se što je više moguće i u stanju mirovanja dočekati dolazak liječnika. Nažalost, osobe pogođene na primjer trnjenjem ruke ili noge često, posve kontraproduktivno, se ne mogu smiriti i time još više doprinose pogoršanju svog zdravstvenog stanja.

HR: Koje su najrizičnije skupine osoba podložnih opasnosti od potencijalnog moždanog udara i koji su ljudski organi najugroženiji?

Općenito gledano u najvećoj opasnosti su osobe u srednjoj životnoj dobi, ali svjedoci smo brojnih slučajeva kada se ovo oboljenje javlja znatno ranije nego što je to prije bio slučaj. U prijašnjoj općoj definiciji potencijalnih uzročnika smrti prevladavali su slučajevi umiranja od srca, mozga ili neke zarazne bolesti. Danas, pak, zarazne bolesti su smijenile maligna oboljenja, dok su srce i mozak još uvijek visoko u postotnom iznosu smrtonosnih uzročnika. U rizične skupine osoba koje bi mogle biti podložne ovom oboljenju u prvom redu spadaju hipertoničari (osobe s visokim tjelesnim tlakom), dijabetičari, te osobe koje su konstantno izložene određenoj vrsti jakog stresa.

HR: Znakovito je kako ovo oboljenje često »ide u paru« i s još nekim zdravstvenim tegobama?

Apsolutno, jer, primjerice, ne mogu krvne žile u glavi biti dobre, a da su recimo u peti loše. Opće stanje organizma često je trajno narušeno i drugim oboljenjima, što u konačnici može dovesti do nastupanja moždanog udara kao posljedice. Opet ukoliko je netko dobio moždani, postoje velike šanse da će dobiti i srčani udar. Upravo zbog toga je suvremena medicina usavršila dijagnostički instrument pod imenom doppler uz pomoć kojeg se može vidjeti stanje krvnih žila, primjerice u vratu i djelotvorno djelovati u prevenciji.

HR: Što bi trebalo preventivski poduzeti u ranom sprečavanju zdravstvenog rizika?

Svi liječnici su suglasni u konstataciji da već ulaskom u četvrto desetljeće treba obratiti veću pozornost na prehranu i vrstu namirnica koje se unose svakodnevno u organizam. Konzumiranje obroka mora biti ravnomjerno podijeljeno na tri glavna obroka tijekom dana, uz umjerenu konzumaciju do prvog osjećaja sitosti, a ne prekomjernog jedenja. Iznimno je važno redovito jesti voće i uzimati dovoljne dnevne količine tečnosti – minimalno 1,5 litara. Opet, osobe kojima je dijagnosticiran visoki tjelesni tlak – hipertoničari, moraju kontinuirano uzimati lijekove za snižavanje tlaka, a ne samo kada im je tlak povišen. Isti je slučaj i s dijabetičarima, koji moraju disciplinirano uzimati svoje lijekove i održavati nivo šećera u krvi.

HR: Vratimo se načas na naše životno stanište u vojvo-

danskom podneblju koje spada u visoko rizično po ovom zdravstvenom pitanju. Kakvi su medicinski pokazatelji za ovu našu regiju i u čemu se ogleda najveći problem?

Prevalenca je da će od 600-900 bolesnika dobiti moždani udar na 100.000 stanovnika, što praktički iznosi 6-9 posto u ukupnom dijelu. Od svih nastalih moždanih udara 85 posto čine oni do kojih dolazi

Mozak

Opće je poznato kako su mozak i sve njegove funkcije još uvijek nedovoljno istraženi i poznati u medicini. Ali danas se već mnogo toga zna, napose svaka država je formirala svojevrсни institut za mozak u nastojanju što većeg istraživačkog rada na polju moždanih stanica.

začepljenjem krvnih žila, dok ostalih 15 posto otpada na slučajeve kada dolazi do napuklina i krvarenja. Sâmo naše stanište: ravnica, pijesak i sunce, uz ustaljene

navike života i prehrane, koji su bili tradicionalno do prije nekih trideset godina, podrazumijevali su težak tjelesni rad pod neoptimalnim vremenskim uvjetima. Da bi se mogli »poraditi« svi potrebni poslovi oko zemlje, trebalo je imati snage, a snaga je ulazila na usta putem jake i kalorične ishrane. Mehanizacijom i industrijalizacijom, suvremeni poljoprivredni strojevi su zamijenili ljudski potencijal i posao je znatno olakšan. Ali navike ishrane su ostale iste, a potrošnja kalorija putem tjelesnih radnih aktivnosti bitno smanjena i došlo je do porasta gojaznosti, koja predstavlja glavni problem budućih bolesti srca i krvnih žila i neuroloških oboljenja.

HR: Alarman je i podatak prema kojemu i sve mlade osobe bivaju podložne nastupanju ovog oboljenja?

Nekadašnja starosna granica, koja se kretala oko pedesete godine života, zna često biti spuštena i na osobe u tridesetima, a sve zbog brojnih drugih uzročnika koji su uvjetovali nastupanje moždanog udara. Napose, društveno-politička situacija iz razdoblja koje je za nama, odrazila se u

velikoj mjeri na opće mentalno zdravlje pojedinaca, a svakodnevna izloženost raznim stresnim situacijama, ponajviše uvjetovanih egzistencijalnim problemima, još više je »ubrerala« nastanak rizičnih uvjeta. Uz neredovitu ishranu i loše životne navike svi ovi faktori uspjeli su sniziti rizičnu granicu u još uvijek mladu životnu dob.

Kakvi su uvjeti liječenja na neurološkom odjelu u subotičkoj bolnici gdje ordinirate u radu s pacijentima?

Mogu reći, kako su uvjeti liječenja u našoj bolnici primjereni svim aktualnim standardima u liječenju ovog oboljenja i da naša subotička neurologija spada u sam vrh neurologije u Srbiji. Specijalisti koji rade na odjelu su završili sve potrebite kvalifikacije i konstantno su involvirani u najsuvremeniju edukaciju putem stručnih seminara na ovom znanstveno-medicinskom polju. Imamo i vlastitu internet adresu putem koje komuniciramo i razmjenjujemo mišljenja s kolegama u inozemstvu, te nastojimo uvijek biti u tijeku svih najnovijih medicinskih saznanja.

■

U organizaciji udruge »Slavonka« iz Osijeka

Drugi Eko-etno sajam šljivara

*U okviru sajma održano je i regionalno natjecanje uz ocjenjivanja
80 uzoraka domaće šljivovače, te 73 uzorka meda*

U organizaciji udruge »Slavonka« koja promiče tradicijsku proizvodnju autohtonih proizvoda od šljiva i legalizaciju njihovoga trženja, svrstavanja starih autohtonih sorti šljiva u sortiment za poticaje, a u suradnji s udrugom »Šokačka grana« i udruženjem pčelara »Radilica« u Osijeku i pod pokroviteljstvom županije Osječko-baranjske, održan je II. eko-etno sajam opreme, pribora i proizvoda od šljiva. U okviru sajma održano je i regionalno natjecanje uz ocjenjivanja 80 uzoraka domaće šljivovače, te 73 uzorka meda.

»Svjedoci smo da Ministarstvo poljoprivrede posljednjih godina sustavom poticaja želi povećati dugogodišnje nasade i proizvodnju voća i vinove loze u nas, ali isto tako i naša je županija sufinancirala podizanje 1000 ha trajnih nasada, od kojih je više od 100 ha pod šljivom«, istaknuo je *Željko Kraljić*, pročelnik županijskog Odjela za poljoprivredu i gospodarstvo.

AUTOHTONI PROIZVODI: »Opstanak sela i poljoprivrede i dalji ruralni razvitak županije ovisi o zaštiti proizvodnje autohtonih proizvoda i mi smo tu već dosta uradili glede kulena i još nekih proizvoda a ovakve priredbe i ovakve manifestacije samo pridonose vrednovanju rada i napretka a mi smo spremni prepoznati svaki napredak i stoga smo i prihvatili pokroviteljstvo ove sajamske priredbe, i ako dozvolite, proglasio bih ovaj II. eko-etno sajam otvorenim«.

»Ove godine imamo dva puta više izlagača, a imalo smo i nekoliko puta više zanimanja, pa je i posjetitelja znatno više,

no moram izraziti nezadovoljstvo, jer mi smo naš sajam najavili godinu dana ranije, a u međuvremenu se organiziraju još neke sajamske priredbe u gradu, a na središnjem gradskom trgu se želi biti croativan, baš danas i baš s našim novci-

starih običaja i naše su Šokice priredile prikaz pučkih običaja kod pečenja pekmeza i kod pečenja rakije, na radost brojnih posjetitelja, pa se još jedanput zahvaljujem Šokačkoj grani i ovim lijepim snašama što su nas vratili u nedavnu prošlost,

Drugi Eko-etno sajam:
šljivovača, med i pekmez čekaju ocjenjivače

ma«, nezadovoljan je mr. *Stipa Galović*, predsjednik udruge »Slavonka«.

»Moram reći, prate nas sestrinske udruge, Šokačka grana i Radilica, pa ovaj naš prostor odiše tradicijom i starinom, zlatovezom i šlingom, a pčelari su proveli regionalno ocjenjivanje meda na čak 73 uzorka. Ulaskom u suvremeni svijet mi osjetimo da nas pritišće tehnološki napredak, šljive se ne beru više u košare, nema više društva za kupljenje šljiva i domaćina koji veli, nabrao sam pet najlona, nema više ni nekadašnjeg pečenja rakije, sve je to danas drukčije, užurbano i otuđeno. E, ali mi smo čuvari

u vrijeme kojega se rado sjećamo. A tu su i tamburaši, naša Šokačka duša, jer kakvo bi to bilo pečenje rakije bez pjesme šokačke, bez bećarca i drumarca«, kaže mr. Galović.

TRADICIJSKI NAČIN PROIZVODNJE: »Ovu proizvodnju koju mi promičemo, ne može zamijeniti nikakav industrijski napredak, jer samo ovako, samo na tradicijski način mi možemo dobiti kvalitetan i zdravstveno ispravan proizvod i nema te tehnologije koja može dati nešto bolje. Kroz obiteljska gospodarstva, kroz nove nasade autohtonih vrsta šljiva, kroz destilaciju staru tisućama godina možemo

dobiti ovako divnu šljivovaču, kao dukat žutu, kao slavonska snaša lijepu, a otuda potječe i naziv naše udruge Slavonka, otuda i programski ciljevi za koje se zalažemo« dopunio je mr. Stipa Galović.

»A sve je počelo prije par godina u šljiviku u Baranji, u Dražu, kod *Marka Retkovca*, dogovorilo se nas sedam da idemo s udrugom, koja danas broji 367 članova, pa imamo gotovo 300 jutara šljivika, a bit će ih i više. Onda smo rekli, idemo to pokazati narodu, idemo to izložiti, idemo ocjenjivati našu šljivovaču, idemo se natjecati. Čovjek se voli uspoređivati, voli biti bolji, voli pobijediti. I evo vidite, tu je mnogo svježih šljiva, suhih šljiva, pekmeza, rakije, a vidite ovi naši kokteli, podloga je šljiva, podloga je šljivovača, pa što će nama kokteli na bazi tequile i votke kad imamo naše autohtono, domaće alkoholno piće«.

Stručno je povjerenstvo ocijenilo da je najbolju šljivovaču ispekao i zavrijedio zlatnu plaketu i veliki pehar, *Franjo Lučić* iz Đakova, dok su posjetitelji bili mišljenja da je najbolju rakiju pripremio *Draško Regula* iz Ivanić Grada. Zlatnu je plaketu za najbolji med zavrijedilo je obiteljsko pčelarstvo Knežević iz Osijeka a priznanje za najbolji pekmez od šljiva dobila je *Durđa Novak*, također iz Osijeka. Kao najbolji kokteli ocijenjeni su „Baranjski koktel“ s po jednom trećinom šljivovače, sirupa bazge i leda, te »Slavonski koktel« s po jednom trećinom šljivovače, sirupa dinje i leda.

Slavko Žebić

Na zagrebačkom Jarunu održana utrka Terry Fox

Trčanjem protiv raka

Oko tri tisuće Zagrepčana pridružilo se utrci na način koji im je bio moguć: trčanjem, hodanjem, rolanjem, biciklima, kolicima i raznim napravama »domaće proizvodnje«

Svake se godine, u gotovo 70 zemalja svijeta, održava utrka Terry Fox pod zajedničkim nazivom »Trčimo zajedno! Trčanjem protiv raka«. Utrka se organizira u znak sjećanja na mladića Terrya Foxa kojemu je, oboljelom od raka, amputirana noga. Kako bi prikupio novac za daljnje liječenje i skrenuo pozornost javnosti na ovu opaku bolest i probleme ljudi koji se bore s njom, iako bez noge, odlučio je trčanjem prijeći Kanadu.

Svoju utrku protiv bolesti nazvao je »Maraton nade«. U travnju 1980. godine u St. John'su (na najistočnijem dijelu Kanade), u provinciji Newfoundland, umočio je svoju umjetnu nogu u Atlanski ocean i krenuo u svoju utrku života. Dnevno je trčao 43 km, protrčao 6 provincija, gotovo dvije trećine Kanade. Nažalost, nakon 143 dana i prijeđenih 5.375 km, 1. rujna 1980. godine Terry je u Ontariu bio prisiljen završiti svoj maraton nade. Liječnička dijagnoza potresla je Kanadu i cijeli svijet, jer se tumor proširio gotovo do Terryjevih pluća. U uzaludnoj borbi protiv teške bolesti, izgubio je život u svojoj 22. godini. Duboko potresena njegovom smrću, a želeći spasiti mnoge živote, obitelj Terrya Foxa pokrenula je humanitarnu akciju održavanja utrke »Maraton nade« kako bi se svake godine prikupljao novac za borbu protiv ove neizlječive bolesti.

SESTA GODINA ZA REDOM: Kao i mnoge zemlje svijeta ovu humanitarnu utrku, već šestu godinu za redom, organizira i Hrvatska u svom glavnom gradu. Utrka je organizirana na »zagrebačkom moru« Jarunu, 17. rujna ove godine. Organizator ovogodišnjeg Maratona nade je, kao i svake godine, kanadsko veleposlanstvo te brojni sponzori i donatori. Generalna pokroviteljica utrke bila je prva dama Hrvatske, gospođa Milka Mesić, koja je svoj doprinos dala i pekući kanadske palačinke prelineve javorovim sirupom.

Odaziv je, unatoč pljusk koji se izmjenjivao sa sunčanim razdobljima, bio ogroman što je još jednom potvrdilo visoku svijest Zagrepčana i njihovu veliku humanost. Za majice s imenom Terrya Foxa, koje su se prodavale po 50 kuna, stajalo se u redovima. Prihod sa svih štandova s hranom i pićem, kao i od prodanih majica išao je Dječjem onkološkom odjelu bolnice Sestara milosrdnica u Zagrebu. Oko tri tisuće Zagrepčana pridružilo se utrci na način koji im je bio moguć: trčanjem, hodanjem, rolanjem, biciklima, kolicima i raznim napravama »domaće proizvodnje«. U utrci je sudje-

Na utrci: sudjelovalo oko tri tisuće Zagrepčana

lovao i ministar zdravstva Republike Hrvatske dr. Neven Ljubičić, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić te mnoge osobe iz kulturnog, političkog i sportskog života, a organiziran je i koncert na kojemu

su sudjelovali popularni hrvatski pjevači i skupine.

PRVI NA CILJU: Prvi je na cilj stigao mladi atletičar Tomislav Damish, dok je poznati hrvatski plivač Gordan Kožulj ponovno bio u skupini najboljih. Gradonačelnik grada Zagreba Milan Bandić za »Hrvatsku riječ« je izjavio kako je ponosan na veliki odaziv svojih Zagrepčana te se pohvalio kako je stazu ove godine pretrčao brže za 8 minuta nego prošle godine. Još prije same utrke putem sponzorstva i donacija brojnih tvrtki i građana skupljeno je rekordnih 530 tisuća kuna, dok je 100 tisuća kuna još skupljeno prodajom na štandovima.

Okupljenim novinarima voditelj Onkološkog odjela Kliničke bolnice Sestara Milosrdnica dr. Tomislav Franjo Hanjžić objasnio je kako će se utrošiti prikupljeni novac: »Za potrebe odjela bit će nabavljene infuzijske pumpe za davanje lijekova, monitori za praćenje stanja pacijenata i specijalni filteri za sterilizaciju zraka u sobama za izolaciju«, rekao je dr. Hanjžić i zahvalio se svima koji su podržali ovu humanitarnu akciju.

Doista hvala vrijedna akcija. Nema ljepšeg osjećaja nego pomoći nemoćnima i bolesnima, a pogotovo djeci. Zagrepčani su to pokazali.

Jedan od sudionika utrke bio je i gradonačelnik Zagreba Milan Bandić

Zlatko Žužić

Najaktualnije pitanje Hrvatskog pridruživanja Europi

Korupcija postala gorući problem

Pritisci iz Europske unije tijekom delikatne faze pridruživanja poradi korupcije

Piše: Nikola Perušić

Anti-korupcijski centar LINGVA
Kraljevo, Olge Jovičić 24
Tel: 036/ 320 300

Vlada Republike Hrvatske imala je prošlog tjedna sjednicu na kojoj je prva točka dnevnog reda bilo donošenje Zaključka o povjeravanju provođenja istraživanja o stvarnom stanju korupcije u Republici Hrvatskoj Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, u suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu.

Dan ranije su predsjednici Vlade, države i Hrvatskog sabora Ivo Sanader, Stjepan Mesić i Vladimir Šeks složili kako ne treba produljivati rok trajanja Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije jer je on ispunio svoju zadaću. Iako je bilo najavljeno kako će državni čelnici razgovarati o borbi protiv organiziranog kriminala, sastanak su počeli temom o pretvorbi i privatizaciji, a o najavljenom temi razgovarat će se u nastavku sastanka.

NOVI TEST: Deset mjeseci nakon uhićenja generala Gotovine, mislilo se kako je ispunjen posljednji veliki zahtjev, ali se pokazalo kako Europi neke stvari još nisu dovoljne. Prema pisanju hrvatskih medija, Britanci su najčvršće zagovarali ispunjenje svih uvjeta postavljenih pred Hrvatsku te je upravo s te strane stigao novi zahtjev kojim se ultimativno traži

da buduća članica Europske unije riješi svoje navodno velike probleme s mafijom. Zahtjev je stigao i u službenom obliku, u izvješću glavnog izvjestitelja za borbu protiv organiziranog kriminala Josea Fernandez Duarte koji se tijekom svog posjeta Hrvatskoj izrazito zanimao za rad Uskoka i Državnog odvjetništva, zatvorski sustav, policiju, antikorupcijske timovima te rezultate rada kriminalističke policije... Prema informacijama Večernjeg lista

Duarte je Hrvatskoj posebno zamjerao što prelazi preko činjenice da mafija pere novac ulažući ga u legalan biznis, otvaranje tvrtki, trgovinu, a osobito kupnju i izgradnju nekretnina koje potom prodaje uglavnom strancima te da ne postoji zakonski mehanizam da se to spriječi. Pokušava se ocrniti svaki hrvatski pokušaj da pokaže kako ispunjava dodatne zahtjeve, a ni izručenje osuđenog tajkuna Hrvoja Petrača, koji se i u međunarodnim krugovima označava kao čelni čovjek mafije, nije izazvalo pozitivnu reakciju na Otoku.

SADA NAJTEŽE: Šest mjeseci je kasnio sastanak Bruxella i Zagreba, s temom analitičkog pregleda usklađenosti hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU koji se naziva »screening«, i to za poglavlje pravosuđa. Odgađanje je nazvano »preraspoređivanje za kasnije«, a izazvalo je burne reakcije u Hrvatskoj koja je tvrdila da je do promjene došlo jer sama Europska komisija nije bila spremna. Komisija pak navodi »tehničke razloge«.

EU ne krije kako stanje hrvatskog pravosuđa smatra gotovo katastrofalnim, s nagomilanim neriješenim slučajevima, korupcijom u nedopuštenoj razini, pristranošću za ratne zločine protiv Srba... Smatra se kako je ovo, po redu 23 poglavlje

Premijer Ivo Sanader i ministar financija Ivan Šuker

za Hrvatsku i najteže, a za Uniju najvažnije. Političko lobiranje sada nije odlučujuće, već se provedba europskih standarda mora dokazati na terenu. EU kod Hrvatske sumnja i u tzv. političku korupciju. Još u travnju je europska strana zatražila od Hrvatske da istraži slučajeve moguće korupcije tijekom stvaranja koalicija nakon lokalnih izbora 2005. godine. U stavu EU bilo je kako »EU traži od Hrvatske da poduzme

veće mjere kako bi proaktivno spriječila, otkrila i djelotvorno kaznila korupciju«. EU kaže da nije vidjela konkretne dokaze da je nešto u Hrvatskoj učinjeno po tom pitanju. Nije spomenut neki konkretan slučaj koji je mogao biti povod ovakvom upozorenju s njihove strane. Europska unija, kao u slučaju borbe protiv korupcije i procesuiranja nekih slučajeva, prati i postupke Hrvatske u drugim područjima na koja je EU upozoravala, a to su prije svega pravosuđe, procesuiranje slučajeva ratnih zločina i povratak prognanika. Glavni tajnik HDZ-a *Ivan Jarnjak*, međutim, upozorava da akcija protiv mita i korupcije daje rezultate. HDZ je nedavno smijenio svog župana *Duju Stančića* na temelju optužbi da je bio u sukobu interesa. Za razliku od Stančića, župan požeško-slavonski bolje je prošao. U posljednje dvije godine mandata napravio je dug Županiji od 278 milijuna kuna, Državna revizija utvrdila je niz nepravilnosti, ali *Bagarić* nije snosio sankcije. Član najužeg vodstva HDZ-a *Miomir Žužul* se već dva puta našao u središtu afere zbog sumnji u sukob interesa. **POSTOTCI:** Čak 92 posto građana Hrvatske je na anketi ranije ove godine izrazilo kako živi u korumpiranoj zemlji,

i po tome je na trećem mjestu, iznad su sa samo jednim postotkom više Bosanci i Poljaci, pokalo je istraživanje provedeno u 21 europskoj zemlji.

Oko 20 posto Hrvata priznaje kako je osobno dalo neki oblik mita, po čemu je Hrvatska na 9. mjestu. Čak 26 posto građana vjeruje da je najveća korupcija u području zdravstva, 20 posto na području pravosuđa, a 16 posto u samoj Vladi i državnim službama. Oko sedam posto Hrvata locira i političke stranke kao »legla korumpiranosti«. Kod Nizozemaca pak 53 posto ocjenjuje kako je najveća korumpiranost u biznis sektoru, a kod Mađara 44 posto to misli za zdravstvo. Zanimljivo je da gotovo polovica anketiranih Europljana i isto toliko Hrvata smatra da nema nikakve šanse u borbi s korupcijom koja je uvijek tu i uvijek će biti. Najveći pesimisti su Rumunji koji su i inače predvodnici na listi. No, veliki postotak građana bi bio spreman podržati, pa čak i demonstracijama na ulici, svaki oblik organizirane i učinkovite borbe protiv korupcije.

Svaki šesti hrvatski građanin misli da je u zadnje tri godine korupcija porasla, a tek svaki deseti da je ipak smanjena, pokazalo je istraživanje GfK Croatia. Da će se raširenost korupcije u iduće tri godine smanjiti smatra samo jedan posto građana, 13 posto drži da će se donekle smanjiti, a 40 posto da će ostati ista. Da će se korupcija povećati smatra 15 posto građana, a 22 posto ih drži da će se donekle povećati. Čak 94 posto građana ističe da borba protiv korupcije i dalje ostaje velik i zahtjevan zadatak države. Oko 54 posto građana misli da u Hrvatskoj, u usporedbi s drugim europskim državama, ima više korupcije.

DRUGA STRANA: S druge strane, Svjetska banka je ranije ove godine izjavila kako je Hrvatska postigla značajan napredak u borbi protiv korupcije. Hrvatske

tvrtke daju manje mita na carini i drugim područjima, a studija zaključuje kako nema sumnje da je u cijeloj regiji postignut napredak kada je u pitanju borba protiv korupcije. »Od 2002. tvrtke u većini država rjeđe plaćaju mito i u relativno manjim

iznosima i izjavljuju da je korupcija manji problem nego što je to bio slučaj u prošlosti, stoga je neutemeljena uobičajena pretpostavka da se korupcija postojano pogoršava» objašnjava *James Anderson*, koautor i viši ekonomist Svjetske banke za područje Europe i središnje Azije.

U Hrvatskoj su tvrtke izvijestile kako je učestalost podmićivanja smanjena u mnogim područjima, osobito carini. Poboljšanja su rezultat reformi koje se fokusiraju na procjenu rizika i selektivniju reviziju. Tako je Hrvatska proširila selektivnost i metode upravljanja rizikom i značajno smanjila broj fizičkih pregleda, konstatiraju u Svjetskoj banci. Korupcija je značajnije smanjena u zemljama koje su provele intenzivne reforme, dok zemlje sa slabijim napretkom reformi obično zaostaju, smatra Svjetska banka. ■

Program kulturne razmjene – Cultural Care Au Pair

Životna prilika za mlade

Pod ovom vrstom razmjene podrazumijeva se odlazak u stranu zemlju, posao čuvanja djece te nastavak obrazovanja pod sponzorstvom obitelji domaćina

Piše: Pamela Poldrugač

U današnje doba, razmjena studenata jedna je od najvrijednijih razmjena koju dvije zemlje mogu napraviti. Učenje stranog jezika, izmjena informacija, raznolikost kultura te stjecanje vrijednih kontakata samo su neke od prednosti ovakvih programa.

No što je s onim mladima između 18 i 27 godina koji nisu uspjeli upisati fakultet, naći posao, pa možda čak i ako su odlučili pauzirati godinu na fakultetu te je iskoristiti na najbolji mogući način? Umjesto tipične razmjene studenata, njima se nudi program Cultural Care Au Pair ili jednostavnije – kulturna razmjena. Pod ovom vrstom razmjene podrazumijeva se odlazak u stranu zemlju, posao čuvanja djece te nastavak obrazovanja pod sponzorstvom host obitelji.

AU PAIR: Au pair ili što bi u prijevodu s francuskog značilo »jednak« u ovom slučaju označava mladu osobu koja na određeno vrijeme živi u stranoj zemlji, u host obitelji (obitelji domaćina) koja ju je dužna

priznati da se stvara određeni strah i odbojnost što se sličnih poslova tiče.

ULOGA AGENCIJA: Ovdje u priču ulaze agencije. One su tu kako bi spriječile neugodna iskustva s ovim programom i osigurale sigurnu godinu dana i djevojci i obitelji. Također, Au pair program neizvediv je bez agencije koja će vam osigurati vizu

minimalno \$140 džeparca tjedno, te joj financirati obrazovanje na obližnjem collegu u svoti od najviše \$500.

Samim dolaskom u Ameriku, djevojke slijeću u New York u kojem prolaze 4-dnevni orijentacijski trening i obuku koja će im pomoći u njihovim budućim zaduženjima u novoj obitelji. Djevojke u obitelji

Edukacija.biz

Iako se usluge ovakvih agencija trenutačno ne nude u Srbiji, agencija BHV, koju smo kontaktirali, predložila je zainteresiranima da se obrate na internetsku stranicu www.edukacija.biz koja nudi opis svih programa, te telefonske brojeve na kojima se mogu detaljnije informirati te eventualno prijaviti za neki od ponuđenih programa.

prihvatiti kao svojeg punopravnog člana. Au pair djevojka (ili u nekim slučajevima dečko) pomaže obitelji oko djece i nekih lakših kućanskih poslova, dok zauzvrat od obitelji dobiva džeparac. Svrha ovakve razmjene je razvijanje poštovanja prema kulturnim različitostima te tolerancija jednih prema drugima.

Ipak, pod temom Au paira ili baby-sittinga u inozemstvu, već duže vrijeme pakiraju se tužne priče izrabljivanja mladih djevojaka u razne svrhe. No ako u obzir uzmemo priču o lakom načinu zarađivanja novca, luksuznim i privlačnim putovanjima svijetom, pitamo se tko nebi poželio takav posao. Nažalost, velik je broj onih koji prije tako neobične ponude ne provjere sve detalje priče te u sljedećim mjesecima pune novinske stupce. Samim time, moramo

za zemlju u koju putujete. Najbliže agencije koje bi vam ponudile sličan program do sada su postojale jedino u Hrvatskoj, BiH i Crnoj gori, no kontaktirajući jednu od hrvatskih agencija, dobivena je informacija da već do kraja ove godine planiraju proširiti svoje poslovanje i na Srbiju, što će vjerojatno slijediti i njihova konkurencija. Agencija BHV, s kojom smo kontaktirali surađuje s legalnim američkim Au pair agencijama, te su njihovi programi odobreni od Američke Vlade. Agencije uglavnom preporučuju program Au pair USA, jer, kao što tvrde, raden je na visoko profesionalnoj razini.

TIJEK RAZMJENE: Nakon temeljite provjere i obitelji i Au pair djevojaka, agencija ulazi u proces traženja odgovarajućih parova, pri čemu se vodi računa o željama obje strana. Neki od obaveznih uvjeta koje djevojka mora ispuniti prije nego li i preda aplikaciju su posjedovanje vozačke dozvole, iskustvo u radu s djecom, znanje engleskog jezika, završena srednja škola, potvrda o nekažnjavanju i potvrda o zdravstvenom stanju. Obitelj, s druge strane, prolazi slične provjere, mora biti sposobna priuštiti djevojci vlastitu sobu,

uče o američkoj tradiciji, povijesti, prilagođavaju se drugačijem stilu života, uživaju u tipičnoj američkoj hrani, blagdanima te sa host obitelji odlaze na razne izlete, posjete obitelji i prijateljima. Uz sve to, imaju priliku iskusiti život na jednom od američkih collega, te upoznati ljude svojih godina iz svih dijelova svijeta koji su u sličnom ili istom položaju. Odlaskom u Ameriku, na raspolaganju imaju regionalne koordinate koji redovito provjeravaju kako se djevojke snalaze u novom okruženju. U slučaju da obitelj i djevojka imaju nepremostivih problema, koordinator djevojci traži novu host obitelj.

No da ne bi sve ostalo isključivo na poslu, djevojke imaju pravo na 2 slobodna dana tjedno te čitavih 6 tjedana na kraju svoje godine, koje mogu iskoristiti na putovanja po Americi.

Za kraj, primjetila bih kako ovakve pozitivne priče i iskustva rijetko kada pune novinske stupce. A što može biti zanimljivije i pozitivnije od priče koja se pamti čitav život? Avantura, životno iskustvo, posao. Kako god to nazvali, svakako je vrijedno spomena.

Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u srednjoj školi

Mogućnost koju ne treba propustiti

Ove godine prijavljeno je dvadeset osam učenika * Predmet je fakultativan *

Nastavni plan i program po kojem se radi odobren je od strane Ministarstva Republike Srbije *

Još uvijek nisu formirane skupine, te ako se netko želi priključiti još uvijek nije kasno

Predmet pod nazivom Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i ove godine mogu pohađati svi zainteresirani učenici subotičke Gimnazije »Svetozar Marković«. Nažalost, ovu mogućnost imaju samo učenici ove srednje škole i to samo u Subotici, dok niti jedna srednja škola u Vojvodini nema ovu mogućnost.

Broj prijavljenih ove je godine nešto manji, no ne zato što nema zainteresiranih, nego je velik broj učenika završio srednjoškolsku naobrazbu.

ODABIR UČENIKA: Prošle godine ovaj predmet je pohađalo pedeset učenika, dok je ove godine prijavljeno njih dvadeset osam. S obzirom kako je čak trideset i petoro završilo srednju školu i otišlo na studije, tako je ove godine zainteresiranih učenika za ovaj predmet, iz četvrtog razreda samo

troje, iz trećeg razreda jedanaest, a iz prvog i drugog razreda po sedmero. »Ovaj predmet je fakultativan. Ne ocjenjuje se, niti je obavezan, a vodi se samo evidencija dolazaka. Plan i program za ovaj predmet su sačinjeni po nastavnom planu i programu koji se sprovodi u hrvatskim gimnazijama, samo je smanjen i prilagođen našim potrebama. Ono što je jako bitno, to je da je ovaj plan i program po kojem mi radimo odobren od strane ministarstva Republike Srbije«, kaže profesorica hrvatskog jezika i književnosti *Miranda Glavaš-Kul*.

Kako je već i ustaljeno, učenici su u školi dobili obavijest o mogućnosti ovoga programa, te je na njima bilo da odluče, hoće li dolaziti na sate Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Dakle, učenici su sami birali, nije bila potrebna potvrda roditelja. Na ovim satovima svi

Miranda Glavaš-Kul

zainteresirani imat će priliku naučiti nešto više o književnosti i gramatici hrvatskog jezika, o geografiji, povijesti, kao i o ovdašnjim književnicima i običajima bačkih Hrvata. Učenici će ovaj predmet slušati dva sata tjedno. Postoji nekoliko udžbenika koji su stigli iz Republike Hrvatske, no oni nisu u potpunosti prilagođeni za ovaj predmet, te profesorica Miranda iz njih priprema nastavu po predviđenom planu i programu.

POTREBNA PRIPREMA: Kako kaže profesorica Glavaš-Kul, škola im je izišla u susret i pružila sve svoje mogućnosti. Učenici su iz različitih razreda i generacija, te ih sve treba spojiti u međusmjerni i pronaći odgovarajuće vrijeme za održavanja ovoga sata. Još uvijek nisu formirane skupine, te ako se neko želi priključiti još nije kasno. Svakako je bitno znati, da bi oni koji žele ići na studij u Hrvatsku trebali pohađati ovu nastavu. Na satu Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, imaju mogućnost naučiti nešto više o onome što nisu imali u planu i programu po kojem se radi u Srbiji. O hrvatskim književnicima nisu imali priliku ništa naučiti, a to će im jamačno trebati na prijemnom ispitu, kao i mnoge druge stvari koje će im poslužiti na polju opće kulture. Ovdje imaju na neki način besplatnu pripremu za prijemne ispite i mogućnost proširivanja svoga znanja. Dakle, svi koji se još niste prijavili na ovaj predmet, a želite, imate još malo vremena.

Ž. Vukov

Veliki interes za hrvatsku domovnicu

Državljanstvo u 15 godina dobilo više od milijun osoba

*Najviše je zahtjeva stiglo s područja bivše Jugoslavije,
iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije i Slovenije*

Od primjene Zakona o hrvatskom državljanstvu, od listopada 1991. hrvatsko državljanstvo dobilo je 1,15 milijuna osoba. Najviše je zahtjeva stiglo s područja bivše Jugoslavije, iz BiH oko 800.000, Srbije i Crne Gore oko 93.000, Slovenije oko 18.000, te Makedonije oko 14.000. Od zapadnoeuropskih zemalja najviše je zahtjeva iz Njemačke, oko 10.000, Italije, 3500, dok je od prekontinentalnih zemalja najviše zanimanja za hrvatsko državljanstvo bilo u Australiji, oko 3000 zahtjeva, Argentini 2000, Kanadi 1600, te Čile 1500.

NAČIN DOBIVANJA DRŽAVLJANSTVA: Hrvatsko se državljanstvo može dobiti na nekoliko načina: podrijetlom, rođenjem na teritoriju Hrvatske, prirođenjem, te putem međunarodnih ugovora. No, kako nam je objasnio načelnik MUP-ova Odjela za državljanstvo *Jurica Kešina*, temeljno je načelo za stjecanje hrvatske domovnice načelo podrijetla, odnosno načelo krvne veze - *ius sanguinis*. Osobe koje dođu u Hrvatsku i zatraže domovnicu, moraju imati navršених 18 godina, ne smije im biti oduzeta poslovna sposobnost, moraju imati otpust iz stranog državljanstva ili donijeti dokaz da će dobiti otpust iz matičnog državljanstva, u Hrvatskoj moraju biti neprekidno prijavljeni najmanje pet godina prije podnošenja zahtjeva, moraju poznavati hrvatski jezik i latinično pismo, te poštivati pravni poredak i običaje u Hrvatskoj, kao i prihvatiti hrvatsku kulturu. U hrvatsko će državljanstvo takobiti primljena osoba koja je u bračnoj zajednici s hrvatskim državljaninom i kojoj je odobren trajni boravak u našoj zemlji. Za tu osobu neće se tražiti otpust iz matičnog državljanstva. Nadalje, Kešina objašnjava da i osobe za koje se utvrdi da bi njihovo primanje u hrvatsko državljanstvo predstavljalo interes za Hrvatsku, mogu zatražiti i dobiti domovnicu, a tu je uglavnom riječ o umjetnicima, znanstvenicima i vrhunskim sportašima, kao što je primjerice *Eduardo da Silva*. I za takve osobe neće se zatražiti otpust iz stranog državljanstva, a hrvatsko će dobiti i njihovi bračni partneri. Hrvatsko državljanstvo mogu dobiti

i svi pripadnici hrvatskog naroda koji su se iselili, ili su njihovi preci imali hrvatsko državljanstvo, no pripadnost hrvatskom narodu i nekadašnji boravak u Hrvatskoj odnosno postojanje hrvatskog državljanstva moraju dokazati. Maloljetna će djeca državljanstvo dobiti ako su oba roditelja u trenutku njihova rođenja hrvatski državljani, ako je jedan od roditelja u trenutku djetetova rođenja hrvatski državljanin a dijete je rođeno na hrvatskom teritoriju, te dijete čiji je jedan roditelj u trenutku rođenja hrvatski državljanin, a drugi bez državljanstva, ili nepoznatog državljanstva, a dijete je rođeno u inozemstvu.

ZAKONSKE RAZLIKE: I dok se primjerice u SAD-u i Velikoj Britaniji primjenjuje anglosaksonsko pravo, što znači da će dijete rođeno u tim zemljama, bez obzira na državljanstvo roditelja »automatski« dobiti njihova državljanstva, u Hrvatskoj se kao i većini europskih zemalja primjenjuje

tzv. kontinentalno pravo. Što znači da sama činjenica da je dijete rođeno u Hrvatskoj (proputovanje, turisti...) nije dovoljan uvjet za dobivanje domovnice. Iznimka su djeca koja su rođena u Hrvatskoj, a oba su roditelja nepoznata, nepoznatog državljanstva ili pak osobe bez državljanstva. Ako se do navršene 14 godine djeteta utvrdi da su mu oba roditelja strani državljani, djetetu će prestati hrvatsko državljanstvo. Smisao je te odredbe da djeca rođena u Hrvatskoj ne budu bez državljanstva, odnosno riječ je o sprječavanju apatridnosti. Sam postupak traženja državljanstva počinje podnošenjem zahtjeva u policijskoj upravi ili postaji u našoj zemlji odnosno u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Hrvatske u inozemstvu, koji zaprima i do 70 posto svih zahtjeva. Cijeli postupak primanja u hrvatsko državljanstvo traje od dva do tri mjeseca.

Mladen Bokulić

Tekst je prenesen iz »Vjesnika«

Organizacijski odbor za proslavu rođendana bana Jelačića utvrdio program proslave

Izložba, promocija, akademija

Obilježavanje blagdana, koji pada na 16. listopada, počet će 7. listopada u Petrovaradinu, nastaviti 8. listopada također u Petrovaradinu, a završiti 16. listopada u Subotici

Organizacijski odbor za proslavu rođendana bana Josipa Jelačića, 16. listopada, utvrdio je program manifestacija. U subotu 7. listopada u Petrovaradinu će se održati izložba slika hrvatskih slikara iz Srijema, nakon koje će se predstaviti nakladnička djelatnost Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«. Otvorenje izložbe je u 17 sati, a promocija NIU »Hrvatska riječ« u 19 sati. Izložba slika će za posjetitelje biti otvorena tjedan dana. I izložba i promocija održat će se u rodnoj kući bana Josipa Jelačića.

U nedjelju 15. listopada u petrovaradinskoj crkvi sv. Jurja održat će se svečana biskupska misa s početkom u 18 sati, a za 19,30 zakazana je svečana akademija, u dvorani Doma sindikata u Novom Sadu. U programu akademije sudjelovat će glazbeni umjetnici iz Zagreba, pjevački zbor HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina, folkloriši HKPD »Tomislav« iz Golubinaca i recita-

tori HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora. Kao gosti na akademiju su pozvani visoki dužnosnici Republike Srbije, Republike Hrvatske, AP Vojvodine, Hrvatskog nacionalnog vijeća, te hrvatskih institucija i udruga iz Srbije.

Sveti Juraj u Petrovaradinu, crkva u kojoj je na dan rođenja kršten Josip Jelačić

Nositelji organizacije proslave u Petrovaradinu su HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina i Hrvatsko nacionalno vijeće. Organizacijski odbor za proslavu ovaj je raspored događanja utvrdio na svojoj sjednici u Petrovaradinu u utorak 19. rujna. Nazočni su bili predsjednik Organizacijskog odbora *Vladimir Bošnjak*, te članovi *Josip Ursić*, *Branka Dačević*, *Petar Pifat*, *Lazo Vojnić Hajduk*, *Grgo Kujundžić* i *Zvonimir Perušić*, kao i predsjednik HKPD »Jelačić« *Petar Barbek*.

Dan rođenja bana Jelačića, blagdan hrvatske zajednice u Srbiji, obilježit će se i u Subotici, u ponedjeljak 16. listopada, koncertom umjetničke glazbe u Gradskoj kući i domjenkom za uzvanike u sjedištu Hrvatskog nacionalnog vijeća.

H. R.

Predstavnici HNV-a s rukovodstvom Radiotelevizije Vojvodine

Razgovori o formiranju hrvatske redakcije

Članovi tima zaduženi od Hrvatskog nacionalnog vijeća da pregovaraju s rukovodstvom Radiotelevizije Vojvodine, predsjednik HNV-a *Josip Z. Peko* i vijećnik *Petar Kuntić*, razgovarali su 12. rujna u Novom Sadu s novoizabranom direktoricom Radiotelevizije Vojvodine *Dinom Kurbatvinsky-Vranešević* i glavnom urednicom televizije *Nadom Kalkan* o formiranju hrvatske redakcije na Radioteleviziji Vojvodine.

Tom prilikom rukovodstvo RTV upoznato je s odlukom Hrvatskog nacionalnog vijeća da se kao kandidat za glavnog i odgovornog urednika hrvatske redakcije na Radioteleviziji Vojvodine predloži *Dragan Jurakić* iz Vrbasa. Također je iznesen stav da se na TV Novi Sad emisija na hrvatskom jeziku emitira jednom tjedno te da se omogućiti i emitiranje hrvatske emisije jednom tjedno na valovima Radio Novog Sada.

Na sastanku je dogovoren brz nastavak razgovora radi konkretiziranja ovih razgovora, kao i o izradi pismenog sporazuma o povlačenju sudskih tužbi od strane RTV Novi Sad, sadašnje Radiotelevizije Vojvodine, protiv tuženih novinara i dužnosnika HNV-a *Duše Dulić* i *Zvonimira Perušića*, zbog navodnog govora mržnje.

Z. S.

Festival o ljudskim pravima u Novom Sadu

Moji neprijatelji – nacionalizam i ksenofobija

Festival o ljudskim pravima, Vivisectfest, održava se od 21. do 27. rujna u Novom Sadu. Tema drugog izdanja ovog festivala je »Moji neprijatelji–nacionalizam i ksenofobija«, prenosi Radio 021. Kako se navodi, sedmodnevni program održava se na Gradilištu, a predviđene su izložbe fotografija i plakata, projekcije filmova i okrugli stolovi.

Ideja Viviseckt-festa je da kroz dokumentarne filmove autora iz regiona i svijeta, odnosno priče običnih ljudi, pokuša analizirati koji su uzroci i posljedice ksenofobije i govora mržnje. Između

VIVISECTfest
FESTIVAL O LJUDSKIM PRAVIMA

21 - 27.09. 2006

Novi Sad / Gradilište

Tema: Moji neprijatelji -
nacionalizam i ksenofobija

www.vivisectfest.net.ms

ostalih, bit će premijerno prikazani film *Janka Baljaka* i *Drage Hedla* »Vukovar-poslednji rez«, *Saše Pogoršeka* »Divided States of America«, *Olivera Sertića* »Hrvatska (k)raj na zemlji«, *Helge Cramer* »The Amateurs and the General«.

Organizatorica *Marija Gajicki* navodi da je predviđena i rekonstrukcija izložbe fotografija *Rona Haviva* »Krv i med« koja je u Novom Sadu prvi put realizirana prije četiri godine.

U Novom Sadu se organizira i izložba osam fotografija *Tarika Samaraha* na kojima su zabilježeni grafiti koje su pisali nizozemski vojnici dok su od 1993. do 1995. bili zaduženi čuvati mir u Srebrenici.

U povodu članka o sjednici Mjesne organizacije DSHV-a Sonta

Odnosi u stranci su vrlo dobri

Mjesni odbor DSHV-a Sonta na sjednici održanoj 11. rujna 2006. raspravljao je o članku Ivana Andrašića u Hrvatskoj riječi br. 186. Potrebno je pojačati aktivno-

jedna optužba koja je upućena na teret predsjednika mjesnog odbora DSHV-a Sonta Stipana Silađeva. Jedini član stranke sa kojim je on u sukobu jeste upravo vaš člankopisac. Ovim

zajedno i naši odnosi su vrlo prijateljski. Nije svaka diskusija konfrontacija. Ja nisam spominjao niti novinara, niti Kalimera, niti nojeve s glavama u pijesku, niti blaćenje, niti

pridržavati, čak i novinari, članovi DSHV-a. Nisam rekao da se o radu DSHV-a mora pisati pozitivno, ali ne treba blatiti ono što je dobro. Riječ MORA nisam koristio. Novinar govori o osipanju članstva stranke i za to optužuje čelnništvo stranke, a za nezainteresiranost prema KPZH »Šokadija« krivi građane Sonte (vidjeti Hrvatsku riječ br. 183. str. 26. stupac drugi). Tvrdim da se naše članstvo ne osipa, nego ima tendenciju porasta. »Najlakše je nerad opravdati prozivkom novinara«, ove riječi nije izgovorio Stipan Čoban, tom se rečenicom novinar htio obračunati sa svojim neistomišljenicima. Time je napravio dva kardinalna prekršaja, jedan je imputiranje svojih riječi drugom, a drugi je prekršaj upotrebe službenog položaja (medija) u osobne svrhe. Nedavno je jedan poznati beogradski sportski komentator sa sličan prekršaj suspendiran.

Na kraju, od silne zlobe, člankopisac je »zaboravio« napisati da je na istoj sjednici u vrlo konstruktivnoj i pristojnoj raspravi donesena odluka da Mjesna organizacija DSHV Sonta zatraži od općinskih vlasti sudjelovanje u lokalnim medijima, jedan sat tjedno na Radio Apatinu i jednu stranu u svakom broju Glasa komune. Na pitanje imamo li mi odgovarajući kadar za sve to, naš člankopisac odgovara: »Ja se osjećam sposoban za to«. Blago nama, sad smo riješili sve probleme. Ne trebamo se brinuti kako će i što pisati, postoji, zna se, pravo koje se zove neovisnost medija. Ako baš bude trebalo nešto pitati, ima on koga...

Mjesni odbor DSHV-a Sonta
Stipan Silađev, predsjednik

AKTUALNO

HRVATSKARIJEČ

Sjednica Mjesne organizacije DSHV-a u Sonti

Potrebno je pojačati aktivnosti

Postoji dojam kako je puno toga nedorečeno i da unutar Mjesne organizacije postoje dvije konfrontirane struje, koje su u latentnom sukobu, što nikako ne pridonosi unapređenju rada

Piše: Ivan Andrašić

U petak 1. rujna održana je sjednica Mjesne organizacije DSHV-a Sonta. Teme su bile aktivnosti unazad mjesec i pol dana, informacija o situaciji u DSHV-u i HNV-u, upisi prvaša u Sonti i problemi stranačke nediscipline.

Uz nazočnost svega sedmorice članova sjednica je protekla u dosta ostrim tonovima. Sve je očiti da jedan dio članstva ne razmišlja onako kako razmišlja predsjednik Mjesne organizacije Stipan Silađev.

radu MO DSHV-a mora pisati pozitivno, pojedini članovi su u raspravi zastupali suprotan stav, tvrdeći da je navedeno u Hrvatskoj riječi jako bolna istina, koja ne ide u prilog Hrvatima u Sonti, ali je, nažalost, to naša stvarnost i nipošto je ne treba prešutjeti.

U nastavku sjednice tajnik MO DSHV-a Andrija Adin informirao je nazočne o najnovijim zbivanjima u središnjici DSHV-a i u HNV-u, te o upisima prvaša u Osnovnoj

se buduće sjednice trebaju sazivati u formi pisanih poziva, a ne telefonski kao do sada, te da će se članarina plaćati kad sjednicama bude nazočan i rizničar.

Sjednica je privedena kraju, no ostao je dojam kako je puno toga nedorečeno i da unutar Mjesne organizacije postoje dvije konfrontirane struje, koje su u latentnom sukobu, što nikako ne pridonosi unapređenju rada.

Član MO DSHV-a Sonta od samog osnutka 1990. godine Stipan Čoban, nije na istoj »valnoj duljini« sa svojim predsjednikom:

»Ne razumijem predsjednika kad traži da se o našem radu mora pisati pozitivno«, kaže Stipan Čoban. »Može se pisati samo o sastancima, na kojima raspravljamo do besvijesti, a rad na terenu nam je nikakav. Umjesto da nam donošenje odluke o službenoj uporabi hrvatskog jezika u Sonti bude signal za žestoku političku bitku u svim segmentima, mi održavamo jalove sastanke na kojima se više blatimo međusobno, nego što razmišljamo o problemima koje kao manjinska zajednica imamo. Krajnje je vrijeme da prestanemo zabijati glavu u pijesak poput noja, da se pogledamo u oči i objasnimo sebi kako je moguće da je DSHV u prošlom sazivu Savjeta MZ Sonta imao 5 vijećnika, a u ovom svega 2,

HRVATSKARIJEČ

TEMA

Tragom odluke o službenoj uporabi hrvatskog jezika i pisma u Sonti

Stvarnost ili fikcija

Odlukom vijećnika SO Apatin u službeni uporabu u Sonti, najvećem selu apatinske općine, pokraj srpskog, uveden i hrvatski jezik i pismo * Potrebna sustavan rad svih subjekata hrvatske nacionalne zajednice u selu, kako ova odluka ne bi ostala mrtvo slovo na papiru *

Prioriteti bi trebali biti informiranje, školstvo i kultura

Piše Ivan Andrašić

sti. Jednoglasno su donijeti zaključci: U ovom članku iznesene su brojne neistine i podmetanja, a skrivena je prava istina. Netočno je da unutar Mjesne organizacije postoje dvije konfrontirane struje koje su u latentnom sukobu, naprotiv, tvrdimo da su odnosi u stranci vrlo dobri. Mjesna organizacija DSHV-a Sonta u zadnje dvije godine postigla je najveće rezultate otkako postoji, a unatoč brojnim teškoćama i dalje se borimo i idemo naprijed. Također, ne stoji niti

člankom nanesena je velika šteta našoj Mjesnoj organizaciji i stranci u cjelini, kao i Hrvatskoj riječi. Time je autor članka prekršio članak 14. Statuta DSHV-a te mu Mjesni odbor izriče mjeru opomene.

U daljnjem tekstu slijede izjave naših članova povodom spomenutog članka.

Stipan Čoban: Ja takvu izjavu kako stoji u članku nisam dao novinaru Ivanu Andrašiću. Nisam u sukobu s predsjednikom Stipanom Silađevom, naprotiv, već dugo radimo

žalosnu istinu do bola istinitu. Neke moje riječi on je pokušao usmjeriti protiv naše stranke. Novinar je preko mene proturao svoje misli.

Andrija Adin: Ja u svojem izlaganju nisam rekao da neće biti odjela na hrvatskom jeziku, kako je navedeno u članku.

Stipan Silađev: Nikada neću tražiti od svojih članova da razmišljaju onako kako ja razmišljam. Postoji Statut i Poslovnik, postoji demokratska rasprava, postoji glasovanje i odluke većine se moraju svi

DSHV i SVM poručili Demokratskoj stranci

Prestanite sebi pripisivati rezultate

Nakon zajedničkog sastanka čelnih ljudi Saveza vojvođanskih Mađara i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u povodu javnih istupa pojedina i rukovodstva Općinskog odbora Demokratske stranke u Subotici, što je kulminirao distribucijom propagandnog materijala u kojima su demokrate svojatale sve postignute rezultate u ovom sazivu Skupštine Općine Subotica izdano je priopćenje u kojem se navodi:

»Naš koalicijski partner Demokratska stranka odstupa i postupava protivno koalicijskom sporazumu kojeg je svojevrmeno potpisala. Naime, putem tiska i raznog propagandnog materijala, radija, televizija iznosi podatke što je sve činila na polju uređenja grada i drugih oblasti, pri čemu sve te uspjehe pripisuje sebi, a svoje koalicijske partnere podcjenjuje iznoseći kako u proteklom periodu dok su oni bili na vlasti nije ništa značajnije urađeno. Ovakav pristup je tendenciozan i ima za cilj da se biračima predstavi kao jedina sposobna, a da su ostali koalicijski partneri u stvari nevažni. Istina je sasvim druga. Sve što je urađeno na uređenju grada i boljih uvjeta života građana je

urađeno sredstvima svih naših građana i dobivene pomoći, o čemu je odluke donosila Skupština Općine Subotica, u kojoj je vijećnička skupina Demokratske stranke samo jedan dio. Skrećemo pažnju javnosti na to, da je jedan od glavnih razloga nesuglasica unutar koalicije to da program asfaltiranja sve do dana današnjega nije započet. Evidentno je da će od planiranih 110 ulica asfaltiranje biti realizirano samo u nekolicini, za što su isključivo odgovorni dužnosnici DS-a, budući je realizacija ovog programa bila njihov zadatak. Stoga pozivamo naše članove i simpatizere kao i sve građane da ovo priopćenje imaju u

vidu kod daljnjih odlučivanja pri narednim izborima«.

U priopćenju koje su potpisali predsjednici općinskih organizacija SVM-a i DSHV-a *Jenő Maglai* i *Martin Bačić*, dodaje se kako se demokrate »žele nametnuti i kod izbora ravnatelja, školskih odbora, upravnih odbora«, da »kod zapošljavanja vode računa isključivo o svojim ljudima nastojeći ih u plaćama staviti iznad ostalih što odstupa od koalicijskog sporazuma«. No, s Demokratskom strankom u Republici, Pokrajini i drugim gradovima »postoje dobri odnosi i suradnja, jedino Općinski odbor DS-a u Subotici odstupa

od suradnje i stavlja se svojim postupcima iznad ostalih koalicijskih partnera«.

SVM i DSHV na koncu priopćenja s brojnim jezičnim pogreškama poziva rukovodstvo Općinskog odbora DS-a da prestane s praksom pripisivanja zajedničkih rezultata svih građana, svih stranaka i njihovih predstavnika, širenjem neistina, te da se usklade s težnjama svih snaga demokratske opcije i angažiraju na zajedničkom nastupu svih demokratskih snaga uz puno uvažavanje svih koalicijskih partnera.

N. P.

Ništa od suradnje SVM-a i DSVM-a, József Kasza poručuje

Zbogom, gospodine Ágošton!

Tjednima najavljivana suradnja i koalicija dvije najjače stranke vojvođanskih Mađara, SVM-a i DSVM-a propala je u posljednjem, ključnom trenutku. Nakon što se trebao obaviti samo posljednji, formalni dio, predsjednik DSVM-a *András Ágošton* umjesto dogovorene suradnje s SVM-om je to htio proširiti na četiri vojvođanske mađarske stranke. Predsjednik SVM-a *József Kasza* je istaknuo kako je jasno bilo rečeno da ova stranka ne želi suradnju s drugim dvjema strankama jer jedna od njih surađuje s radikalima, a druga nije niti registrirana, te da je poturanje nove ideje način kako Ágošton još jednom ruši ovu ideju suradnje SVM-a i DSVM-a. U posljednjoj rečenici otvorenog pisma Kasza poručuje: »Zbogom, gospodine Ágošton«.

N. P.

Danas počinju

Berbanski dani 2006.

SUBOTICA, PALIĆ – U petak 22. rujna u 17 sati, Tramvaj zvani Želja kod fontane u središtu Subotice pozvat će građane na »Berbanske dane« na Paliću. Sutradan, u subotu, u 10,30 sati, u Press centru na Muzičkom paviljonu održat će se konferencija za novinare na temu Ovogodišnja berba, a sat vremena kasnije od Ženskog štranda duž šetališta Lájosa Vermesa bit će Berbanska parada, u kojoj će sudjelovati pudač godine, kraljica berbe, kočijaši, čikoši, vinogradari, vinari i predstavnici kulturno-umjetničkih društava. U 12 sati je otvorenje izložbe voća, povrća i prerađevina, pokraj bine ispred Ženskog štranda, zatim će uslijediti Proglašenje pobjednika. Izložba će biti otvorena u subotu od 11 do 20 sati i u nedjelju od 9 do 18 sati.

U 12,30 je Ceremonijal vitezova vinskog reda »Arena Zabakiensis«, u 13 sati je otvorenje specijalne izložbe voćnih rakija, a od 13 do 16 sati je Vinska fešta. U 14 sati je muljanje grožđa, pečenje rakije, degustacija mušta i vina, nadmetanje u vještini pijenja i poznavanja vina, špricanje na metar i nagradne igre. Navečer u 20 sati je Berbanski bal na Majkinom salašu.

U povodu Europskog tjedna mobilnosti **Zatvaranje prometa u središtu grada**

SUBOTICA – Dana 22. septembra 2006. godine Skupština Općine Subotica uključit će se u akciju »Europski tjedan mobilnosti«. Akcija je dio Europske inicijative i želje europskih organizatora da se ukaže na probleme globalnog zagrijavanja i onečišćenja okoliša, kao i da se promoviraju »ekološki opravdani« vidovi prevoza.

U okviru obilježavanja akcije predviđeno je zatvaranje prometa od 20 sati 21. rujna 2006. godine do 19 sati 22. rujna i to u

sljedećim ulicama: Dimitrija Tucovića, 10. Oktobra, dijela Trga Republike i ulice Matka Vukovića do Matije Gupca, te od ulice Petra Drapšina do Sečenji Ištvana (bivša Felegijeva)

U zatvorenoj zoni održat će se prigodni programi.

U okviru zatvorene zone u petak 22. rujna u razdoblju od 9 do 14 sati organizirat će se program djece predškolskog i školskog uzrasta, a djeca šestog i sedmog razreda (oko 60 đaka) vozit će bicikl stazom do Palića i to od raskrižja Braće Radića do Maksima Gorkog.

Start je predviđen za 10,30, a povratak se planira oko 13 sati.

Okupljanje je na Trgu slobode 1, kod Zelene fontane, a start je sa raskrižja Braće Radića i Maksima Gorkog.

Vukovarsko-srijemski župan Božo Galić ugostio izaslanstvo Mačvanskog okruga **Suradnja je u obostranom interesu**

Prvi kontakti uspostavljeni još prije dvije godine

Izaslanstvo Mačvanskog okruga, koje je predvodio načelnik *Slobodan Damjanović*, posjetili su 15. rujna Vukovarsko-srijemsku županiju. Tom prigodom primio ih je vukovarsko-srijemski župan *Božo Galić*. Održan je sastanak u Palači »Srijem« u Vukovaru. Uz župana Galića, sastanku su sa strane Županije nazočili i *Jovan Ajduković*, zamjenik župana, *Marinko Beljo*, predstojnik Ureda župana, te *Vinka Ivanković*, predsjednica HGK Županijske komore Vukovar.

»U našim nastojanjima da ostvarimo što bolje kontakte u međuregionalnoj suradnji, došli smo danas u Vukovar«, izjavio je Slobodan Damjanović. »Konkretan povod današnjeg posjeta je 2. Sajam gospodarstva mačvanskog okruga kojeg organiziramo početkom listopada, i stoga smo danas

ovdje da s našim domaćinima pokušamo intenzivirati suradnju na gospodarskom planu. Naša čvrsta i korektna suradnja uspostavljena je još prije dvije godine i sad je nastojimo produbiti.«

Inače, Mačvanski okrug je četvrti okrug po veličini u Republici Srbiji sa oko 350.000 stanovnika, koji su raspoređeni u osam općina, od kojih je najveća i najpoznatija općina Šabac. U okrugu dominira poljoprivredna proizvodnja, sa značajno razvijenom kemijskom industrijom.

»Naša Gospodarska komora je u kontaktu s Komorom Mačvanskog okruga«, rekao je župan Galić. »Nama je u interesu da se kontakti naših gospodarstvenika ostvaruju i da se ostvaruje prekogranična suradnja jer smo najistočnija hrvatska županija i graničimo i s Bosnom i Hercegovinom

Sastanak u Palači »Srijem«

i sa Srbijom. Na nama, kao Županiji, je zadaća da stvorimo uvjete da se suradnja može ostvarivati, a interes gospodarstvenika je taj koji će tu suradnju bolje ili lošije potvrđivati.«

Igor Kušeta

U Novom Sadu s kablovske TV skinut hrvatski RTL **Ponovno jednoumlje?!**

Piše: Igor Kušeta

Rujan je mjesec, počela je nova školska godina, studentima je ispitni rok u tijeku, poljoprivrednici se pripremaju za rezultate svojega uloženog truda tijekom godine... Ali ovaj mjesec je, na ovim prostorima, već treću godinu poznat i po još nečemu. Naime, hrvatsko izdanje RTL-a treću godinu za redom počinje u ovaj mjesec veoma popularan reality show Big Brother ili Veliki Brat. Prve dvije sezone ovaj show je bio među najgledanijim emisijama, ne samo u Hrvatskoj nego i u susjednim zemljama. Kada je prošli tjedan počela treća sezona ovog reality showa, sve je upućivalo da će i ove godine ova emisija biti veoma gledana diljem

Vojvodine, pa tako i u Novom Sadu. Ali, vrlo interesantno, dva dana kako je show krenuo na hrvatskom RTL-u, kablanski sustavi na teritoriju Novog Sada počinju isključivati signal hrvatskog RTL-a u vrijeme popularnog showa.

Mnogi su gledatelji u početku pomislili kako je to slučajno i ponadali se da će svoje, već odabrane favorite iz showa ugledati sutra na malim ekranima, ali ništa od toga. Je li razlog što je ovaj popularni show počela emitirati po prvi put jedna srbijanska televizija – TV B92. Pozvali smo telefonom kablanski sustav SBB u Novom Sadu i pitali za razlog što se signal hrvatskog RTL-a isključuje u vrijeme Big

Brother-a. Odgovor je bio da je »za sada to tako, a za ubuduće ćemo vidjeti«.

Uzgred, spomenuti kablanski sustav SBB na teritoriju Novog Sada mjesečno naplaćuje 540 dinara korisnicima. Kad se već toliko plaća mjesečno, gledatelji očekuju da im se ne zabranjuju emisije, posebice omiljene, a ovo je još čudnije ako je poznato da se signali hrvatskih TV kuća na području Novoga Sada mogu gledati i preko običnih antena. Uz to na području Novog Sada i okolice živi i znatan broj pripadnika hrvatske nacionalne manjine, koji svakako žele gledati omiljene emisije i iz svoje matične države. Ovo sada podsjeća na vremena koja su iza nas, a za koja se mislilo da su prošla, kada se pučanstvu »serviralo« samo ono što je »dozvoljeno«, ali kako sada stvari stoje, barem što se tiče Novog Sada, kao da smo još uvijek u 20. a ne u 21. stoljeću.

Gostovanje HKC »Bunjevačko kolo« na Festivalu hrvatskog folklora u Pečuhu

»Dobro došli, naši mili gosti«

Nakon završetka gala programa, na zahtjev organizatora, program »Kola« je ponovljen, što je publika svojim ovacijama i pljeskom nagradila

Prošloga vikenda, 16. i 17. rujna, u Pečuhu u Republici Mađarskoj, održan je 11. Međunarodni hrvatski festival folklora pod nazivom »Dobro došli, naši mili gosti«, a u organizaciji KUD-a »Tanac«, čiji je predsjednik *Jozo Savai*. Festival su podržali Hrvatska manjinska samouprava Pečuha, Dom Omladine, te Zaklada za nacionalne i etničke manjine.

Festival je utemeljen da prikaže bogatstvo hrvatskih narodnih običaja u jednoj multikulturalnoj sredini kao što je Južna Mađarska, pa tako svake godine gostuju hrvatske skupine iz više država, koje donose i prikazuju narodne običaje, plesove i pjesme svoga kraja.

Na ovogodišnjem festivalu sudjelovale su skupine iz Mađarske (KUD »Tanac« iz Pečuha, KUD »Podravina« iz Barča, »Dola« iz Kašada, »Korjeni« iz Martinaca) Hrvatske (»Kumpanjija« iz Blata, »Bračevići« iz Bračevića, KUD »Sloga« iz Draža, KUD »Didi s Kamešnice« iz Gljeva, »Gorjanac« iz Gorjana, »Luka Ilić Orijevčanin« iz Orijevaca), Bosne i Hercegovine (»Sloga« iz Guča Gore). U programu su također nastupili i članovi HKC »Bunjevačko kolo«.

Nakon mimohoda folklornih ansambala ulicama grada, na Trgu Szechenyi svaka skupina predstavila se jednom koreogra-

fijom, a »Bunjevačko kolo« Momačkim bunjevačkim kolom. Potom su svi sudionici formirali tradicionalno veliko kolo oko trga, koje je prošle godine sa oko tisuću ljudi ušlo u Guinnessovu knjigu rekorda kao najveće kolo formirano do tada.

Navečer, u Domu omladine u gala programu nastupila su sva društva. Članovi prvog Ansambla HKC »Bunjevačko kolo« pokazali su još jedanput da se rad i trud u dvorani za probe isplati. Nakon završetka programa, na zahtjev organizatora, pro-

gram »Kola« je ponovljen, što je publika svojim ovacijama i pljeskom nagradila.

Festival »Dobro došli, naši mili gosti« organiziran je u sklopu tradicionalne priredbe Pečuški dani, kao Hrvatski dan. I on to doista i jest bio. Okupio je Hrvate iz dijaspeore kako je to i zamislio Jozo Savai, na čiju je inicijativu festival i pokrenut 1995. godine kada su se Hrvati iz dijaspeore prvi puta susreli u Pečuhu.

M. Ma.

Na putu između Subotice i Starog Žednika

Obnovljen križ star sto godina

Obitelj *Paje i Katice Ivanković* odlučila je obogatiti naše ceste još jednim križem krajputašem. Često uz put možemo vidjeti stare, pa čak i srušene križeve, no ova obitelj pobrinula se da se bar jedan od starih križeva spasi.

Još davne 1864. godine *Etela Vojnić* je podigla križ koji se nalazio na putu između Subotice i Žednika, no taj se križ srušio. »Sjećam se tog srušenog križa, od kojeg su doista ostale samo ruševine, još dok sam bio dijete. Sada radim tamo zemlju i odlučili smo da na tom mjestu podignemo novi križ. S obzirom da je to teritorij koji pripada Starom Žedniku, otišao sam do tamošnjeg župnika vlč. *Željka Šipeka* i rekao svoju želju«, kaže *Pajo Ivanković*.

Na župi u Žedniku postojao je jedan stari križ, točnije dijelovi tog starog, srušenog križa, kojeg je 1904. godine podigao *Veco Dulić* na mjestu između Pavlovca, Đurđina i Žednika. Taj križ je srušen i donesen je na župu u Žednik. »Tada nam je župnik Šipek ponudio taj stari križ, da ga obnovimo i postavimo. Iako smo mi mislili podići novi križ, odlučili smo se ovaj obnoviti, jer taj križ ima svoju povijest. Tako smo prije dvije godine počeli s radovima«, kaže *Ivanković*. Križ je obnovljen i postavljen na cesti između Subotice i Starog Žednika, nalazi se s lijeve strane kada se ide iz grada prema Žedniku. Blagoslovljen je 17. rujna ove godine, a blagoslovio ga je žednički župnik vlč. *Željko Šipek* uz nazočnost još tri svećenika, vlč. *dr. Andrije Kopilovića*, vlč. *Franje Ivankovića* i *mons. Marka Forgića*. Također, nazočni su bili i bogoslovi iz Žednika *Marjan Ostrogonac* i *Vladimir Sedlak*, kao i brojni vjernici.

Ž. V.

Iz kuta mladih: Nikola Ostrogonac

Život uz glazbu

Kada se malo preračunam, sviram orgulje, klavirsku harmoniku, dugmetaru i kontrabas *
Današnji čovjek pravi odmor nema ako je zaposlen, jer se nema vremena sjesti i opustiti se

Razgovor vodila: Olga Perušić

Nikola Ostrogonac (1978.) živi u Starom Žedniku, gdje je odrastao i pohađao svoju prvu školu »Pionir«, do male mature. Uvijek je bio učenik s dobrim uspjehom, a od trećeg razreda osnovne škole pohađao je tečaj engleskog jezika. Iako mu se tada činilo kako su mu tijekom pet do šest godina roditelji upropastili svaku subotu, danas posve različito razmišlja. Ponosan na svoje obrazovanje,

viji, u neku ruku mirniji i za nijansu manje stresan nego život u gradu. Zahvaljujući internet revoluciji, razlike između sela i grada se brzo gube i brišu. Jer sada Žednik nije samo selo na putu od Subotice za Novi Sad, koje ima odličnu vezu sa Suboticom i Bačkom Topolom, već ste posredstvom interneta, u svijetu. Nedostatak stanovanja u selu je za mene primjetan kada treba otići do grada, jer to znači da se moram i vratiti

djed se razbolio i vrlo brzo nakon toga i preminuo. Nikola je nastavio izučavati sviranje harmonike kod djedova najboljeg učenika *Tomislava Vukova*, koji se i danas bavi glazbom i živi od nje svirajući u ansamblu »Hajo«. U srednjoj školi osim školskih obveza počeo je svirati u folklornim ansamblima, jedno kraće vrijeme u KUD-u »Bratstvo« iz Subotice, a od 1995. do 1997. godine u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo«.

»Tijekom tog razdoblja bilo je napornog rada i vježbanja, ali također i lijepih momenata, kao što su turneje s puno druženja. U istom tom razdoblju bio sam član omladinske sekcije Subotičkog tamburaškog orkestra i svirao sam kontrabas. Kada sam počeo svirati harmoniku, prvo sam učio klavirsku harmoniku, a tek u srednjoj školi zainteresirala me je stara djedova dugmetara. Trebao sam skoro nanovo učiti, jer se dugmetara svira potpuno različito od klavirske. Praktički kroz cijelo srednjoškolsko obrazovanje pokraj svih obveza redovito sam išao na sate sviranja kod proslavljenog harmonikaša *Antuša Gabrića*. Po odlasku u Novi Sad na studije, prestali su sati sviranja na određeno vrijeme, kao i sve te društvene vannastavne aktivnosti«, prisjeća se Nikola Ostrogonac.

NAUKA: Društveno-jezični smjer gimnazije bio je Nikolin izbor, ali ne i njegova želja, u tom smislu što nije imao, kao vjerojatno i većina mladih u tom razdoblju, viziju čime se želi baviti. Interesirali su ga jezici i povijest, a istodobno i geografija, te biologija koji su karakteristični za prirodno-matematički smjer.

»S obzirom da su mi oba roditelja završila poljoprivredni fakultet, vremenom sam i sam ušao u te vode upoznavši taj posao poljoprivrednika sa svim njegovima teškoćama i lijepim stranama. Bilo je malo dvojbe trebam li studirati u Zagrebu ili u Novom Sadu, ali odlučio sam se za bliže, dok je primjerice moja sestra otišla u Zagreb. Posvetio sam se učenju, jer sam

na svoje selo, uvijek marljivo radi, a uživa isključivo uz glazbu.

»Život na selu ima svojih prednosti, ali i mana. Prilično sam bio odsutan od kuće budući da sam već u gimnaziji treću i četvrtu godinu živio u gradu kod rođaka, a onda su uslijedile studije u Novom Sadu, i sad sam ponovno kući. Život na selu je zdra-

kući, a ujutro opet putovati na posao, tu je ta težina«, kaže Nikola Ostrogonac.

GLAZBA: U trećem razredu osnovne škole Nikola se počeo baviti glazbom učeći od svog djeda, maminog oca. Djed mu je bio harmonikaš i orguljaš u crkvi, pa je kod njega krenuo na prve sate sviranja harmonike. Međutim, nedugo potom

bio na smjeru zaštite bilja, koji je najteži smjer na fakultetu. U roku sam apsolvirao i 2001. godine vratio sam se kući i ponovno sam se vratio glazbi«, priča naš sugovornik Nikola Ostrogonac.

POS AO: Paralelno s pripravničkim stažem je diplomirao i na sreću našao posao u struci mjesec dana nakon položenog diplomskog ispita.

»Veoma sam zadovoljan poslom, jer sam dosta dobro plaćen i primanja mi stižu na vrijeme. Radim u poljoprivrednom gazdinstvu AD »Kelebija«, koje proizvodi voće, žitarice i druge proizvode, a u sklopu je Subotičke mljekare. I nadalje živim u Starom Žedniku, pa svaki dan putujem na Kelebiju. Moj posao je prilično sezonskog karaktera i zimi ima razdoblja kad ima malo posla, ali zato u sezoni od proljeća do jeseni, vani ima jako puno posla i radi se često prekovremeno. Nekad se radi po dvanaest sati dnevno, pa i više. Međutim, dobro je to, što je prekovremeni rad dodatno plaćen, i što ljudi imaju motivaciju raditi. Sve mi to nekako i nije teško jer znam da kad odem s posla tada sam stvarno otišao, jer najdalje živim od svih radnika i vraćam se tek sutradan, kada mi se napune baterije. Moj radni dan nikad ne izgleda isto, u zimskom razdoblju rade se neki administrativni poslovi u uredu i obilazi se teren, dok u sezoni kada krene rezidba u voćnjaku pa sve do berbe u jesen, radi se sve dok poslodavac ne kaže da je završeno. Nasljedstvom starog zapuštenog salaša, otac, brat i ja uz pomoć još nekoliko ljudi podigli smo manji voćnjak, koji obrađujemo. Ono što se radi malo po kući i po dvorištu to ni ne računam poslom«, kaže Nikola Ostrogonac.

Prošle godine od rujna, pa do lipnja ove godine, Nikola je služio civilni vojni rok u »Gradskom zelenilu«. Tada je, kaže, imao više slobodnog vremena, jer nije radio u poduzeću i nije imao prekovremenog rada. Posvetio se svojim drugim obvezama, sviranju, društvenom životu, izlascima, koncertima.

CRKVA: »Sjećam se kako nas je baka kao djecu uvijek nedjeljom vodila u crkvu, a nakon sv. mise dobili smo sladoled. Od prvog razreda išli smo na vjeronauk i to se toliko urezalo u nas, iako nedjeljom ne idemo u crkvu samo zato što smo navikli. Često se dešava da se poslije subotnje večeri kući vraćam vrlo rano, pred zoru, ali odem na jutarnju misu. Tako i ranije dok nisam svirao u crkvi, znači i dok sam mogao prespavati, jednostavno nemam mira, moram i ja ustati«, kaže Nikola.

Do sviranja u žedničkoj crkvi došlo je uslijed spleta okolnosti, po riječima Nikole, malo je to bilo po svojoj volji, a malo po nagovoru drugih, ali je ipak prihvatio. »Zasad uspijevam uskladiti rad u crkvi, koji mi više dođe, recimo, kao hobi. Nije baš jednostavno biti prisutan nedjeljom u župi na misama, u osam i u deset sati, jer to znači kako trebam biti tamo od pola 8 do pola 12. Također, s pjevačima je potrebno održavati redovito probe, i kako je dvojezična župa, znači postoji mađarska i hrvatska skupina pjevača. Treba posebno probati s jednom i posebno s drugom skupinom, a imamo i dječju skupinu, što je dvije do tri probe u toku tjedna. Trudim se biti maksimalno profesionalan, pa na vrijeme spremim note, tekstove za pjevače i zvučne snimke, što se sve koristi kod učenja novih pjesama. Većina pjevača navikli su doći ranije, u petnaest do šest, pa je vrlo neugodno kada ja dolazim u pet do šest. Isti princip važi i za poslovođu, koji mora doći ranije, prije svih radnika i ako treba ostati posljednji«, ističe Nikola.

»U Žedniku je proštenje posljednje nedjelje travnja, na svetog Marka Evangelistu i za taj dan se zborovi posebno spremaju. Mjesna zajednica je isto uzela taj dan kao dan Mjesne zajednice i prvi put su ove godine pozvali i nas, kao crkveni zbor da nastupimo na priredbi koja se organizira

svake godine u domu kulture, znači u pitanju je kulturno-zabavni program. U crkvi nas ljudi slušaju, tamo su na svetoj misi, a ovdje ljudi nisu morali slušati nas, ali su onu po završetku našeg nastupa pljeskali.«

OBITELJ: Nikola živi u Žedniku s roditeljima, mlađa mu sestra *Mihaela*, upisuje šestu godinu medicine u Zagrebu, dok mu šest godina mlađi brat *Marjan* upisuje četvrtu godinu teologije u Đakovu.

»Većinu vremena tijekom godine nismo skupa zbog udaljenosti, normalno i zbog obveza, a za vrijeme ljetne stanke i za vrijeme zimskih blagdana budemo svi na okupu i onda imamo vrlo zanimljiv odnos, šalimo se, družimo i veoma mi je drago što nemamo one klasične odnose brat-sestra, roditelj-dijete, nego djelujemo kao skupina prijatelja koji se, eto, vole družiti. Normalno, bude uvijek koja rasprava i polemika, toga ima svuda, ali to prođe bez napetosti.«

O svojoj budućnosti nije detaljnije razmišljao, iako priznaje kako bi možda i bilo vrijeme za takvo što. Do sada je uvijek trebalo završiti školu, studije, pa pripravnički staž, zatim odslužiti vojni rok, a potom se vratio poslu u punoj sezoni te nije ni bilo vremena za razmišljanje o dugoročnijim životnim planovima.

STOP PSOVAČIMA!

Hong Kongu je počela velika kampanja da javno psovanje postane protuzakonito te da neuljudne primjedbe na račun majke postanu kazneno djelo. Kong Fung-yi, vijećnica okruga Tuen Mun kaže da se nada kako će akcija proizvesti zakon koji će zabraniti psovanje majke ili spominjanje majčinih spolnih organa, objavio je South China

Morning Post. Fung-yi izražava nadu da će svako psovanje na javnome mjestu postati protuzakonito i kažnjivo globom.

Stanovnici Hong Konga na zlu su glasu po psovanju, a kantonski kineski kojim se služi 6,8 milijuna Hongkonžana poznat je po slikovitosti i bogatstvu spolno orijentiranih psovki.

»Za početak, htjela bih da upotreba psovke u kojima se spominje mati postane kažnjiva kao spolna diskriminacija«, rekla je inicijatorica kampanje. »Svatko ima mater i psovanje je zato oblik seksualnoga nasilja«, dodaje. Ona je podnijela prijedlog zakona koji bi zabranio javnu upotrebu psovki usmjerenih »majkama ili njihovim genitalijama«, pišu novine.

Trenutačno u Hong Kongu nema zakona koji bi zabranjivao psovanje, ali je globom kažnjiva upotreba psovki u javnome prijevozu, na plaži ili u parku.

PIJANSTVO ZA GUINNESSA

Siniša Segin (37), zvani Bocko, iz Kloštra Podravskoga pokraj Đurđevca preživio je teško pijanstvo – u krvi je imao 7,3 promila alkohola – što je nezapamćen slučaj u Podravini. On je vjerojatno i neslavni hrvatski rekorder, a mogao bi ući u Guinnessovu knjigu rekorda. Segin je za samo tri sata popio oko tri

litre vina, a zatim u jednom kloštarskom kafiću još devet decilitara amara. Tada je pao u komu, iz koje se probudio u koprivničkoj bolnici, gdje su mu liječnici u zadnji trenutak spasili život. U otpusnom pismu liječnici navode da su pacijenta primili sa 7,3 promila alkohola u krvi.

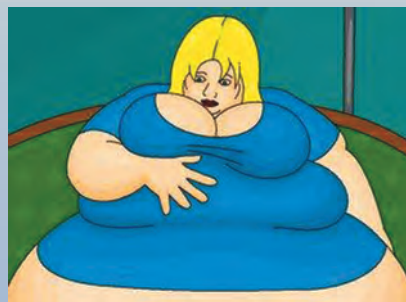
»Teško mi je sada sve to objasniti. Pijem cijeloga života, no umjereno. Toga dana kao da je nešto puknulo u meni i liker sam pio kao vodu, ne razmišljajući što će se dogoditi. U Domovinskom sam ratu bio prve dvije godine, možda je to zbog toga, a možda i zato što sam nezaposlen. Radim povremeno i nemam stalnih prihoda, a suprugu pak nisu uzeli na sezonski rad u poduzeću u kojem je provela punih deset godina«, povjerio se Siniša.

Prvu »ratnu stravu« proživio je na mjesnoj straži 1991. u Kloštru Podravskom, kada ga je zamalo ubio prijatelj. Igrajući se puškom, ispalio je metak prema Siniši s udaljenosti od metra, na sreću, promašivši – metak je prozujao samo nekoliko centimetara od Sinišine glave.

Siniša Segin sada ne pije alkohol te tvrdi da je odlučio potražiti liječničku pomoć zbog alkoholizma i PTSP-a.

GLOBALNA EPIDEMIJA

Oko 2 milijuna Hrvata ima prekomjernu tjelesnu težinu, a prosječno najviše debelih ljudi živi u Zagrebu. Ova poražavajuća brojka iznesena je na okruglom stolu »Godina prevencije prekomjerne težine – Otopimo kilograme«. Prema ispitivanjima na 5840 osoba u Hrvatskoj, procjenjuje se da 48 posto muškaraca i 34,7 posto žena ima prekomjernu težinu, dok je 31 posto muškaraca i 15 posto žena pretilo. Prekomjerna tjelesna težina poprimila je oblik globalne epidemije, zbog čega je Svjetska zdravstvena organizacija 2006. godinu proglasila Godinom prevencije prekomjerne težine.

la je oblik globalne epidemije, zbog čega je Svjetska zdravstvena organizacija 2006. godinu proglasila Godinom prevencije prekomjerne težine.

KVISKOTEKA OPET NA TV

Bio je i ostao mjerna jedinica za profesionalnog, nenametljivog, uglađenog i omiljenog televizijskog voditelja. Uz brojnu publiku pred malim ekranima koja ga zbog navedenih obilježja doživljava gotovo pa nekim njima itekako bliskim, možda najdragocjeniji dokaz njegova dubokog traga u životima drugih jest titula muškog televizijskog lica stoljeća, koju su mu dodijelili čitatelji Večernjeg lista. Naravno, riječ je o

Oliveru Mlaku. Nekad smo ga pred kamerama viđali često. Posljednjih šest godina otkako je otišao u mirovinu rjeđe. Oni koji su time bili nezadovoljni sada mogu reći pogreška će napokon biti ispravljena. A za ispravak su najzaslužniji: producerska kuća Hameda Bangoure Hi-tech, Lazo Goluža i Nova TV. Kada tom sadašnjem nizu asocijacija dodate još i Olivera Mlaku, jedino moguće rješenje koje svima odmah pada na pamet jest »Kviskoteka«. Da, nakon nešto više od deset godina taj kulturni kviz znanja u listopadu se vraća na male ekrane. I Oliver s njim.

IDEALNA MILLA

Milla Jovovich nedavno je izabrana za novo zaštitno lice modne kolekcije Mango, te će reklamirati kolekciju za jesen-zimu 2006./07. Manekenka, glumica, pjevačica i dizajnerica rođena je u Ukrajini, a u Kaliforniju je doselila sa svojom obitelji kad joj je bilo samo 5 godina. Kad je imala 11, opazio ju je modni agent i otada započinje njena priča i karijera. Milla je sudjelovala u kampanjama za L'Oreal, Emporio Armani i Donna Karan, a danas Milla ima svoju vlastitu robnu marku – Jovovich Hawk.

Jarko crveni ruž njen je zaštitni znak. Njeno tijelo je idealno građeno pa se Milla ne ustručava nositi šarene i

jarke boje. Jedna je od pobornica retro odijevanja.

TKO TE NEMA TAJ TE SANJA...

Kosovo nije u Srbiji od 1999. godine, otkako je potpisan Kumanovski sporazum! Mogu vam i ja reći da imam dvije djevojke, jednu koja se zove Sharon Stone, i drugu Naomi Campbell, ali da, doduše, ne mogu doći ni do jedne ni do druge. Ali, dosta je to što ja hoću, znači pola posla je gotovo! Isto tako i Koštunica može tvrditi da je Kosovo navodno srpsko i nastaviti građane Srbije dovoditi u mentalnu konfuziju, a ove u inozemstvu u situaciju da se pitaju jesmo li mi normalni kada vjerujemo da krave lete, da je zemlja ploča i da je Kosovo u Srbiji?!...

Nenad Čanak, najpoznatiji vojvođanski autonomaš, Kurir

TANGO U OSMOM MJESECU...

Nakon što je rekla „da“ svome dugogodišnjem dečku Stipi Mariću, hrvatska najtrofejnija tenisačica Iva Majoli u osmom je mjesecu trudnoće otplesala tango pred 370 uzvanika, u šatoru razapetom nad 750 četvornih metara svojeg teniskog centra, a njezin najsretniji dan pokvarile su samo – preuske cipele. Gloria

NOVA MISS VEČERNJAKOVA EKRANA

Marta Žegura nova je Miss Večernjakova Ekrana. Nakon četiri tjedna finala Marta je dobila više glasova nego Renata Sopek, Iva Jerković i Mara Magaš, a na tronu je smijenila prošlogodišnju missicu Antoniju Stupar, kojoj je pak lentu predala prva miss Monika Kravić.

jenila prošlogodišnju missicu Antoniju Stupar, kojoj je pak lentu predala prva miss Monika Kravić.

DODIR SREĆE

Na novinarski upit hoće li uoči vjenčanja potpisati predbračni ugovor, Nina Badrić je svojedobno izjavila da ga ona, zbog povjerenja koje je bitno u braku, ne bi potpisala. Pa čak i da joj ponude unosan diskografski ugovor te da se probije na inozemnom tržištu, ni tada predbračni ugovor ne bi dolazio u obzir jer bi svoj uspjeh podijelila s voljenim

muškarcem koji je potpuno podržava. U Bernardu Krasniću pronašla je upravo to – ljubav, razumijevanje i potporu. I kad pjevačica kaže da će joj fešta u Istri biti najsretniji dan u životu, treba joj vjerovati. Taj tihi i samozatajni Zagrepčanin njezina je najveća sreća. Gloria

KORISNI KONTAKTI IZ BIRTJE

Prema svježe objavljenoj studiji u Journal of Labor Research ljudi koji piju imaju za 10 do 14 posto veće prihode od

apstinencata, a ljudi koji piju u društvu donose kući još dodatnih 7 posto više od antialkoholika. Tumačenje: »Piće u društvu izgrađuje društveni kapital pojedinca. Osoba u birtiji razvija kontakte, stječe veze i poznanstva što kasnije koristi u poslu.« physorg.com

HUK »Lajčo Budanović« starija folklorna skupina

Večer folklora u Maloj Bosni

Milad

U organizaciji Hrvatske udruge kultura iz Bosni održana je večer folklora p domaćina nastupili i folklorci HKI iz Starog Žednika, HKUD »Ljutovo« iz Ljutog Brijuna, HUK »Lutina« iz Trnjanina kraj Slavonskog Broda. Riječ je folklorna grupa iz Ljutog Brijuna koja prema riječima tajnika HUK »Lutina« iz Trnjanina, poznavaoca i organizatora susjednih država, »S obzirom da smo mlada udruga, ova je manifestacija nastavit će se i ubuduće te

Između ostalih, na folklornoj večeri nazov Subotici *Iva Aranjaš*, zamjenik predsjednika Stipić, kao i predstavnici gostujućih društava

HKUD »

HKPD »Matija Gubec« Tavankut

HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« Bački Breg

KUD »Lovor« Trnjani

ost pleše

re »Lajčo Budanović«, u subotu 16. rujna, u Domu kulture u Maloj
od nazivom »Mladost pleše«, na kojoj su pokraj folklorne skupine
PD »Matija Gubec« iz Tavankuta, ogranka HKC »Bunjevačko kolo«
ova, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, te dvaju
Hrvatske – KUD »Graničari« iz Gunje kraj Županje i KUD »Lovor«
folklornoj manifestaciji revijalnog karaktera koja se održava po četvrti
ajčo Budanović« *Stipana Dulića*, ima za cilj okupljanje i međusobno
e plesove ovaj segment kulturne baštine nastoje sačuvati od zaborava.
manifestacija od velikog značaja za nas«, rekao je Dulić, izrazivši nadu
prerasti u tradicionalno okupljalište domaćih i folklornih skupina iz

KUD »Graničari« Gunja

čni su bili predstavnica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u
a Općine Subotica *Petar Kuntić*, član izvršnog odbora HNV-a Ivan
a koja su nastupila.

»Ljutovo«, Ljutovo

HKC »Bunjevačko kolo«
ogranak Stari Žednik

22. rujna 2006.

Nova knjiga u izdanju NIU »Hrvatska riječ«: »Svršetak vražjeg stoljeća« Vladimira Bošnjaka

Veliki planovi malih naroda i njihove manjine rasvjetom Bošnjakova romana

Zatečen na životnom raskrižju, usred osobne i kolektivne drame, Vladimir Bošnjak piše svoje romaneskno djelo u kojem pretežni dio teksta čine opisi ratne psihoze i posljedica što ih ona uzrokuje podalje linije oružanih sukoba zaraćenih strana

Roman »Svršetak vražjeg stoljeća« nije prvo prozno djelo Vladimira Bošnjaka. Pod naslovom »E, moj bačo« tiskana mu je (2004.) knjiga koja sadrži petnaestak pripovijesti. U oba djela vremenski plan rasprostrt je do osamdesetih, na početak onoga razdoblja kada Milošević i njegovi zločinački pomagači, nakon unutarpartijskih i inih obračuna, izlaze na javnu scenu i ubrzo preuzimaju Vojvodinu, s razlogom uvjereni da ondje neće naići na veći otpor istrošene političke reprezentacije Pokrajine, računajući na drijemež, neučinkovitost političko-intelektualnih snaga Vojvodine i nedostatak političke volje, u njih, da se djelotvorno suprotstave i ponude takav model autonomije koji bi bio sukladan sastavu stanovništva, njihovim međuetničkim i multikulturnim interesima.

OSOBNOST I KOLEKTIVNA DRAMA: Kolikogod je Vladimir Bošnjak u romanu »Svršetak vražjeg stoljeća« opisivao stanje, jednako je progovarao i iz njega samoga, izravno i bolno ulazeći u probleme života, duha i egzistencijalne upitanosti pojedinca i kolektiva kojemu pripada. Iz tih razloga, narativno umijeće pisca, kada ga prepoznamo u kakvu djelu, kao u Bošnjakovu »Svršetku«, umnogome mora zadobiti narav ponornice što se ćudljivo i nepredvidivo provlači kroz labirint životnih i duhovnih tajni, uznoseći u ravan teksta sraz događajnog i slučenog, što i u čitatelju uspostavlja, onaj raspored sjena do kojeg i pisac drži, uspijevajući pred nama ponovno uspostaviti stanje isprve mirnodopske, potom ratne i poratne zbilje iz koje crpi građu, uzima fabulu, motive i likove, gradeći logiku vlastite pripovijesti. Posezao je naš pisac, ne krijući nostalgiju, u obilje i radost predraća, zahvaćajući u kratkotrajna razdoblja vlastite i sreće zajednice, ali je jednakomjerno morao graditi tkivo svoga romana i od, nešto dužih razdoblja, osobne i kolektivne unesrećenosti, nemoći i patnje, slažući dobro naspram zla, sučeljavajući sve to s krhotinama vlastita života, uže i šire obitelji. Pišući o zbilji, spretno ju je dopunjavao imaginacijom, čežnjom, slutnjom, strahom, sve dok nakazne nakane

što su se nagomilale u mirnodopskom stanju nisu eruptirale u košmar i rat, ogolivši do koje je mjere »bolest na smrt« zahvatila društveni poredak u podneblju gdje se naš pisac rodio, rastao i školovao iskoraknuvši iz roditeljskog doma u vlastitu obitelj, gdje mučna povijest ne prestaje uvirati u mučnu sadašnjost.

Zatečen na životnom raskrižju, usred osobne i kolektivne drame, Vladimir Bošnjak piše svoje romaneskno djelo u kojem pretežni dio teksta čine opisi ratne psihoze i posljedica što ih ona uzrokuje podalje linije oružanih sukoba zaraćenih

Nije ostao nijemi promatrač:
Vladimir Bošnjak

strana, nagoneći čitatelja da se zapita nije li linija fronta bila, zapravo, posvuda u pozadini gdje su živjele manjine, i onda kada su njihove kuće bile tik uz domove drugih stanovnika koje rat nije doticao na isti način i s istim posljedicama kao njihove susjede - srijemske Hrvate. Stoga nam se egzistencijalne dvojbe pisca i njegovih sunarodnjaka ukazuju u rasvjeti mračnih strana društva koje je danomice, dramatično, gubilo osjećaj za snošljivost, postajući opterećeno predrasudama, netrpeljivošću, moralnim rasapom, društva koje kao da jednom nogom ne prestaje grabiti prema kaosu. »Zašto? Dokle tako? Čemu sve to?«, pitali smo se, i tada, a

pitamo se i danas. Ta, i druga, pitanja postavio je i Vladimir Bošnjak, izvanjštivši oboljelu nutrinu toga i takvog društvenog okruženja, našavši dovoljno snage da unatoč mučnine i gađenja bez zazora i straha ispovijedi svoj svjetonazor sve dok se u tekstu, postupno ne uzdigne prema onim vrijednostima koje su univerzalne i spajaju duh ljudi svih vremena, sa piščevim osobnim i našim zajedničkim iskustvom.

VJEŠTO PREPLITANJE ZBILJE I FIKCIJE: Piscu se, dakle, ne može predbaciti da se poslužio neakvom pomodnom, kičerajskom, literarnom licencijom za obrtanje stvarnosti i prevrtanje povijesti, ili da je posegnuo za njenim prekrajanjem i ponovnim izmišljanjem, poput, primjerice, Dana Browna u »Da Vincijevom kodu«. Za to su, ovdje, bili zaduženi toliki drugi! Ipak, Bošnjak se morao potruditi da spretno i s mjerom preplete fankciju i fikciju, izbjegavajući sprudove književnih pomodnosti, nepotrebne urese i utege, postmodernistička prenavljanja, izmotavanja i konstrukte, što ne rijetko postanu sami sebi svrhom, pri tom, nije narušio ni mimetičko-komunikacijski jezik tradicionalnog realističkog romana, odmjereno i funkcionalno posežući u govor srijemskih Hrvata, kada je zavičajnim leksikom htio postići stanovitu vjerodostojnost iskaza.

Procesu devastacije građanske i urbane kulture u Vojvodini, Miloševići bojovnici dali su dopunsko, mitingaško ubrzanje, osioni poput vođe koji se ne ustručava upotrijebiti nasilne, nedemokratske metode i pokazati da njegov režim u Srbiji, nakon objedinjavanja uže Srbije s dvama pokrajinama, poprima izrazita staljinistička obilježja. Nakon što je prigodom obilježavanja 600. obljetnice bitke na Kosovu najavio rat, poslije neuspjelih pokušaja destabilizacije stanja u drugim republikama, započinje s ratnim sukobom, tijekom kojega su, za kratko vrijeme, posve kičerezirani Zemun, Srijemska Mitrovica, Srijemska Kamenica, Ruma, Šid i druga, manja, mjesta: Stari i Novi Slankamen, Gibarci, Kukujevci, Nikinci, Hrtkovci.

ZLO NAZVATI NJEGOVIM IME-NOM: Srijem - kojega je nadkičeo Tito,

zarad podmirenja svojih »cehova« u balkanskoj krčmi, surovo kažnjavao i zatirao, da bi ga onda u hipu, onako odoka, na čas preuzimajući »havanu« ljevicom, poput komada kakvog masnog, i valjda slasnog, odojka u pečenjarnici, rascijepio na panju - početkom devedesetih je pregažen, smravljen, dokrajčen. Josipa Broza, nalogodavca masovnih ubojstava Hrvata, bez premca u povijesti, kojemu petostoljetni prinos Osmanlija nije ni do gležnjeva, ugodno utopljenih, omiljenim mu, snježnobijelim »gamachama«, u stopu slijedi učenik što se spremio nadmašiti učitelja, ne pitajući za cijenu, srazom proračunatih i posve mahovitih poteza, istodobnim protjerivanjem jednih, s ovih, i dotjerivanjem drugih, s onih strana. Nasilno potaknutim odlascima i dolascima, radikalno mijenja etničku kartu i kulturološku ustrojenost i ovoga, i drugih prostora. Uništava ljude i njihove tragove i ondje, odakle ih nasilno podiže svojim suludim planovima i lažima, i ovdje, i posvuda, pa tako i po Srijemu. Tko je, u tom Srijemu i izvan njega, bio veći krovok - učitelj ili učenik? Odgovor na to i mnoga još pitanja, vjerojatno će ponuditi povjesničari i znalci iz drugih područja. Romansirano, kronološko-povijesno, svjedočenje Vladimira Bošnjaka »Svršetak vrazjeg stoljeća«, utemeljeno na proživljenom, osobni je diskurs, subjektivna ispovijed, zapis pojedinca vezanog uz rodno podneblje, što je pred njegovim očima gaženo i razarano, u kojem je na prekretnici stoljeća ostalo više mrtvih predaka nego živih sunarodnjaka, uvjerenog da je ljudskost trag kojega čovjek ostavlja u stvarima, upotrebnim i ukrasnim, u umjetničkim i književnim djelima, u građevinama i gradovima, u svemu što će nadživjeti onoga koji izrađuje, piše, ili stvara vrijednost što odolijeva svim ovozemaljskim nasrtajima i prolaznosti, postajući svojinom svih ljudi. To je razlog zbog kojega nije mogao ostati tek nijemi promatrač, prepustivši se, nakon svega, potrebi da što prije, i možda zauvijek, zaboravi razdoblje obilježeno zlom i stradanjem, svjestan da bi se ta vrsta nijemosti, jednako poput svake neopreznosti, nesmotrenosti i pretjeranosti mogla čovjeku - osvetiti! Također, nije bio spreman zatomiti i skriti vlastitu zgroženost i razočaranost ni kada je nositelj zla prepoznao i među sunarodnjacima. Ne stavlja znak jednakosti između jednih i drugih, jer im ni polazišta nisu bila ista, ali zato zlo naziva njegovim imenom, ma odakle ono dolazilo! I unatoč svemu što se ovdje zbivalo, ima snage za još jedan početak: »Advent 2005. godine sličio je svim drugima. Josip je do Božića bio prezauzet silnim poslovnim sastancima od kojih mu je već pomalo bilo i muka, ali je odgovorno

obnašao svoju dužnost izvršnog ravnatelja jedne velike multinacionalne kompanije. Naravno, ta je kompanija imala dobre poslovne odnose sa mnogim hrvatskim tvrtkama što su poslovale u Beogradu i Srbiji, ali u te odnose Josip nije unosio nikakve emocije. Novac je ponovno pobijedio, posao je posao...«

HRVATSKI ROMAN U PODUNAVLJU: Tijekom čitanja Bošnjakova rukopisa uspoređivao sam »Svršetak vrazjeg stoljeća« s više suvremenih hrvatskih romana, publicističkih, pa i dokumentarno-feljtonističkih djela koja se bave osamdesetim i devedesetim godinama 20. stoljeća. Ipak, odmičući kroz njegov

tekst, nalazio sam sve više razloga za povrata na početak dvadesetih godine 20. stoljeća, prema stanju duha opisanom u »Pronevjeranim idealima« Šandora Ksavera Đalskog, romanu što je nastajao 1924.-1925. godine, a u nastavcima je objavljen 1925. godine u dnevnom listu »Hrvat«, glasilu Hrvatskog opozicionog bloka. Koliko li je samo sličnosti između Branimira Banovića, njegova sina Ivana, ili seljaka Pavla iz njihova susjedstva, s Bošnjakovim likovima - Josipom, njegovim roditeljima, suprugom, susjedima? Otkuda to? Mada se oba romana doimaju autobiografski intoniranim tekstovima, uistinu su ta djela mnogo više zapisi o realnim zbivanjima i duhovnom stanju aktera povezanih i zatočenih istom, neželjenom zbiljom. U oba se teksta iz stranice u stranicu nižu razočaranja istim pojavama. Ipak, za razliku od Đalskog koji u »Pronevjeranim idealima« stavlja točku na vlastite, projugoslavenske zablude, Bošnjak, koji ih nikada nije ni imao, osamdesetgodinakasnije, započinje završno

poglavlje svog romana a u adventskom i ozračju Božića, kada kršćani slave rođenje Isusa Krista, a on dolazi učiti nas ljubavi i praštanju kako bi se prevladalo zlo koje je oko nas i u nama. Josipova djeca, sin Marko i kći Marija, zagrebački studenti, vrativši se doma za blagdan Sv. Josipa, proslaviti očev imendan, prelistavaju »Hrvatsku riječ« Unatoč rata i svih drugih nedaća Hrvati ovoga podneblja nisu obezriječeni i ne tonu u nijemost, već progovaraju vlastitim, materinim jezikom.

Svrstamo li »Svršetak vrazjeg stoljeća« Vladimira Bošnjaka, uz prije tiskane romane srijemskohrvatskog odvjetka i ako im pridodamo romaneskna ostvarenja bačkohrvatskog odvjetka, nastala krajem 19. i tijekom 20. stoljeća, mogli bismo se suočiti s dojmivim skupnim portretom i pomalo neočekivanim uvidom u hrvatsko književno pismo ovog dijela Podunavlja. Usporedba književnih postignuća spisatelja iz ove dvije regije u kojoj žive (i) Hrvati, ili pokušaj njihovog prepoznavanja i valorizacije u matičnoj književnosti, utoliko dobiva na značaju ukoliko i jednu i drugu romanesknu mikrosцену promatramo unutar periodizacijskih međaša uspostavljenih slijedom prijelomnih društvenih zbivanja, koja su se bolno usijecala u kolektivno sjećanje. Budući da su prostori Bačke i Srijema ne samo stvarna granica rasprostiranja hrvatskog jezika i kulture, nego i poprišta stalnih promjena i preslagivanja proisteklih iz doticaja i interakcije s većinskim narodom i ovdje živućim nacionalnim manjinama, podrazumijeva se kontekstualiziranje ovih procesa kada se razmatraju učestalost objavljivanja, broj tiskanih romana i njihovi književni domašaji. Pogotovu u slučaju stvarnosne proze, gdje pripada i Bošnjakov »Svršetak vrazjeg stoljeća«, »neizmišljeni roman«, »roman istine«, »roman preslikane zbilje« započet još dok su se pušila zgarišta, nastao u nedostatku vremenskog odmaka koji otežava analitičko i objektivno sagledavanje pojedinih procesa. Otuda su zaokupljenost problemima proisteklim iz ratne drame, uz pitanja osobnog i kolektivnog preživljavanja, slobode, pravde i očuvanja nacionalnog identiteta, a ona, i inače, spadaju u temeljna pitanja čovjekove opstojnosti, nužno utjecala na narativnu strategiju pisca. O ratnim strahotama, gotovo izravno svjedoče preživjeli povratnici s fronta, dok tekstopisac dokumentarno-kroničarski pristupa zbivanjima u pozadini, gdje su na djelu, isprve ratni, a potom tranzicijski kriminal, socijalno raslojavanje i moralni rasap, koji prate preraspodjelu moći, korupciju...

Milovan Miković

O pitanju slobode u aktualnom društvenom momentu

Sloboda u tranziciji

U tranziciji je nada da bi i pojedina od pitanja sloboda mogla biti riješena što državnom legislativom, što društvenom klimom tolerantnog javnog mišljenja. Dakako, nema slobode i demokracije tamo gdje s pozicije većine trijumfira vulgarna netrpeljivost, rušeći dignitet manjinskog mišljenja

Piše: Jasna Melvinger

Često mislim na ono poznato platno Eugenea Delacroixa iz 1830. »Sloboda predvodi narod«, sa simboličnom lijepom Francuskinjom koja drži nacionalni stijeg u ruci, ponad svih onih boraca u revolucionarnom, romantičnom zanosu, sve u znaku gesla: sloboda, jednakost, bratstvo, u ime koga je još u 18. stoljeću feudalizam krenuo u povijesnu ropotarnicu. Sloboda je imala nešto drukčiji oblik, onako, titovku s

crvenom zvijezdom na glavi, a u doba kada su svi dopisi iz državnih ureda uz obvezni pečat bili podržani i parolom: smrt fašizmu, sloboda narodu! Dabome, dok lik Josipa Broza negdje 80-tih nije osvanuo na naslovnici uglednog beogradskog tjednika u odrazima razbijenoga zrcala.

Je li taj period u našim životima samo međuvrijeme između jedne potisnute, ali ne i prevladane prošlosti i jedne uvelike krizne i kaotične ne nužno, valjda, i budućnosti?

Jer nije bilo malo pristaša onoga populizma, ne iz francuske julske, niti iz titoističke antifašističke, negoli baš iz one jogurt-revolucije, u doba kad je, ne samo na 600. obljetnicu kosovske bitke, posvuda dominirao lik Slobodana Miloševića, označujući tako simbolično upravo ono, što mu je sa svih strana oduševljeno klicalo: »Slobo, slobodo«. Ali da ne nabrajamo sva ta gesla u kojima je dabome, uvijek bilo povijesnoga trijumfalizma.

SIMBOLI SLOBODE: A nije da nije uvijek, napose kad je o ekonomskoj migraciji riječ, bio uvijek prominentan i onaj kip slobode s bakljom u ruci, kao simbol dočeka u taj, za tolike žučeni prostor demokracije shvaćene na američki način. A pravda, jednakost, istina, sve te preljepe sestre slobode, imale su, također, kao mislene imenice, onaj pojmovni sadržaj, koji se diktirao iz kojega središta moći, političke, ideološke, ekonomske, uvijek u duhu, kakvog grupnog interesa, a zaodjevenog u parole, floskule, medijske laži i poluistine, šuplje slogane, reklamne poruke, sve u tobožnjoj brizi za opće interese i nedodirljive svetinje i ideale, kojima, jer se dotiču onog najosjetljivijeg u nama, svi, dabome, na stanovit način težimo. Uvijek, također, postoji mogućnost slobodnog izbora. Ta, uvijek smo nadomak kakvog smetlišta, koje je, sa svim onim što odbacujemo, zapravo preduvjet za kložarsku slobodu – dakle, ne posjedovati ništa, ne biti ni prema kome obvezan, a biti u prigodi svima i svakome spočitati za hipokriziju i društveni konformizam.

PITANJE SLOBODE: pisci XX. stoljeća često su postavljali pitanje slobode, ne samo u odnosu na licemjerni građanski moral i na crkvene dogme. Tri francuska nobelovca, primjerice, *Gide*, *Camus*, *Sartre*, nisu, doduše, mogli znati da će katolička crkva ostati pri zabrani uporabe kondoma, čak i kad je riječ o zaraženima virusom HIV-a, a u njihovo doba nije još bile aktualna ni inicijativa za zakonsko priznavanje istospolnih brakova. No, rado sam čitala Gideove »Zemaljske hrane«, a i danas mislim da su životne radosti, unatoč puritanskih zlovoljnih povika na mrske hedoniste, nešto što ni jedan mračan režim ne bi smio uskraćivati, a svojim, ne, baš, sve asketski i isposnički raspoloženim građanima, nego niskim standardom natjeranim na golo preživljavanje, ne samo ni u vremenu kada je *Josif Visarionovič*, valjda, uzora radi, spavao na tvrdom željeznom krevetu. A što se tiče Camusova razmišljanja o suicidu kao krucijalnom filozofskom pitanju, sve mislim da još

taj pisac nije mogao zamisliti da će se to filozofsko pitanje bitno iskomplikirati u potonjoj terorističkoj praksi, u funkciji užasavajućega sredstva bespoštedne političke borbe globalnih razmjera. No, njegovo književno nastojanje u borbi za slobodu čovjeka i njegove svijesti i savjesti, za prevladavanje apsurdna aktom ljudske solidarnosti dakako, nije izgubilo na aktualnosti. Baš kao što nisu izgubili aktualnost ni Sartreovi »Zatočenici iz

Pisac nije mogao zamisliti da će se pitanje suicida bitno iskomplikirati u potunjoj terorističkoj praksi: Nobelovac Albert Camus

Altone«, premda su, primjerice zbivanja u zatvoru Guantanamo, uvelike svojom zbiljom, nadišli užasavajući svijet književne fikcije. A Sartreova tetralogija »Putovima slobode« mogla bi po svemu uključiti i ne, baš, simultana, nego potonja zbivanja kojima smo nedavno bili, ili još uvijek jesmo svjedocima. Razmišljala sam o tim putovima, ne samo u povodu balvanima zatvorene ceste nadomak sela Trpinje, kada sam, i sama bila spriječena iz Novog Sada otputovati u Osijek, gdje sam

predavala kao sveučilišni profesor, sve do raspada, ne još Miloševićeve Jugoslavije. A zašto sam uopće putovala iz Novog Sada u Osijek više od 15 godina? Da, to je to sartreovsko pitanje savjesti i slobodnog izbora - moja odluka baviti se poslom za koji sam se opredijelila i školovala, pa makar prelazeći u tom cilju, ne, onda još državne granice, nego granice dosega presije pojedinih novosadskih nekadašnjih moćnika. Dakako, teško je govoriti o bilo

kakvoj slobodi, ako su ugrožena dva temeljna ljudska prava, a to su pravo na život i pravo na rad, kao profesionalno djelovanje i preduvjet stvaralaštva. Kad ta dva ključna pitanja nisu riješena, čini se posve perifernim hoće li, primjerice, *Madonni* biti dopušteno divinizirati svoju patnju na križu, na estradni način, i hoće li ili neće crkva, što zvonjavom, što intervencijom preko policije, prekinuti predstavu uličnog kazališta iz Modene u Novom Sadu.

CENZURA: To ne znači da je cenzura prihvatljiva. Premda katkad funkcionira i kao dobra reklama. To, dakako, ne vrijedi za vrst cenzure koja se sastoji u sustavnom prešutkivanju ili minimaliziranju čijih stvaralačkih rezultata. Štetna je i provincijalizacija kulturnog života, svođenjem na folklorno i običajno, protežiranje preživjelih poetičkih modela, dominacija određenih vidova književnog mišljenja prenatlaženog posredstvom medijske moći, te getoiziranje književnog života u višenacionalnim sredinama jezičnim barijerama. U tranziciji je nada da bi i pojedina od tih pitanja mogla biti riješena što državnim legislativom, što društvenom klimom tolerantnog javnog mišljenja. Dakako, nema slobode i demokracije tamo gdje s pozicije većine trijumfira vulgarna netrpeljivost, rušeći dignitet manjinskog mišljenja.

No da završim, ipak, više u ispovjednome tonu: sloboda u književnosti samoj, sloboda je radovati se stihu objelodanjenom u časopisu, ili kojoj tek objelodanjenom knjizi. Sloboda je nastupiti na kakvoj književnoj manifestaciji. Sloboda je ono što jest; humanistički orijentirana stvaralačka komunikacija.

Tekst pročitao 9. rujna na Savjetovanju 54. Kolonije književnika u Kanjiži

Subotički tamburaški orkestar održao svoj prvi samostalni koncert u Beogradu

Još jedan uspješan nastup

Beogradskoj publici, u nedjelju 17. rujna, svojim koncertnim programom predstavio se Subotički tamburaški orkestar

U nedjelju 17. rujna, Subotički tamburaški orkestar je po prvi puta imao samostalni nastup u Beogradu, i to u renomiranoj dvorani Kolarčevog narodnog univerziteta.

Svake nedjelje ovdje se održavaju razni koncerti, te su organizatori ovoga puta odlučili da se beogradskoj publici predstavi tamburaški orkestar iz Subotice.

Subotički tamburaški orkestar, na čelu sa *Stipanom Jaramazovićem* je sa zadovoljstvom prihvatio ovaj nastup. Naime, ove godine orkestar slavi 30 godina svog uspješnog rada i za sobom imaju brojne nastupe, priznanja i osvojene nagrade širom svijeta. Gdje god su nastupili u proteklih 30 godina pronosili su tradiciju i ljepotu tamburaške glazbe.

Na beogradskom nastupu predstavili su se s koncertnim programom, te su kao prvu točku od svirali »Jeftanovićevo kolo«. Nakon toga, solistica *Ivana Mulić* je u pratnji orkestra otpjevala pjesmu »Tamburice kad bi plakat znale«, dok je autorsku pjesmu *Zorana Mulića* pod nazivom

Subotički tamburaški orkestar na nastupu u dvorani Kolarčevog narodnog sveučilišta

započeli skladbom *Albe Vidakovića* »Fantazija i Fuga«. Slijedile su kompozicije, koje je za Subotički tamburaški orkestar, napisao dirigent ovoga orkestra *Zoran Mulić*, »Vojvodina« kompozicija za tamburaški orkestar i vibrafon, koji je ovoga puta svirala *Milica Grubišić*. Nakon toga izvedena je kopomozicija »Ciganska Paganiniana« koja je pisana za tamburaški orkestar i solo violinu, koju je svirao *Dušan Mulić*, te kompozicija »Kroz vreme« i kao posljednja točka je bila kompozicija »Vranjanska rapsodija«.

Kako je već rečeno, Subotički tamburaški orkestar slavi 30 godina svog postojanja, ali ima još jedan rijetki jubilej. Ove godine je 20 godina kako dirigent *Zoran Mulić* radi s ovim orkestrom. »Uspjeli smo spojiti dvije obljetnice, *Zoran Mulić* s ovim orkestrom radi već 20 godina što je rijetkost da jedan dirigent tako dugi niz godina radi s jednim orkestrom. Upravo radi toga su se na programu i našle neke od kompozicija koje je *Zoran Mulić* pisao za naš orkestar«, rekao je *Jaramazović*.

Nazočni na ovome koncertu imali su priliku uživati u ovom programu i upoznati se s radom spomenutog orkestra i njegovim repertoarom. Za kraj možemo reći kako je to bio još jedan uspješan nastup Subotičkog tamburaškog orkestra.

Inače, organizaciju koncerta potpomoglo je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu AP Vojvodine.

Ž. Vukov

Iz knjige »Lira naiva 2006.«

Ana Fedver

Skrivene tajne

Htjela bih toliko toga kazati

ovo drugo ću ipak odabrati.

Što li ću postići svojom šutnjom?

Osluškiat ću svoje srce.

To srce u sebi toliko tajni skrije,

silno bilje i osjećaji uzavreše,

ali svojom mudrošću neće da me odbije.

Pravo bogatstvo je to srce.

Poput knjige s poglavljima

o radosti, boli, tuzi

može je čitati jedino Isus,

prijatelj istinski

koji zna da tješi i rajskom vrelu vodi.

Ana Fedver je rođena 1946. godine, živi u Somboru. Po završetku Gimnazije društveno-jezičnog smjera radi kao prevoditeljica a sada je umirovljenica. Pjesme su joj objavljivane u »Hrvatskoj riječi«, somborskom listu »Miroljub« te na web stranici Franjevačke crkve u Subotici 2005. godine, kao i u kalendaru »Subotička Danica« za 2006. godinu. Zastupljena je i u knjizi »Lira naiva 2005.«.

Novi broj »Klasja naših ravni«

U novom svesku časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni« (dvobroj 7–8, 2006.) koji je iz tiska izišao jučer, pjesme potpisuju: *Jasna Melvinger, Petko Vojnić*

Purčar, Lana Derkač, Dorta Jagić i Davor Šalat, a prozu: Milivoj Prčić, Dražen Prčić i Ana Šimundža Selski. Marko Samarđija piše O Hrvatima i hrvatskome u Mađarskoj, Helena Sablić Tomić o monodrami J. Matanović / J. Cvenić »Zašto sam vam lagala«, a Milovan Miković o prolegomeni za Antologiju dvadesetorice, ili tridesetorice? – ne i četrdesetorice! Priказe novih knjiga hrvatske poezije napisali su: Sead Begović, Slavko Žebić i Đuro Franković. Nevenka

Nekić piše o dojmovima nakon puta po Bačkoj, dok Olga Šram prikazuje svijet keramike Dijane Toderuš. Iz Kulturne povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata, dr. Matije Evetovića, objavljen je dio koji oslikava – Podunavsku hrvatsku književnost XVII. stoljeća.

Završen »Susret slikara Palić 2006.«

Na likovnoj koloniji »Susret slikara Palić 2006.« koja je od 13. do 17. rujna održana na »Majkinom salašu« kraj Palića sudjelovalo je 22 slikara iz Subotice, Kanjiže, Malih Pijaca, Sente, Lebana i Beograda, među kojima i dvoje članova Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice – *Ivan Manjesko i Eva Pavešić.*

Organizatorica kolonije *Ivanka Kenjereš*, inače predsjednica i voditeljica likovne sekcije KUD-a »Jokai« iz Malih Pijaca, kaže kako se nada da će ova likovna kolonija prerasti u tradicionalno slikarsko okupljanje, te vremenom dobiti i međunarodni karakter. Od radova nastalih na koloniji bit će priređene izložbe u Subotici, Kanjiži i Senti.

Natječaj za dodjelu književne nagrade »fra. Lucijan Kordić«

Društvo hrvatskih književnika iz Zagreba i ZIRAL – zajednica izdanja »Ranjeni labud« iz Mostara raspisali su Natječaj za dodjelu književne nagrade »fra. Lucijan Kordić«.

Uvjeti natjecanja za književnu nagradu je prijava književnih djela objavljenih u razdoblju 1. rujna 2002. do 1. rujna 2006.

Književni djelom koje se natječe za nagradu smatra se: zbirka pjesama, roman, zbirka pripovijedaka, zbirka novela i zbirka putopisa, a tematski, na bilo koji način, obrađuje život Hrvata izvan domovine. Nagrada iznosi 3000 CHF (tri tisuće švicarskih franaka) i biti će dodijeljena na Blagdan sv. Franje - 4. listopada 2006. godine. Ova književna nagrada posebno je interesantna za hrvatske pisce iz dijaspeore koji pišu i objavljuju na hrvatskom jeziku. Iako ovu književnu nagradu raspisuju dva hrvatska društva književnika, iz Hrvatske i Hercegovine, prijave za natječaj prima Upravni odbor DHK u Zagrebu. Prijave se primaju u obliku 3 primjerka knjiga koje se šalju stručnom povjerenstvu pri Društvu hrvatskih književnika, 10000 Zagreb, Trg bana Jelačića 7/I, najkasnije do 20. rujna 2006. godine.

Splitska noć u Beogradu

Poslije višegodišnje pauze, u Beogradu će u utorak 26. rujna, biti održana kulturna manifestacija pod nazivom »Ta divna splitska noć«, koja podrazumijeva gostovanje poznatih kulturnih, estradnih i javnih radnika iz Dalmacije u srpskoj prijestolnici. Program manifestacije počinje u 19 sati kada će u Galeriji Zadužbine Ilije Kolarca biti otvorena izložba karikatura autora *Davora Štambuka* i fotografija *Fede Klarića*, fotografa »Slobodne Dalmacije«. Nakon toga, u 19 i 30 sati, u Maloj dvorani Zadužbine održat će se predstavljanje knjiga o dvojici glasovitih Splitsana - »Oliver – južnjačka utjeha« *Zlatka Galla* i »Smoje - biografija« *Ivice Ivaniševića* - o kojima će pokraj autora govoriti, također jedan od gostiju, književnik i kolumnista zagrebačkog »Globusa« *Boris Dežulović.*

Također, u okviru večeri bit će priređen i glazbeni program, a posjetitelji će imati prigodu čuti dijelove iz operete »Mala Flaramy« *Ive Tijardovića* (u izvedbi gostiju iznenađenja), kao i tamburaše HKPD »Tomislav« iz Golubinaca.

Organizator manifestacije je Zajednica Hrvata Zemuna, a pokrovitelji su Služba za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije, Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske - odjel za manjine i Hrvatska turistička zajednica.

Inače, prema riječima *Stipe Ercegovića*, predsjednika Zajednice Hrvata Zemuna, drugi dio manifestacije planiran je za 24. listopada.

Festival bunjevački pisama u Subotici

Festival bunjevački pisama, šesti po redu, održat će se idućeg petka 29. rujna, u Velikoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici, s početkom u 20 sati.

Dan ranije, u četvrtak 28. rujna, u istom prostoru, s početkom u 20 sati održat će se druga po redu Smotra dječjih pjevača i zborova, a kojoj će u srijedu 27. rujna prethoditi generalna proba Smotre priređena za svu djecu koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i koja slušaju nastavu iz predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Cijena ulaznica za Festival je 250 dinara za dvoranu, a 200 dinara za praćenje programa preko video-beama u prostorijama restorana »Dukat«. Za Smotru dječjih pjevača i zborova cijena ulaznica je 200 dinara (za praćenje u restoranu 150 dinara). Ulaznice se mogu kupiti u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo«.

Film »Click«, režija: Frank Coraci

Cornflakes ili kokice, odlučite se!

Glavni problem filma je neusklađenost između komedije i tragedije koja od posljednje scene, koje bi inače bila solidna, pravi neviđeni kič i tako propada inače fino smišljena poruka o patuljku koji pronalazi kukuruzne pahuljice

Piše: Miroslav Šokčić

Sigurno vam je poznata sljedeća situacija: nađete se s djevojkom u centru grada, sjednete na neku od terasa, naručite piće i uživate jedno u drugom. Niotkuda pojavljuje se gomila polupijanih navijača sa sve zastavama i šalovima i slave neku pobjedu tko zna koju i tko zna čiju. Pritom prave neviđenu buku. Idila malog mirnog romantičnog korza je narušena. Imate neodoljivu želju skloniti se. Gdje? Pa svakako najsigurnije mjesto je kino. Mračan je, zvučno izoliran i vrijeme dobiva sasvim novu dimenziju. Ukoliko ste se pritom odlučili za novi film *Adama Sandlera* »Click« opaska o vremenu dobiva na dubini.

»Click« je jedan od onih filmova koji se gledaju s partnerom, prijateljima, kumovima iz Australije i slično; od njega se ne očekuje ništa drugo nego da bude, ono što jest – hollywoodska komedija s trenutno najvećom zvijezdom istog žanra, odnosno dobra zabava. Upravo zbog toga sam i napisao »film Adama Sandlera«, a ne film Franka Coracija, jer ciljnu skupinu ovog filma ne zanima tko ga je režirao, a kako je film izrežiran bolje im je i ne znati.

IZBOR GLUMCA: Ako stavimo na stranu sve tehničko-montažne pogreške (kojih u aktualnoj europskoj kinematografiji ima mnogo više), ostaje jedan veliki problem za koji je direktno kriv redatelj. Zašto, ali zašto pustiti Adama Sandlera da glumi? Stvar postaje dodatno zanimljiva ako znate da su Sandler i Coraci surađivali nekoliko puta (»The Waterboy«, »The Wedding Singer«) i sve je bilo u redu. Uđete u kino, pogledate film, siti se nasmijete i najedete kokica, također siti izađete van i odete u daljnji provod, kako se već kome posreći. To je sve što je bilo potrebno, ali neee. Da sve bude gore cijenjeni scenaristi *Steve Koren*, kojemu svaka čast za par epizoda »Seinfelda« koje je uradio i drugi scenarist *Mark O'Keefe*, (kojemu nikad nećemo oprostiti za »Bruce Almighty«) morali su filmu »dati poruku«. Vrlo moguće da je to i inspiriralo Coraciju upustiti se u mali eksperiment. Ovu teoriju potvrđuje i činjenica da je prvi dio filma dobar, i to ne samo za ono malo pakovanje kokica,

nego i za ono jumbo, tako da ne morate paziti prosipate li ih u napadu smijeha. Nažalost, onda dolazi do pokušaja glume »Majstora anti-glume« (i tu ne mislim na

»Univerzalni upravljač« mijenja život glavnog junaka: Adam Sandler

Bill Murrayjevsku anti-glumu) i sve odlazi k vragu. Naravno teško je imati uvid u to što je prvi, a što drugi dio filma, kad nisam naveo ni imena likova, a kamoli nešto o radnji u filmu.

UNIVERZALNI UPRAVLJAČ: Michael Newman (Adam Sandler) je arhitekt, sretno oženjen Donnem Newman (*Kate Beckinsale*) s dvoje prelijepe i pre pametne djece kakva se sreću samo u hollywoodskim filmovima. Michael juri svoj »američki san«, ali u tom malom projektu postoji jedan ograničavajući faktor, vrijeme. Kako bi barem malo uštedio na vremenu i izmirio obveze na poslu i kod kuće, Michael odlazi kupiti »univerzalni upravljač« kako bi lakše kontrolirao uređaje u kući. Međutim, kada vam univerzalni upravljač proda, točnije pokloni *Christopher Walken* – koji pritom konkurrira oteti titulu najotkačenijeg znanstvenika na filmu Christopheru Lloyd (Dr. Emmett Brown) – znate da nešto nije u redu. Umjesto »običnog« univerzalnog upravljača Michaelu je u ruke pao u bukvalnom smislu univerzalni upravljač koji kontrolira univerzum. Kao što vidite sam zaplet ostavlja dosta prostora za dobre fore, što je ne samo iskorišteno nego i

zloupotrebano, pa u prvoj polovici filma možemo naići na širok dijapazon komičnih konstrukcija od najprimitivnijih fazona, preko citata popularnih stripova (Hulk, X-Men) do klasičnih elemenata slapstick komedije, finih igara riječi i replika poput: »Naravno da nemamo vremena, naši klijenti su Japanci, oni ne mogu sačekati ni ribu da se skuha.«

KAZNA ZA ZLOUPORABU: Drugi dio filma donosi onaj loš okus u ustima i svodi se na klasično propagiranje američkog sustava vrijednosti odnosno jednog od tri »F«, da pogodili ste: obitelji. Kako je Michael zloupotrebio upravljač da bi mogao preskočiti neke obiteljske obveze i posvetiti se poslu, tako mu se to već u sljedećoj sceni vratilo. Gojaznost, osamljenost i istinska nesreća sustigli su našeg glavnog junaka. Ali on doživljava katarzu i umire izgovarajući riječi »obitelj na prvom mjestu«. Pola kina plače, ostali su razočarani viđenim, i to je kraj filma.

Walken je, kao i uvijek, dobro odradio svoj posao, ali ne previše, što je također dobro jer bi tako u usporedbi sa ostalima izgledao groteskno. Šarmu filma svakako pridonosi i zvijezda u usponu *Katie Cassidy* u ulozi odrasle Newmanove kćeri i već spomenuta zvijezda »Underworlda« koja izgleda fenomenalno. Ne smijemo propustiti da napomenemo kako Michaelovog šefa glumi *David Hasselhoff* koji je i dalje na vrhuncu svojih glumačkih sposobnosti koje je postigao u svima nama poznatom ostvarenju u kojem mu društvo prave morska spužva i morska zvijezda. U svakom slučaju ovaj film će vam pokraj gomile lijepo upakiranih brandova s blagim utjecajem na vašu podsvijest donijeti gomilu smijeha, političke nekorektnosti (prema ženama, azijatima, transvestitima) koju tako rijetko srećemo u američkim filmovima, naravno u dozvoljenim granicama – zato ne uzbuđujte se mnogo. Za kraj bih podvukao da je glavni problem filma neusklađenost između komedije i tragedije koja od posljednje scene, koje bi inače bila solidna, pravi neviđeni kič i tako propada inače fino smišljena poruka o patuljku koji pronalazi kukuruzne pahuljice.

Nastup kvarteta G.A.P. na festivalu »Jazz, improvizirana glazba« u Kanjiži

Progresivna zvučna akcija

Svoju slobodnu, improviziranu glazbu, u kojoj naglašavaju njezin polifoni akcent, gosti iz Hrvatske formiraju pod utjecajem korijena afro-američkog free jazz-a i europske avant-garde

Na jazz festivalu koji je u Kanjiži održan prošloga tjedna, druge večeri 15. rujna, nastupio je i hrvatski jazz kvartet G.A.P., predstavivši se u aktualnoj postavi, koju su pokraj *Luke Peršića* (sopran i alt saksofon) i *Jerka Valdevita* (tenor saksofon, klarinet) kao okosnice sastava, činila i dva novija člana - *Sven Vujić* (kontrabas) te *Darko Stanojkovski* (bubanj).

Naziv G.A.P. zapravo je akronim od »Il Gruppo Delle Azioni Progressive«, koji uvelike objašnjava ono što kvartet svojom svirkom želi ili pak uspijeva postići. U razgovoru nakon koncerta, opisujući njihov stil, jedan od članova Jerko Valdevit objasnio je kako je riječ o slobodnoj, improviziranoj glazbi formiranoj pod utjecajem korijena afro-američkog free jazz-a i europske avant-garde, što kada sviraju, a kako je istaknuo, »ispadne ipak malo drugačije«. Njihova glazba, što se moglo čuti i tijekom njihova nastupa u Kanjiži, bazirana je na tematskom materijalu vlastitih skladbi, koje članovi u pojedinačnom ili pak skupnom »napadu« improvizacije, a u domeni odabranog instrumentarija, razvijaju, pritom naglašavajući polifoni aspekt trenutačnog izričaja. Također, G.A.P. se u svojoj glazbi vješto koristi i motivima hrvatskoga glazbenog folklora; prema riječima Valdevita na njihovom drugom albumu »GAP plays the most requested songs«, propušteni

kroz filter free jazz-a, mogu se čuti elementi jednog slavonskog kola i jedne međimurske teme.

Pokraj spomenutog, kvartet je 1998. objavio i album »Konture divida«, a posjeduju

nastupe na festivalu »Big Ear« u Budimpešti i Glazbenom bienallu u Zagrebu 1999. godine. »Nastupi po manjim mjestima nam nisu ništa manje bitni, posebice u mjestima poput Kanjiže, gdje je velika koncer-

Inače, tijekom trodnevne festivalske ponude u gradiću na obali Tise, ljubitelji jazz-a imali su priliku prve večeri, između ostalih, čuti francuskog kontrabasistu *Michela Zenina*; domaći trio *Szilárda*

i jedno neslužbeno live izdanje snimljeno u Ljubljani, čije je objavljivanje, kako je objasnio naš sugovornik, potpomoglo slovensko Ministarstvo kulture. Sviraju već deset godina i česti su gosti festivala u Hrvatskoj, Mađarskoj, Italiji, Sloveniji, a kao najznačajnije ističu svoje

aktivnost što se jazz-a tiče. To nam itekako dobro dođe, posebice za razmjenu ideja s drugim gostujućim glazbenicima«, naglasio je Valdevit, dodajući kako su prema njegovim saznanjima, oni prvi hrvatski jazz sastav koji je nastupio na ovom festivalu.

Mezeija i nesvakidašnji septet vibrafonista *Eldada Tarmua* iz Temišvara druge večeri, dok se završne večeri uz solistički koncert pijanista *Davea Burrela*, kvalitetnim pokazao i kvintet *Mihály Borbélya* iz Mađarske.

D. B. P.

Blagdan Žalosne Blažene Djevice Marije

Marijine boli

Svečanost u povodu ovoga blagdana održana je i na subotičkoj Kalvariji, gdje se istoga dana proslavilo i proštenje * Ova pobožnost obavlja se svake godine, kao zadovoljština za grijeh psovke * Pobožnost prema Gospinim žalostima

Blagdan Blažene Djevice Marije Žalosne, ili kako se u narodu kaže blagdan Žalosne Gospe, slavi se 15. rujna. I ove su godine vjernici, štovatelji Marijini, u svojim župama proslavili ovaj blagdan i zahvalili se Majci Božjoj za sve boli koje je morala podnijeti za naše spasenje.

Svečanost u povodu ovoga blagdana održana je i na subotičkoj Kalvariji, gdje se istoga dana proslavilo i proštenje. U 16 sati služila se svečana sv. misa, dok je sat vremena prije sv. mise održano klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom, na hrvatskom jeziku, a sat vremena nakon mise na mađarskom jeziku.

Ova pobožnost obavlja se svake godine, kao zadovoljština za grijeh psovke. I ovaj grijeh, kao i mnogi drugi, vrijeđaju već izranjeno srce Majke Božje, osobito psovke u kojima se spominju sveci, Majka Božja, pa i sam Bog.

MARIJINE ŽALOSTI: O Marijinim žalostima razmišljaju mnogi vjernici, osobito štovatelji Majke Božje. Gospa je raznim čudesnim uslišanjima pokazala kako joj je pobožnost prema njezinim žalostima draga i tako ona u kršćanskom puku sve više zauzima maha. Vjernici je šire zdušno i revno. Sedam događaja koji su bili uzrok Marijinih žalosti su: Simeonovo naviještanje Marijine žalosti, Bijeg u Egipat; događaj kada se Isus kao dvanaestogodišnji dječak na hodočašću u Jeruzalem, bez znanja roditelja, zadržao u hramu; Marijin susret s Isusom na križnome putu; Marijine boli dok su Isusa pribijali na križ; Skidanje Isusa s križa i napokon Isusov pogreb.

Budući da se u svemu tome radi o nečemu veoma stvarnome, što je sposobno djelovati na ljudsko srce, kršćanski je puk, vođen osjećajem vjere i pobožnosti, shvatio o čemu

Molitvom protiv psovke

se radi i prihvatio pobožnost prema Gospinim žalostima. Možemo reći da su sedam Marijinih žalosti sedam naročitih događaja u njenom životu, odabranih između tolikih drugih, kojih je bio pun njezin život. U njima se, kao u središtu, usredotočuju sve Marijine boli. One očituju istovjetnost s Isusovim bolima i mukama, jer se rađaju iz istog počela i jer su upravljene prema istom cilju, otkupljenju čovječanstva.

PROŠTENJE NA KALVARIJI: I ove godine je održano proštenje na Kalvariji, gdje su vjernici molili za svoje potrebe

i potrebe drugih, kao i za one koji psuju. Dvojezično misno slavlje na subotičkoj Kalvariji predvodio je vlč. *Josip Bogrinc*, koji je rodom iz Odžaka, a živi i radi u Njemačkoj, dok su koncelebrirali domaćin, župnik župe »Isusova Uskrsnuća« u Subotici mons. *Bela Stantić*, kao i svećenici drugih župa vlč. *Miroslav Orčić*, vlč. dr. *Marinko Stantić*, vlč. *Goran Vilov*, vlč. *Ignác Brasznyó* i đakon *Ferenc Sotányi*. Prigodnu propovijed je održao predvoditelj misnog slavlja vlč. *Josip Bogrinc* na hrvatskom jeziku, dok je na mađarskom govorio đakon *Ferenc Sotányi*. Tijekom mise je bila i mogućnost za ispovijed. Duhovno iskustvo drugih, osobito svetaca, može nam pomoći da se i mi što bolje uživimo u pojedine duhovne stvarnosti, pa tako i u žalosti Blažene Gospe.

Ž. Vukov

Marijini štovatelji na Kalvariji

Početak nove školske godine

Na putu odgoja...

Piše: vlač. dr. Andrija Kopilović

Molimo za

obitelji, jer je to

gnijezdo odakle

niče plod u stablo

i molimo Boga da

uistinu plodovi

svakog

obiteljskog

stabla, pa i

onoga koji je

malko natruho

ili malko skršen

ipak izraste do te

mjere da

jednoga dana

doneše prave

plodove, to jest

gotove ljude

Započela je nova školska godina i htjeli to mi ili ne htjeli, kako u obiteljima, u društvu, tako i u Crkvi, početak nove školske godine znači svojevrsnu promjenu nakon ljetnoga raspusta. Jest da djeca nisu najbrojnija populacija, osobito nažalost ne u naše vrijeme, kada je najbrojnija populacija srednja ili starija dob, ali svi osjećamo da je mlada populacija – djeca – ipak za društvo, pa tako i za Crkvu populacija kojoj se okrećemo i prema kojoj imamo jedan od najodgovornijih zadataka, a taj je zadatak dovesti ih do te razine života da mogu život živjeti u punini, živjeti dobro i postati odgovorni i samostalni ljudi, ali naučeni u životu zajedništva i svih onih vrednota koje nažalost vidimo da ima sve manje.

Počela je, dakle, nova školska godina, za nas vjernike i nova vjeronaučna godina i pred nama su programi i planovi što zapravo želimo najviše postići. Svakako da je informacija koju djeca primaju u školi jedan od primarnih zadataka škole koja treba formirati osobu sposobnu za naše vrijeme ne samo znati, nego znati i primijeniti i znati činiti ono, kako kaže stara rimska poslovice: izabrati najbolja sredstva da se postigne najviši cilj. Škola, dakle, pred sobom mora imati najviši cilj, ne samo da se nešto uči, nego da se nauči ono što će u životu čovjeka koji je naučio učiniti sposobnim da primijeni taj način razmišljanja i da zna izabrati najprikladnija sredstva i postići najviši cilj.

SUSRET S »LOMOM VREDNOTA«: No, zastanimo kod sredstava. Kad kažemo sredstva, ne mislimo na financijska sredstva. Mislimo na ono što je čovjeku ponuđeno za opće dobro, da može upotrebljavati odgovorno i korisno. Nažalost generacija naših najmlađih susreće se češće s jednim »lomom vrednota« kada se ne biraju sredstva da se postignu ciljevi. Stoga su škola i predškolske ustanove pozvane na to da ovaj puta ili u ovim generacijama ne samo uče, nego i nauče da nije svejedno koja se sredstva biraju da bi se postizali pravi ciljevi. Predmet kao takav ima svoje vlastito područje, svoju vlastitu metodu i po tome je predmet, ali

način na koji se on predaje mora biti već kod nastavnika i učitelja biran onim moralnim sredstvima i to biranim, onim koji grade vrednote, da bi ugrađenost u mladoga čovjeka bila takva da mu ostane budna savjest i da zna razlikovati koja su sredstva dopuštena, a koja nedopuštena da se postigne cilj.

Drugo je, jednako tako važno, uloga naše vjerske nastave, kako u školi, tako i župska kateheza. Ono što se u školi i na školskom vjeronauku uči, to se u župskoj katehezi na poseban način doživljava. I tek to je osjetljivo područje, jer se tu tek ne radi o nekom »učenju« nego uistinu o formaciji – oblikovanju – ne samo biranju sredstava ka postizanju cilja, nego se formira savjest koja onda odlučuje i biva sposobna biti odgojena da u svako vrijeme odluči pravo, pa i onda kada mora priznati da je pogriješio, da je sagriješio, da je zlo učinio. Najbolja savjest je zdrava savjest, a zdrava savjest je ona koja pravedno reagira na ono što je zlo i na ono što je dobro.

RAZUM, VOLJA, SAVJEST: Veliki naš Papa Benedikt XVI., upravo je čovjek kojega je Bog poslao ovom našem vremenu kada je »svima sve svejedno« da vrlo glasno kaže da nije tako. Ne može biti »svejedno«, jednostavno tada biva sve kaotično i sve besciljno, jer tek red koji diktiraju same stvarnosti i time svoju vlastitu ciljanost, može dovesti do rezultata, i zato istina kao vrednota, dobrota kao vrednota, dijalog kao vrednota, nemaju alternativu. Zato je vrlo važno znati da je stav savjesti najzdraviji onaj koji i onda kada griješi zna da griješi, jer tada ima šansu povratka i popravka, a onaj koji je zaveden ili zlo upućen, ne zna i s time se gubi.

Radi toga je najvažniji zadatak vjerske nastave u školi i župskog vjeronauka naučiti tako da formira čovjeka koji se kao ljudsko biće očituje kroz djelovanje ne samo svoga razuma nego i svoje volje, što je i jedno i drugo od kapitalne važnosti, nego je važno kako reagira svojom savješću. Jer u slučaju samo razuma bit će pametan čovjek, u slučaju samo volje bit će čovjek od vlasti, ali razborit može biti samo kada sve tri funkcije, i razum i volja i savjest funkcioniraju – djeluju – kao jedna cjelina.

To je osoba, to je punina, to je čovjek.

I opet moram ponoviti da naši mladi i djeca oko nas danas sve više gledaju ljude kao one iz vremena Demostena – iz grčke mitologije – »kada je usred bijela dana hodao trgovima Atene, upalio baklju i tražio čovjeka; svi su mu govorili: pa gledaj oko sebe, puno je ljudi, odgovor je bio: da, znam i vidim puno je ljudi, ali ne vidim čovjeka.« I naše društvo u kojem živimo, a nije lako vrijeme, oko nas vidimo i susrećemo ljude, ali nažalost rijetko susretnemo čovjeka.

ULOGA OBITELJI: I treća misao, koju želim podijeliti s vama dragi čitatelji, je upravo ta što je najvažnija, treća točka ovoga razmišljanja, a to je uloga obitelji. Jer i škola je važna – nezamjenjiva, kao i predškolske ustanove i društvo također je važno i nezamjenjivo i Crkva je važna po samom Božjem određenju i nezamjenjiva, ali ono što je u narav utkano i što je stvarno misaono nezamjenjivo to je odgoj koji se prima u obitelji, to je uloga oca, uloga majke, uloga starije generacije, djeđa i bake, uloga braće i sestara. Čovjek uči u školi da bude pametan, uči da bude savjestan i postigne puninu u Crkvi, ali se čovjek rađa u obitelji i postaje obiteljski formiran da bude uistinu čovjek. Zato je i nastala ona vrlo stara poslovice da ne pada daleko plod od stabla.

Stoga pozovimo na molitvu one koji vjeruju da se osobito u procesu nove školske i vjeronaučne godine molimo za obitelji, jer je to gnijezdo odakle niče plod u stablo i molimo Boga da uistinu plodovi svakog obiteljskog stabla, pa i onoga koji je malko natruho ili malko skršen ipak izraste do te mjere da jednoga dana doneše prave plodove, to jest gotove ljude. To je, dakle, razmišljanje na početku školske godine koje obvezuje društvo, obvezuje Crkvu, a najviše podsjeća i moli obitelji da čuvaju svoje dostojanstvo i znaju svoj zadatak. Jer sve je uzaludno ako budu imali svega, pa i brojnu obitelj ali ako se iz te obitelji ne rode ljudi nego samo ljudska bića. Pogledajmo oko sebe i odgajajmo čovjeka, a čovjek je jedincat i neponovljiv, jedini i cjelovit u funkciji uma, srca i savjesti. ■

Bunjevački zemljodilci

Odranjivanje duvana

Kad je počeo važiti zakon o plaćanju porcije na duvan bunjevački zemljodilci su se počeli odricati sadenja duvana, bilo njim je jeptinije da ga kupuju od oni koji su ga odranjivali naveliko, neg da se bakćaje s odranjivanjem i još pride da plaćaju porciju

Piše: Alojzije Stantić

Pismena vele da se duvan počeo širit u Evropi kad su mornari iz Karibski država doneli njegovu sime. Portugalski veleposlanik u Francuskoj, *Jean Nikot* (po njemu su nazvali nikotin) 1550. godine donio je sime duvana u Pariz. Pripovijedalo se da je Nikot sime duvana darivo francuskoj kraljici *Katarini Medici*. Od onda se odranjivanje duvana naglo počelo širit po Evropi. Vrmenom su se na njegov namršili i naši stari.

Odkad su se pušači navadili na duvan bilo je među njima i takih koji su se sami od sebe tili el morali odviknut od njega, al njim je to bilo zdravo teško. U duvanu nikotin od pušača napravi ovisnika, njegov duvanu ima oko 5 posto. Iako nikotin hasniraje u likovima za ličenje niki bola, al kad pušač dim duvana udiše u pluća onda postane ovisnik od nikotina, ne može bez njega.

ZAKONSKI PROPISI: I u našem ataru su odranjivali duvan, da pušače što jeptinije dođe ta navada. Na kraju sedme decenije ondašnja »...ustavna vlada odlučila je redom sve one prijašnjeg vika urbalske ostatke ukinuti...« (Bunjevačko-šokačke novine br. 4/1870.), i od 1878. godine počeli su donositi novije, za ono vrijeme podjednake zakonske propise, misto onih čiji su koreni iz feudalizma. Među njima je bio jedan od najvažnijih da ocele (ubuduće) niko neće biti izostavljen od plaćanja porcije (poreza). Među tolikim propisima odredili su i da će plaćati »vinski desetak« (porciju na vino), porciju na pečenje rakije, a smili su je peč samo u rakidžin-cama koje su nadzirali financi (porezni organ, utjerivač poreza). Uveli su i porciju na duvan, a još i u tridesetim godinama prošlog vika plaćali su porciju čak i na đujto (upaljač), da štite državni monopol na mašinu (šibice).

Pušači su oduvijek, baš kao i danas, na svako poskupljenje duvana gundali, al ga zato i dalje puše. Znamo za pripovijetke da su se za vrijeme rata u zarobljeničkim logorima i drugim sličnim prilikama pušači odricali dila ila rad duvana, toliko je jaka ta navada. Još i posli II. svjetskog rata viđo sam čeljad koji su po varoškim sokacima sa zemlje kupili bačene čiklice (opuške) i iz njih istresali duvan da ga popuše.

Na tu navadu je upućio prstom i biskup *Ivan Antunović* kad je napisao naputak

popovima (svećenicima), kapelanima i plebanošima (župnicima) kako da vrše službu, a među ostalima spominje i pušenje na lulu, čak i to ko će očistiti bago iz plebanošove lule. (Fény- és árnyképek, Vác 1880.)

Užitak u duvanu

»ČANTAVIRAC«: Kad je počeo važiti zakon o plaćanju porcije na duvan bunjevački zemljodilci su se počeli odricati sadenja duvana, bilo njim je jeptinije da ga kupuju od oni koji su ga odranjivali naveliko, neg da se bakćaje s odranjivanjem i još pride da plaćaju porciju. Iz starijih pismena znamo da su naši stari odranjivali duvan, ne znamo kojeg i koliko, al se stariji pušači sjećaju da su kupovali rizan (sičen) duvan »čantavirac«. Najviše su ga odranjivali od Čantavira priko, Tornjoša, Dolina i Bogaraša do Sente. I danas ga tamo najviše odranjivaju. To je duvan motičar, lat. *Nikotinio rustica*, naraste 60 – 120 cm. U listovima ima oko 4,5 posto nikotina, čija se sadržina smanjiva posli fermentiranja i

sušenja, a kod duvana za cigare smanji se čak na polak.

Sićam se kad su u tridesetim godinama Hercegovci ovamo dolazili brat kuruze, da su donosili kradom (potajno) prodavali njegov zdravo dobar duvan, bio je skuplji od »čantavirca«, al i dobrim bolji.

Država se navikla na dobivanje laki novaca od porcije na duvan pa su bili sve stroži u nadziranju odranjivanja duvana. Oduvijek je među svitom bilo čeljadi koji oće privariti državu tako je bilo i među našim zemljodilcima koji su kradom odranjivali duvan. Najpre su digod u bašči, da niko ne vidi, odranili palantu (rasad) duvana i kad je narasla onda su u kuruzištu, kad su kuruzi narasli 6 – 8 listova, u srid njive poslikli kuruze i tamo posadili palantu duvana. Kuruzi višlje narastu, pa se iz daljeg nije moglo vidjeti niži duvan, koji prija sazrije od kuruzi. Kad je počeo zrijati počupane listove su osušili na tavanu, posli ga križali i pušili.

Za nedopušteno sadenje duvana u kuruzima dositila se i vlast, pa su žandari katkad u patrolu išli i kroz kuruzišta i desilo se da su nabasali (nenadano naišli) na posaden duvan. Gazdu njive su prijavili financima, koji su dotičnog tako novčano kažnigovali da nije čak ni klapio (sanjao), a kamol proba kradom saditi duvan.

HASNA OD NIKOTINA: Iako naši stari nisu znali sastav duvana znali su da s njim može ličiti niki bole. Iz kamiša (dugačka civ lule) iscidili su nataloženi nikotin i hasnirali za ličenje lišaja. Kad sam bio mali na obraz ispod oka mi se izbacio lišaj. Samo su me jedared namazali nikotinom iz lule komšije, sićam se da sam se opiro i još i danas kad se sitim te sage criva mi krenu na gori. Lišaj mi je na obrazu friško nesto.

Još do pedeseti godina XX. vika pravili su »nikotinol« kojeg su hasnirali voćari da polivanjem (prskanjem) uništavaju štetne bube. Nikotinol su pristali praviti sridinom pedeseti godina XX. vika kad su počeli uvoz najpre iz Holadije pesticid – fungicid Ditan, a posli i druge.

Pravili su i lik kojeg su doktori (veterinari) hasnirali za izbacivanje glista iz životinje.

Priča o Hrvatima – Hrvati u XX. stoljeću (126.)

Ozna sve dozna

Piše: Zdenko Samaržija

N ošenjem štafete kroz većinu mjesta socijalističke Jugoslavije počela je proslava rođendana Josipa Broza. U svibnju jedan dan bi tvrtke, škola i sve državne službe prestajale s radom i na glavnome trgu svi bi poslušno slušali fraze kojima se Josipu Brozu želio dug život i zdravlje kako bi još dugo mogao voditi državu.

Svaka tvrtka i škola slala je svoju štafetu, a sve štafete Jugoslavije simbolično su se ujedinjavale u saveznu štafetu. Takva

Centralno grijanje

U Zagrebu je 1960. godine otvorena termoelektrana i toplana koja je prvi put u Hrvatskoj i Jugoslaviji omogućila uvođenje centralnog grijanja u stanove.

I Krleža potpisao

Miroslav Krleža, vodeći hrvatski intelektualac tog razdoblja i jedan od najvećih hrvatskih pisaca uopće, jedan je od supotpisnika Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika.

Vodeći hrvatski intelektualac, potpisnik Deklaracije: Miroslav Krleža

Odlazak najmoćnijeg do Tita: Aleksandar Ranković

proslava rođendana imala je vrhunac u Beogradu kada je na simboličan način cijela Jugoslavija padala pod noge svom diktatoru.

BRIJUNSKI PLENUM: Loša investicijska politika, vrlo skupi neučinkovit upravni aparat te rastrošan život komunističkih vlastodržaca uskoro su iscrpli državnu blagajnu. Presahli su američki krediti, a nisu se oplodile investicije, osobito one u Srbiji, Makedoniji i na Kosovu, i jugoslavensko je komunističko rukovodstvo odlučilo provesti reforme.

Iz Deklaracije o hrvatskome jeziku

“Dosadašnja ustavna odredba o srpsko-hrvatskom odnosno hrvatsko-srpskom jeziku svojom nepreciznošću omogućuje da se u praksi ta dva usporedna naziva shvate kao sinonimi, a ne kao temelj za ravnopravnost i hrvatskog i srpskog književnog jezika, jednako među sobom, kao i u odnosu prema jezicima ostalih jugoslavenskih naroda. Takva nejasnoća omogućuje da se u primjeni srpski književni jezik silom stvarnosti nameće kao jedinstveni jezik za Srbe i Hrvate.”

Beskrajne fraze o životu, zdravlju i uspjesima: predaja štafete drugu Titu

Otvoreni početak tih sukoba započeo je u lipnju 1966. godine na Brijunskom plenumu Centralnog komiteta SKJ na kojem je smijenjen *Aleksandar Ranković*, potpredsjednik SFRJ, šef jugoslavenskih obavještajnih službi i poslije *Tita* najmoćniji čovjek u državi. Njegovom smjenom započela je demokratizacija političkog života, koja se osjetila i u Hrvatskoj. Ljudi su smjeli slobodnije izražavati svoja mišljenja, a u politički život počeli su se uključivati i oni koji nisu bili članovi SKJ. Lakše su se mogle dobiti putovnice i putovati u inozemstvo, pa je velik broj Hrvata iselio u zapadne zemlje. Razlozi iseljavanja bili su ekonomski i politički.

Iste jeseni održane su prve Vinkovačke jeseni, prva hrvatska folklorna manifestacija.

DEKLARACIJA: Prvi važan pokazatelj buđenja političkog života u Hrvatskoj bila je Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika iz 1967. godine, koju je potpisalo 18 znanstvenih i kulturnih ustanova u Hrvatskoj. Deklaracijom je zatražena ravnopravnost hrvatskog jezika sa srpskim. Prosvjedovalo se zbog nadmoći srpskog jezika koji je postao službenim u savezним institucijama, vojsci, željeznicama, pošti itd. Potpisnici Deklaracije zahtijevaju ukidanje dvoimenog naziva jezika (hrvatsko-srpski odnosno srpsko-hrvatski) i uvođenje imena hrvatski jezik. Deklaracija je upozorila na nacionalnu neravnopravnost Hrvata i hrvatskog jezika u Jugoslaviji i zatražila osiguranje dosljedne primjene hrvatskoga književnog jezika u javnom i političkom životu, u školskom sustavu, na radiju, televiziji i u novinama. Vlasti su na Deklaraciju odgovorile udaljavanjem autora Deklaracije iz javnog života. Deklaracija je ocijenjena politički štetnom, a neke su ustanove potpisnice Deklaracije (poput Matice Hrvatske, Društva književnika, Matice iseljenika i Instituta za historiju radničkog pokreta) označene kao nacionalistička žarišta.

Enterijer restorana »Mare Croaticum«

Antun Vidić ispred vrijednog povijesnog dokumenta

Hrvatski restoran u Budimpešti

Počašćeni putnici namjernici

Prilikom turističkog posjeta glavnom gradu Mađarske, Budimpešti u subotu 16. rujna, nakon razgledanja znamenitosti jedne od najljepših istočnoeuropskih metropola, odlučili smo predahnuti u hrvatskom restoranu »Mare Croaticum« čiji je vlasnik *Antun Vidić* naš nekadašnji sugrađanin iz Subotice. Umorni i **puni dojmova, poslije nekoliko sati razgledanja** grada, okrijepili smo se izabравši jela iz bogate ponude ovog nacionalnog restorana hrvatske kuhinje. Tijekom objeda kojim nas je počastio, društvo nam je pravio ljubazni domaćin, upoznavajući nas s brojnim pojedinostima vezanim uz nastanak i rad ovoga ugostiteljskog objekta. Našu malu skupinu činili su *Ana Čavrgov, Anica Ivković, Martin Sudarević, Antonija Sudarević* i *Nada Sudarević*. ■

Uvaženi gosti: sudionici Biskupske konferencije u Budimpešti

Domaćin s gostima

Piše: Milivoj Prčić

T(V)JEDNIK

U ponedjeljak 18. rujna navečer, je u Mađarskoj započeta »bijela« revolucija budući je otkriven i javno objavljen tajni govor premijera Gyurcsanya o stanju (ekonomskom) nacije. Ovdanji negdanji učitelj (omiljena komunistička »matrica kadrova«) potom za osam godina milijarder(u forintima, da ne bude zabune, ipak !), izabran je za predsjednika vlade MSZP, nakon prošlih izbora na kojima su baš u sva kom selu Mađarske pobijedili reformirani komunisti obećavajući narodu nemoguće! Ali izgleda i po svemu sudeći da će ga nakon ovog »otkrivanja i priznanja« pomesti »desničarski val« koji polako »hara« Europom u posljednje vrijeme! Njegov glavni protivnik FIDES (Mlada demokracija koju beogradski mediji uporno pogrešno nazivaju Demokratske omladina naopako, sa svojim vođom Orban Viktorom, smiruje demonstracije širom Mađarske) u subotu 23. rujna su bile ipak jako brojne u Budimpešti(koje

predvođe »tvrda jezgra« nogometnih navijače i pomelo razbijača »Fradija« i »Ujpešta«, jer je siguran g.Orban da će nakon lokalnih izbora koji predstoje, Gyurcsany podnijeti ostavku i da će njegov FIDES , sa desnim MDF i liberalima, nanovo doći na vlast, ovog puta na dulje vrijeme, jer to je »trend« a Viktor (latinski: pobjednik) je još uvijek vrlo mlad za političara i može »izgurati« dva-tri mandata! Sada se otvoreno pokazuje koliko su bile jake komunističke »ćelije« i petnaest godina nakon pada režima Gyule Horna posljednjeg umjerenog lidera tada već »mekog« Magyar Kiraly Komunist Part, kako su nazivali cinici taj »gulaš-socijalizam« Janosa Kadara, a kod Horna već i »Wiener-snitzl kommy«. Ali njihovi današnji nasljednici nemilosrdno su zadužili Mađarsku i sad predstoje »kresanja« kao i uvijek srednjeg i siromašnijeg sloja naroda koji je sviko na kupovinu elektronskim karticama na poček itd. A to je eto bio znak za »bijelu« revoluciju , koja svaku večer potresa metropolu Mađara, a i Debrecen (stara opozicija) i druge veće gradove i mjesta! Sve je to mirno i bez velikih obračuna sa policijom itd. ali uporno poput »narančaste« u Ukrajini prije dvije godine.

Za Mađarsku zbog EU to je velika opasnost, jer su zakoni Unije i MMF vrlo strogi, dapače u javnim troškovima države! A koliko će tek koštati naoružanje u NATO paktu ! (za državu koja nije imala nijedan borbeni avion dok je bila pod sovjetskim

kišobranom).Mađarska dijaspora pak željno čeka Viktora zbog obećanja dvojnog državljanstva svima po krvi Mađarima iz primjerice Rumunjske, Slovačke ili Vojvodine. Sve ovo što se događa je na sreću, daleko od krvave revolucije (od protivnika zvane :kontrarevolucije!) 1956. godine, koju su zagušili sovjetski tenkovi (premda su i Mađari s početka pobili poprilično znanih AVO-sa tj. tajne policije koju je naš pisac Matija Poljaković

opisao u svojoj drami »ŽUTE CIPELE« igranoj i u HNK u Zagrebu ! (dok su vođa Imrea Nagya, starog demokratskog političara doslovno silom izvukli iz jugoslavenskog veleposlanstva u Rumunjskoj i po kratkom postupku strijeljali!

Sva sreća nema više SSSR-a i komunizma tog tipa (ili su svi jednaki)pa i ovaj SKJ - farsa koju igra skupa sa Tito-Centar šačica zatucanika u Subocici. Ova »bijela« revolucija će samo »pomesti s vjetrovom« reformirane komuniste Mađarske MSZP sa vlasti moguće zauvijek, to je gotovo sigurno! Demokracija nije u opasnosti, jer Mađari su ipak jedan kulturni i naobražen narod bez nepismenih i rigidnih tipova na jugu Balkana sa kojima Boris Tadić, predsjednik Srbije, vodi veliku i onoliko koliko mu okolnosti dozvoljavaju, borbu, zamislite čak i uz blagonaklonost negdanjeg protjeranog dopisnika »Politike« iz Budimpešte 1956. godine, koji je bio previše liberalan u svojim komentarima i na koncu, stao na stranu revolucionara, čovjeka koji je poslije uvijek bio u vrhu vlasti, a eto pogodite tko je to bio, za nagradu dajem ocjenu 5 iz politike ! Čik !!!

Ali, ostavimo se zagonetanja, »bijeli« će dakako pobijediti, a sastav slijedećeg Parlamenta Republike Mađarske će biti vrlo interesantan , i bez deranja ekstremnih desničara i nemoguće »64- županije«, jer to je ipak utopija jednaka liniji nešto ušutjelog »majstora« nacionalne geografije» , trenutno na radu u Haagu, a poslije vidjet ćemo gdje! Siguran sam da će jednog dana uskoro sve biti rješavano demokratskim i parlamentarnim putem , unutar Europske unije , jer drugog puta nema, gospodo iluzionisti koji bi rado žrtvovali tuđu djecu ...

Otišao sam predaleko ali priča je o susjedima počela, a mi smo na samo osam kilometara od tranšeja Franchez-D'Epereya! Za nerazumijevanje ovoga ocjena je 1-. Živi bili, lipi moji, pa vidjeli ! A sad adio ...

Svetlana Horvat, IV. a, OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

DOŽIVLJAJ S RASPUSTA

Jedva sam čekala raspust da idem na more. Meni se sviđelo kada smo otišli na plažu, pa smo moji frendovi i ja skakali u duboku vodu. Našli smo razne školjke.

Ja sam se najviše kupala.

Igrali smo igru »Kaži – pokaži« u našoj kućici. Bilo je natjecanje u izradi frizura i ja sam osvojila drugo mjesto.

Vozili smo se brodom na drugu plažu. Kupovali smo se svaki dan.

Šetali smo se svaku večer.

Meni se najviše sviđelo kad smo išli brodom.

Nevena Sandić, II. e, OŠ »Sveti Sava«, Subotica

MOJ MEDO

Prije spavanja uzmem svog medu, jer bez njega ne mogu zaspiti. Nazvala sam ga mali Bucko, jer je malen i buckast. On je smeđe boje, ima dva mala uha, dva oka od dva puceta i ima malu crnu njuškicu. U rukama drži tri kockice, one su plave, žute i crvene boje. Ima jedne štramplice i parteklicu kad jede da se ne pokapa. Na parteklici su dva mala medvjedića i puno kockica i srca. Kad jedem on sjedi za stolom i gleda me u svojoj parteklici. Nosim ga kad idemo na more i zimovanje. Skupa spavamo u mom krevetu, prije nego što zaspemo jedno drugom poželimo laku noć i slatko spavamo.

Martina Sivić, II. h,
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

ŽUTA PRIČA

Žuti majmun je na žutom drvetu jeo žute banane, pa je pao sa žute grane u žuti vrt na žute ruže i ubo se na žute igle.

Došao je žuti veterinar da mu pomogne. Izliječio ga je u njegovoj žutoj kući i odmah je legao u svoj žuti krevet i zaspao.

Davor Francišković, II. h, OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Marina Mačković, III. e,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Martina Romić, II. h,
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Marina Mačković,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Sande Orčić, IV. h,
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Čovjek obično zamišlja da su planine vječite i nepromjenljive. Geolozi dokazuju kako to nije točno i da se planine mijenjaju i troše. Smrznuta voda razbija velike stijene na rubovima planina, a kiše, potoci i bujice odnose

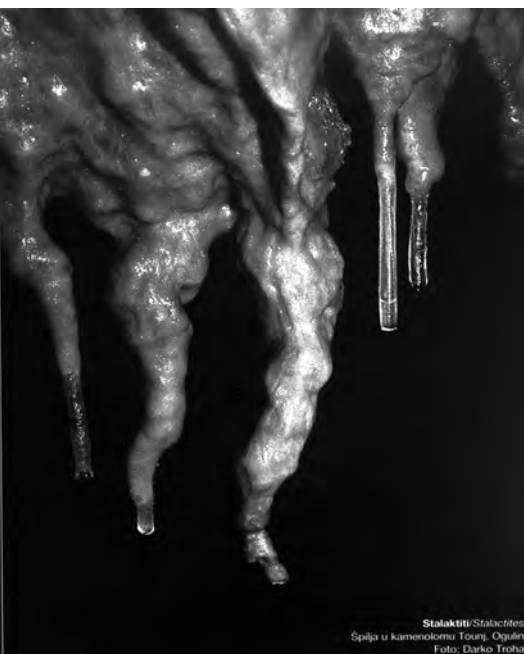

zemlju i komade stijena. Tijekom dugih razdoblja i visoke planine se pretvaraju u brežuljke pa čak i ravnice. Geolozi dijele planine prema načinu na koji su nastale. Međutim, sve su planine nastale uslijed burnih promjena na Zemljinoj površini koje su se zbile prije mnogo milijuna godina. Vjenčane planine se sastoje od naslaga stijena koje su se pod velikim pritiskom savile u krupne nabore. Na mnogim mjestima u takvim planinama se mogu vidjeti naslage stijena. Primjer su Alpe u Europi. Gromadne planine su nastale pomicanjem Zemljine kore. Ogromni dijelovi Zemljine površine su se podigli i nakrivili. Takva jedna gromada duga preko 600 kilometara i široka 130 je planinski masiv Sieera Nevada u Californiji. Vulkanske planine se sastoje od lave i pepela. Vulkan je obično oblika kupe s kraterom na vrhu. U poznate vulkanske planine spada Fujiyama u Japanu i Vezuv u Italiji.

Kako su nastale pećine?

Pećine su odavno vezane za čovjekovu povijest. Krajem starijeg kamenog doba, pećine su služile kao zimsko boravište ljudi. Kada su ih ljudi napustili, ostala su vjerovanja. Grci su vjerovali da su pećine hramovi njihovih bogova Zeusa, Dioniza i Hada. Rimljani su mislili kako su pećine domovi nimfa, a stari Perzijanci su povezivali pećine s obožavanjem boga Mitre, gospodara duhova. Pećine su duboka šuplja mjesta u stjenovitim stranama brda ili litica. Pećine su nastale na različite načine. Mnoge su nastale zbog stalnog udaranja morskih valova o stijene. Neke su se pojavile ispod površine zemlje. To su obično stara korita podzemnih rijeka koje su izdubile naslage nekih stijena kao što je krečnjak. Druge su nastale vulkanskim pomicanjem površinskih stijena ili erupcijom vrele lave. Najčešći tip pećina je nastao

dubljenjem debelih naslaga krečnjaka. To je djelo vode koja sadrži ugljen dioksid. Događa se da svaka kap vode koja padne s tavanice pećine sadrži malo kreča ili nekog drugog minerala. Iako dio te vode ispari, nešto mineralne materije ostaje. Ona postupno stvara stalaktite u obliku ledenih svijeća koje vise s tavanice. Voda koja sa stalaktita kaplje na pod obrazuje stupove zvane stalagmiti.

Stalaktiti/Stalactites
Spilja u kamenolomu Toung, Ogulin
Foto: Darko Troha

Na koncu odlazećeg ljeta započinju

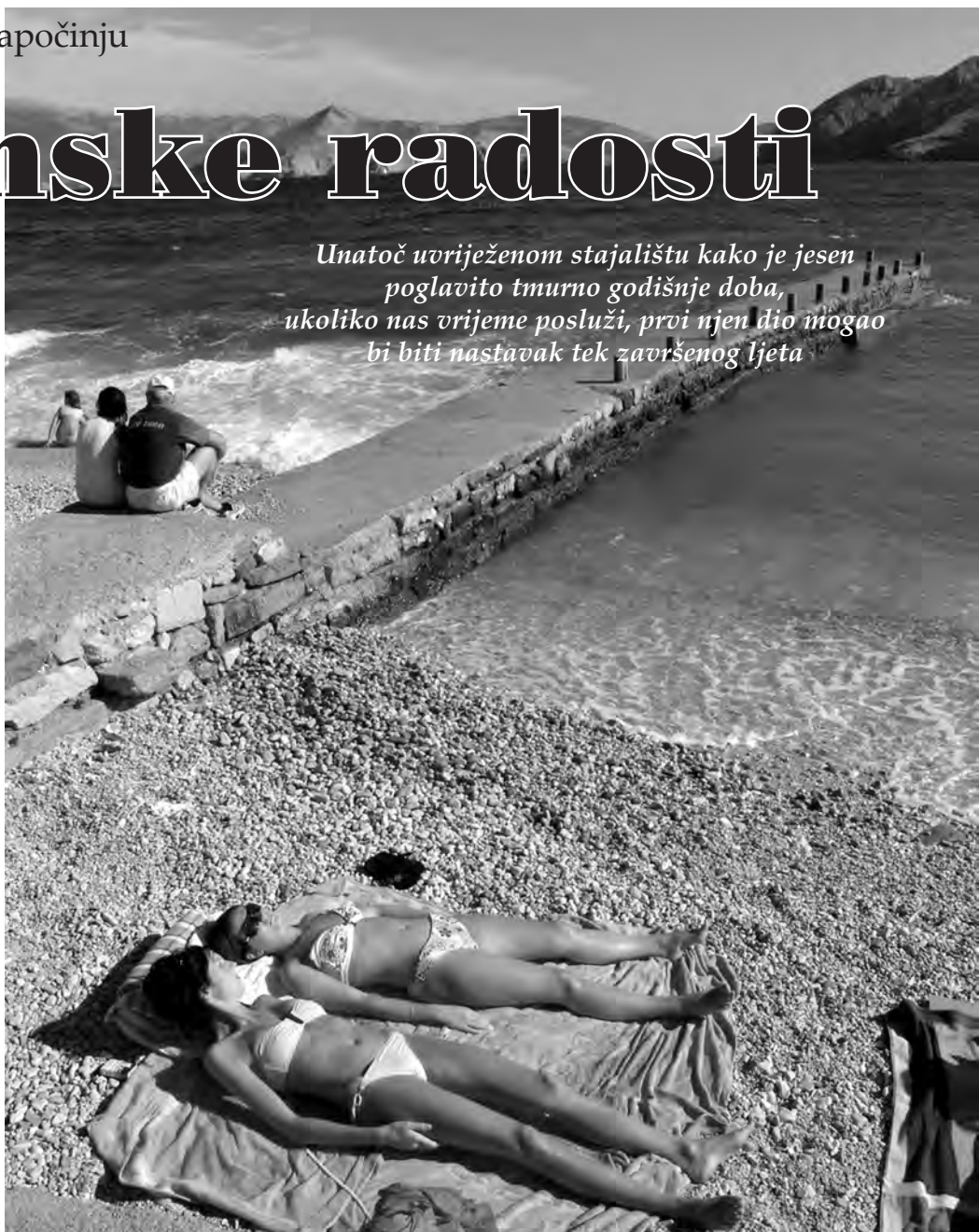
Jesenske radosti

Piše: Dražen Prčić

Kalendarski strogo gledano ljetno je u četvrtak, 21. rujna, svoje mjesto ustupilo jeseni i čeka nas tzv. prijelazno godišnje doba do nastupanja nove zime, koja nas očekuje u prosincu. Ali, efekt globalnog zatopljenja i brojne klimatske promjene, uslijed kojih se »normalna vremenska struktura« godišnjih doba umnogome izmijenila, donijeli su nekarakteristične atmosferske prilike za određeni dio godine. Tijekom ljeta bilo je više nego hladnih dana, uz obilate kiše i vrijeme je više sličilo jesenskom nego ljetnom, a prema istom »obrnutom« scenariju nastupajuća jesen bi mogla biti sunčana i topla, nadoknađujući izgubljene dane kolovoza. Na radost svih nas...

NADVLADAN JESENSKI STEREOTIP: Gotovo uvijek prva asocijacija na jesen je slika tmurnog, sivog neba iz kojega malo po malo rominja dosadna kiša, uz povremene nalete hladnog vjetra koji navještava skori dolazak zime. Naravno, u toj uvriježenoj slici nigdje nema mjesta za sunce i nastavak toplih dana nalik ljetu. No, opće temperaturne promjene, koje su u mnogome izmijenile karakterističnost godišnjih doba, izmijenile su i ovo godišnje doba, mijenjajući opće poznati stereotip. Gledajući izvješća s morske obale duž Jadrana, svjedoci smo divnom vremenu u posezoni (na radost svih turističkih radnika), zahvaljujući kojemu su svi kapaciteti puni kao u »punjoj sezoni«. Dapače, izmjerene temperature mora su na zavidnoj toplotnoj razini između 23-25 stupnjeva i slobodno se može govoriti o produljenom ljetu. Glede svih ostalih, koji će o moru razmišljati tek idućeg ljeta, jesen u gradu može biti također lijepa i ugodna, posebice ukoliko trenutke slobodnog vremena poželite provesti na svježem zraku. Za razliku od pretoplih i sparnih ljetnih dana, kada se moglo izlaziti van tek u kasnijim poslijepodnevima, prednost jeseni ogleda se u ugodnoj dnevnoj temperaturi koja se većim dijelom dana »drži« između 20 i 25 stupnjeva, što omogućava široki prostor za brojne vanjske kombinacije – od lagane šetnje sve do ozbiljnijih rekreativno-sportskih djelatnosti. Oni hrabriji i zdraviji još

Unatoč uvriježenom stajalištu kako je jesen poglavito tmurno godišnje doba, ukoliko nas vrijeme posluži, prvi njen dio mogao bi biti nastavak tek završenog ljeta

u uvijek se mogu vidjeti na kupanju u jezerima ili rijekama, potvrđujući pravilo prema kojemu, dok je vani toplo, može se biti i u vodi. Jesenski odlazak na plažu predstavlja svojevrsnu egzotiku, a sunčanje na ne toliko opasnom UV zračenju priliku za ugodnu memorabiliju na proteklo ljetno.

JESEN NA SELU: Nastupajuće godišnje doba, zasigurno, najljepše je i najefektnije iskorišteno na seoskim prostorima koji jednostavno »vrve« od brojnih radova vezanih uz ovo razdoblje. Plodovi zemlje, u bilo kojem svom obliku, marljivo se prikupljaju i odlažu u spremišta, a domaćinsko zadovoljstvo sija (poput jesenskog sunca) na licima vrijednih poljodjelaca. Rane i kasnije berbe grožđa donose i prvo ovogodišnje vino, a uz završetak radova

obvezno slijede i adekvatne svetkovine u slavu – znak zahvalnosti još jednoj berićetnoj godini. Uz finalizaciju cjelogodišnjeg posla i brojnih potrebnih aktivnosti, slijedi i zasluženi odmor i vrijeme uživanja u plodovima mukotrpnoga rada. Jesen je upravo zbog toga i vrijeme brojnih vjenčanja, a pirovi smjenjuju jedan drugi tijekom rujna i listopada. Radost sretnih životnih događaja idealno paše uz bogatu trpezu i mjesece neopterećene svakodnevnim radnim aktivnostima.

Stoga ukoliko ste nešto propustili zbog lošijih vremenskih prilika tijekom minulog ljeta, nadolazeća jesen je idealna prilika za barem djelić efektivne nadoknade. Još ako nas vrijeme posluži što dulje...

Bela i Viktorija Sudarević, kolekcionari starina

Didinim stopama

Ljubav prema kolekcionarstvu Viktorija je »naslijedila« od svog dide

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Umirovljeni djelatnik na željeznici *Bela Sudarević* već više od četrdeset godina bavi se sakupljanjem vrijednih starina, ponajviše starih modela satova, i godinama je svoju kolekciju prezentirao na brojnim susretima kolekcionara. Ljubav prema kolekcionarstvu uspio je prenijeti i na svoju devetogodišnju unuku *Viktoriju*, koja se trenutačno bavi sakupljanjem starih uskršnjih razglednica. Njihov posjet našoj redakciji iskoristili smo za prigodan razgovor o njihovom zajedničkom hobi.

► Kako ste se odlučili za kolekcionarstvo kao vrstu hobija kojemu ćete posvetiti veći dio svog života?

Bela: Sve je to bilo pukim slučajem. Prilikom posjeta svom kolegi i imenjaku *Beli Galiću*, kada sam kod njega vidio stan ispunjen brojnim vrijednim starinama, odlučio sam se i sam okušati u ovoj oblasti.

► Što ste prvo počeli sakupljati?

Bela: Počeo sam s džepnim satovima, koji su mi se oduvijek najviše dopadali, i eto

to je i ostala moja glavna preokupacija do današnjih dana.

► Kakvih sve modela ima na današnjem tržištu i što je u aktualnoj ponudi?

Bela: Nažalost, vrijednih primjeraka gotovo da više niti nema na tržištu, jer sve je već više puta »probrano« i rijetko se pojavi neki zanimljiviji primjerak. Glede ponude ona se ponajviše odvija putem novinskih oglasa, te na specijaliziranim kolekcionarskim izložbama na kojima i sam, još uvijek, sudjelujem.

► Što je najvrijednije u Vašoj kolekciji?

Bela: Biser moje kolekcije je jedan *Washer Constanin*, damski sat iz 19. stoljeća sa specifičnim mehanizmom za navijanje, koji se obavlja uz pomoć pogodnog ključića. Ovaj vrijedni sat posjeduje i mogućnost izbijanja četvrtina, te mu se sekundara nalazi između brojki dva i tri, što je posve neobično i nesvakidašnje. Primjerak koji posjedujem datira, otprilike, iz 1820. godine i ovaj model predstavlja vrhunac izrade spomenute tvrtke, a za sad nije na prodaju.

► Do kada se mislite baviti kolekcionarstvom?

Bela: Sve dok me zdravlje bude služilo i budem mogao odlaziti na skupove i izložbe kolekcionara, nastaviti ću se baviti svojim hobiem. Sada je tu uz mene i moja unuka *Viktorija* koja, također, ima ljubav prema sakupljanju određenih vrijednih starina.

► Što je tema Tvoje kolekcije i kako se rodio interes prema sakupljačkom hobiu?

Viktorija: S didom sam počela odlaziti u klub kolekcionara i meni se to veoma svidjelo, te sam odlučila i sama početi sa sakupljanjem. Odlučila sam prikupljati stare razglednice s uskršnjim motivima, ali i salvete, značke, stare lokote i žličice, te slične sitnije eksponate.

► U koji razred ideš i misliš li nastaviti i dalje s kolekcionarstvom?

Viktorija: Idem u 3. c razred Osnovne škole »*Ivan Milutinović*« u Subotici, a sakupljanjem se mislim i dalje baviti uz mog didu, posjećujući izložbe i dopunjujući svoju kolekciju. ■

V I J E S T I

Tenis

Poraz u finalu, pobjeda u paru

Poslije dva mjeseca natjecateljske stanke drugi hrvatski tenisač *Mario Ančić* vratio se odličnim nastupom na ATP turniru u Pekingu (500.000\$). Na putu do svoje treće titule na touru

u osmom finalu karijere zaustavio ga je Cipranin *Baghdatis* (6-4, 6-0), ali je zato u igri parova s Indijcem *Bhupahtijem* osvojio pokal namijenjen najboljima pobjedom u finalnom susretu protiv kombinacije *Berrer, Carlsen* (6-4, 6-3).

Nogomet

Rekord Hajduka

Sedmom uzastopnom pobjedom u novoj sezoni HNL-a nogometaši Hajduka su postavili novi klupski rekord glede prvenstvenog starta. Postavljanju nove »norme« doprinijela je pobjeda protiv Varteksa (3-1), uz respektabilnu, za hrvatske uvjete, posjetu od 10.000 navijača.

Košarka

Cibona osvojila turnir

U sklopu priprema za nastupajuću sezonu u domaćem prvenstvu i nastupe u Euroligi košarkaši Cibone su nastupili na vrlo jakom turniru u Francuskoj i zabilježili trijumf nad momčadima Asvel i Chole, da bi u finalnom susretu svladali i Le Mans (84-77). Odlične igre i rezultatski uspjeh nagovještaj su dobre sezone za »Vukove s Tuškanca« za koje će u nastupajućoj sezoni igrati i: *Wright, Morović, Mance, Žuža, McCullough, Warren, Rozić, Krsić*.

HNL

7. kolo, 16. rujna

Hajduk - Varteks 3:1

Zagreb - Dinamo 0:3

Rijeka - Osijek 2:2

Cibalia - Pula 3:1

Kamen I. - Šibenik 3:1

Međimurje - Slaven B. 0:3

Tablica: Dinamo 21, Hajduk 21, Varteks 13, Zagreb 13, Osijek 10, Šibenik 9, Pula 8, Rijeka 7, Slaven B. 6, Međimurje 6, Kamen I. 4, Cibalia 3

Humanitarna utrka

Terry Fox run

Na zagrebačkom Jarunu, u nedjelju 17. rujna, održana je tradicionalna humanitarna utrka »Terry Fox run« na kojoj se prikupljaju sredstva za brobu protiv malignih oboljenja, a

ovogodišnja suma išla je u korist dječjeg onkološkog odjeljenja u bolnici »Sestara milosrdnica«. Uz sudjelovanje velikog broja javnih ličnosti iz svih društvenih kategorija, u svojstvu promotora akcije, te velikog broja rekreatanata, raznim marketinškim djelatnostima prikupljen je zavidan iznos od preko pola milijuna kuna za ovaj humanitarni cilj.

Nogomet

Inspekcija Uefe u Hrvatskoj

U sklopu zajedniče kandidature Hrvatske i Mađarske za organizaciju EP u nogometu 2012. godine, sljedećeg tjedna u Hrvatsku stiže inspekcija Uefe da bi se uvjerila u stanje infrastrukture gradova potencijalnih domaćina. U sklopu službenog posjeta inspektori će pregledati stanje u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci, a nakon toga slijedi slična inspekcija u Mađarskoj.

BLUETAKE BT400 G5

Kada su se prvi put pojavile, bluetooth slušalice su izazivale začuđene poglede na ulici. Sada su one dio svakodnevice i ne predstavljaju samo statusnu znamen. Za ovo izdanje Riječi odabrao sam BT400 G5, slušalicu tajvanskog proizvođača Bluetake, relativno mlade tvrtke koja se orijentirala samo na proizvodnju bluetooth gadget-a.

Prvi dojam koji ostavlja BT400 G5 je povoljan - dobar izbor boja i materijala. Glavna ploča na kojoj se nalaze gumbi za kontroliranje gumiran je te, iako ima puno ispupčenja, na njemu se mogu naći samo dvije tipke - za uključivanje/mute i javljanje/prebacivanje poziva - kao i statusna dioda. Prekopčavanje poziva funkcionira samo ako telefon podržava tu funkciju. Bočno su postavljene dvije tipke: za pojačavanje i utišavanje zvuka i tu dolazi do prvog razočarenja što se tiče kvalitete izrade. Tipke su plastične i ne

djeluju toliko kvalitetno koliko cjelokupan dojam, ali svoju funkciju ipak obavljaju besprijekorno. Na boku se nalazi i utičnica za ispravljač koji dolazi u paketu, kojim se puni ugrađena baterija. Punjenje traje oko dva sata, a puna baterija pruža oko pet sati razgovora ili 250 sati u standby režimu. Slušalica na uhu stoji zahvaljujući elastičnom držaču koji je moguće podesiti i za lijevu i za desnu stranu. Slušalica je dovoljno lagana te ne izaziva nikakav zamor tokom nošenja, jedino što zahtijeva navikavanje jer ispupčeni dio same slušalice u BT400 G5 ne naliže direktno na uho, već stoji u centru ušne školjke. Nakon jednostavnog uparivanja slušalice i telefona razgovori mogu odmah početi. Kvaliteta zvuka je odlična, kako na slušalici tako i na mikrofону. Deklarirani domet je oko 10 metara na otvorenom prostoru, a u zatvorenom se može uspješno koristiti u drugoj sobi, te domet zadovoljava. Bluetake BT400G5 se dobro pokazao u praksi, a cijena mu je oko 50 evra. Ostaje nam samo nadati se da ćemo bluetooth slušalice sve češće vidjeti na ulicama, i to prije svega na ušima vozača koji ne umiju odreći se telefoniranja tokom vožnje.

MICROSTAR MEGA PLAYER

MP3 PLAYER P610

Poput telefona

Ovog puta sam odabrao jedan veoma zanimljiv model. U pitanju je Mega Player P610. Ime modela, a i spoljašnji srebrno-crni izgled ovog MP3 plejera nevjerovatno asociraju na popularni mobilni telefon Sony Ericsson T-610.

MP3 plejer je, dakako, daleko lakši, manjih dimenzija i puno tanjeg profila u odnosu na mobitel. Ispod ekrana se nalazi sedam tipki od kojih su pet grupirani u kursorke, a tu su i dva softkeya. Iako kursorke tipke podsjećaju na tipke osjetljive na dodir, ispod njih su ipak regularne »žabice«. Na bokovima plejera su tipka »hold« i za snimanje diktafonom. Utičnice za USB i slušalice se nalaze s donje strane player-a. Čak i ugrađeni ekran podsjeća na one iz mobitela: 1,8-inčni TFT kolor zaslon razlučljivosti 128 x 160 piksela. Prikaz na ovom zaslonu je izuzetne kvalitete i živih je boja.

Sam player ima lijepe performanse. Ekran je dovoljno veliki da se može vidjeti veliki broj korisnih informacija vezanih za pjesmu. Zvuk koji plejer proizvodi je dovoljno jak i čist, a slušalice koje dolaze u paketu su zadovoljavajuće kvalitete. Uređaj se napaja preko ugrađene litijum-ionske baterije koja se puni dok je player prikopčan na USB preko isporučenog kabela. Na kompjutor se prijavljuje poput USB prijenosni disk. Protok od oko 1,5 MB/s u bilo kom pravcu omogućava da se veličina raspoloživog prostora od 1 GB iskoristi i kao prenosni disk, ali ipak je protok prespor s obzirom na to da se radi o velikom kapacitetu. Što se tiče video opcija, tu je ovaj plejer skroman. Omogućeno je puštanje MJPEG animacija u MOV formatu, gledanje JPEG slika i čitanje tekstualnih fajlova.

MSI Mega Player P610 je izuzetno tanak MP3 plejer, dobrih performansi i lijepog dizajna. Sa cijenom od oko 120 eura i kapacitetom od 1 GB, ovaj plejer doista pruža dobar odnos cijene i kvalitete.

Priređuje: Siniša Jurić

GASTRONOMSKI KUTAK

Oslić u vreći

Potrebno za 4 osobe:

1 velika vrećica za pečenje
4 ribe – oslića
½ kg krumpira
1 šolja graška
1 šolja riže
peršunov list
bijeli luk
vegeta
maslinovo ulje
limun

Ribu očistiti i ostaviti u cijelo, te je dobro utrljati vegetom. U maloj posudici pomiješati sitno rendani bijeli luk, sinto rezani peršunov list i malo maslinovog ulja. S tim umakom premazati ribu i ostaviti nekoliko minuta. Za to vrijeme dobro isprati rižu i ostaviti je u malo vode, očistiti krumpir i izrezati ga na kriške, grašak također oprati. Vrećicu staviti na tepsiju i u nju izliti rižu s vodom, na to poredati ribu i oko nje krumpir i grašak. Sve skupa malo posuti vegetom, te zatvoriti vrećicu i probušiti je vrhom noža na dva-tri mjesta. Staviti u rernu i peći oko 1–1,5 sat na 200 stupnjeva. Kada je pečena ribu servirati s povrćem i po želji preliti sokom od limuna. Dobar tek!

Priča koja se ponavlja

Europska nezrelost

Dinamo je ponovno razočarao svoje vjerne navijače porazom protiv Auxerre (1-2) u Maksimiru

Piše: Dražen Prčić

Poslije zlehude sreće i najtežeg mogućeg ždribeba za plasman u Champions league (Arsenal) sve europske nade bile su usmjerene u prvo kolo kupa UEFA i susret protiv francuskog Auxerre-a za plasman u ligu istog natjecanja. Nažalost, najavljeni »europski Dinamo« zaustavljen je već na domaćem travnjaku u Maksimiru porazom u prvom susretu (1-2) i minimalnom nadom u čudo, koje bi se trebalo dogoditi na uzvratu u Francuskoj.

drugom (povoljnijem) smjeru za »modre«, dok se drugi odnosi na dva jeftino primljena gola. Prvi gol u vlastitoj mreži dogodio se poslije katastrofalne procjene vratara Turine, udarac s približno 30 metara udaljenosti, dok je pobjedonosni zgoditak gostiju pao nakon, također, katastrofalne pogreške većeg dijela obrambene linije. Oba ključna faktora plod su jedne, mnogo složenije, problematike koja se učestalo reprizira prilikom nastupa hrvatskih momčadi u euro natjecanjima, a ispoljava se,

tek 13-to plasirane momčadi francuskog prvenstva. Dapače, tijekom većeg dijela susreta bili su nadigrani i »natrčani« od znatno bolje pripremljenijeg protivnika. Pa i pokraj toga, da se nisu dogodile one dvije fatalne pogreške, Dinamo bi putovao s određenom dozom optimizma na revanš. Ovako morat će »sazrijeti preko noći« i u francuskih 90 minuta uzvrata pokazati, kako je konačno sazrio i za veće domete nego što su pobjede protiv Rijeke, Varteksa ili Osijeka. Navedene momčadi su predstavljale Hrvatsku u euro natjecanjima na početku ove sezone, ali su također ispoljile istu nezrelost i sudjelovanje završile u prvim izlučnim duelima.

CRVENA ZVEZDA I PARTIZAN: Slično hrvatskim i momčadi iz Srbije pokazale su, također, veliku količinu europske nezrelosti, istina svaka na svoj način. Iako je češki Liberec trebao biti lagani zalogaj za plasman u Ligu UEFA, a prvi susret u gostima prilika za njegovo osiguravanje, Bajevićevi izabranici izgubili su s 2-0, primivši gol u posljednjim trenucima susreta i dovevši tako plasman pod veliki znak pitanja. S druge strane Partizan je izbio pobjedu na svom terenu (4-2) i s dva gola prednosti putuje na uzvrat nizozemskom Groningemu, ali su dva gola u njegovoj mreži plod neiskustva u završnim momentima utakmice, što bi moglo dovesti u pitanje plasman u daljnje natjecanje.

EURO ZRELOST: Baš kao i u životu, a igra je njegov sastavni dio, do zrelosti se ne stiže preko noći i potrebne su godine »odrastanja i »sazrijevanja«, što u nogometnom smislu znači brojne jake utalmice u domaćem prvenstvu, te brojne provjere protiv inozemnih momčadi (prijateljski susreti, turniri i sl.). Nadalje, bez adekvatnih pojačanja, ali i zadržavanja kvalitetnih domaćih nogometaša, rezultata ne može ni biti. Istina, postoji i kratica do euro zrelosti, ali ona ima svoju veliku cijenu izraženu u više milijunskim ulaganjima euro novčanica. Jer slavni Ferenc Puskás je još davno rekao najveću nogometnu istinu: »Kis pénz, kis foci!« (Mali novac, mali nogomet) ■

DINAMO – AUXERRE 1-2: U biti ključ cijelog ovog, slobodno se može reći nesretnog rezultata krije se u dva ključna faktora, koja su obilježila duel protiv francuske momčadi. Prvi se ogleda u činjenici da dvije velike prigode u otvaranju susreta nisu rezultirale barem jednim pogotkom, oba puta je glavni akter bio Eduardo, što bi cijeli tijek utakmice odvelo u sasvim

gotovo uvijek, velikom količinom nezrelosti na najvažnijim nogometnim ispitima.

Aktualni hrvatski prvak Dinamo i vodeći na domaćoj prvenstvenoj ljestvici, u čijoj momčadi igra nekoliko A reprezentativaca, pojačan nekolicinom inozemnih pojačanja (nažalost, Nijemac Nowotny zbog ozbiljne povrede nije bio u prilici pomoći), nije na svom terenu uspio slomiti otpor

Ladislav Mamužić, direktor biciklističkog kluba »Spartak«

Za budućnost biciklizma ne treba strahovati

Zbog specifičnosti opreme i uvjeta za natjecanja biciklizam iziskuje veća financijska ulaganja što često puta predstavlja problem za daljnji razvoj i napredak

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Ladislav Mamužić (1960.) aktivan je u biciklističkom sportu već više od tri decenija, isprva aktivno vozeći brojne utrke u zemlji i inozemstvu, a po završetku karijere nastavivši rad u organizacijskim strukturama kluba na čijem se čelu nalazi danas. U kraćem razgovoru pokušali smo se dotaknuti nekih pojedinosti u svezi s ovim sportom koji, u nas, ni približno nema toliki medijski tretman kao u razvijenijim zapadnim zemljama u kojima atraktivne utrke prati višemilijunski auditorij.

► **Koliko godina ste se aktivno bavili biciklizmom i gdje ste sve vozili?**

Biciklizmom sam se počeo baviti 1974. godine na poziv *Gustava Franzera*, koji je nas hokejaše pozvao da se tijekom ljetne stanke bavimo malo i ovim sportom. I tako sam za volanom ostao sve do 1986. godine, vozeći jedno vrijeme i profesionalno brojne utrke u majici BK »Spartak« diljem cijele nekadašnje zajedničke države, uz više sudjelovanja i na inozemnim natjecanjima. Najveći uspjeh aktivne karijere zabilježio sam osvajanjem naslova prvaka Srbije, što je u to vrijeme bio solidan uspjeh, s obzirom kako su tada na državnoj razini poglavito dominirali vozači iz Slovenije, gdje je biciklizam uvijek bio i najrazvijeniji.

► **Kada ste se prihvatili poslova u vezi organiziranja kluba, nastavljajući svoje bavljenje ovim sportom?**

Utrka za Dan grada

U subotu 2. rujna, organizirali smo jednu međunarodnu utrku na kojoj smo imali i goste iz Hrvatske – ekipu Medveščaka iz Zagreba, koji su sudjelovali i natjecali se u konkurenciji od preko 200 biciklista.

Bilo je to 1990. godine, kada sam skupa sa svojom natjecateljskom generacijom odlučio prihvatiti mjesto u upravi i pomoći konsolidiranju ovog sportskog kolektiva na čijem se čelu danas nalazim na direktorskoj poziciji.

► **Kakvi su klupski rezultati u posljednjem natjecateljskom razdoblju?**

Trenutačno se možemo pohvaliti aktualnim prvakom države, prvakom Balkana i sedmoplasiranim na Europskom prvenstvu *Josipom Dulićem*, našim, sada već bivšim vozačem koji je pristupio beogradskom Partizanu uslijed naše nemogućnosti da dalje pratimo njegov natjecateljski razvoj. Uz njega imamo još dva odlična vozača *Viktora Veroa* i *Gábora Kaszu*, još uvijek juniore i na njima razvijamo našu natjecateljsku budućnost.

► **Na kom principu se bazira financiranje kluba s obzirom da biciklizam nikako ne spada u baš jeftine sportove, pretežito zbog skupih modela bicikala i prateće opreme?**

Godinama smo imali generalnog sponzora u Veterinarskom zavodu iz Subotice, ali sada je ta suradnja završena i primorani smo se snalaziti putem raznih oblika sponzorstava i donacija ljudi dobre volje. Naravno, tu su ponajviše i ulaganja samih članova kluba, jer je opće poznato kako je oprema iznimno skupa za naše uvjete.

► **Koliko košta opremanje jednog biciklista?**

Za sam izlazak na stazu potrebno je izdvojiti minimalno tisuću do tisuću i pol eura glede opremanja samog bicikla, dok je za dodatnu opremu u obliku majice, hlača, kopački i ostalog potrebno još najmanje pet stotina eura.

► **Putem brojnih satelitskih kanala u prilici smo pratiti brojne svjetske utrke poput Tour de Francea ili Gira, te se uvjeriti u masovnost i višemilijunski auditorij oko ovog atraktivnog sporta. Zbog čega, i pokraj brojnih prije svega turističkih potencijala, on još uvijek u**

nas nije na dostojnijoj razini?

Odgovor je vrlo jednostavan. U pitanju je nedostatak novca, koji je kod nas glede sporta uvijek kroničan. U razvijenijim zemljama biciklizam kotira visoko na ljestvici priznatih sportova upravo zbog činjenice da se uvijek mogu prikupiti dovoljna

sredstva za organiziranje utrke. Primjerice, organiziranje jedne utrke, kao što je tradicionalna utrka Segedin-Subotica, košta na desetine tisuća eura.

► **Kakva je budućnost biciklizma u Subotici i postoji li masovnost interesiranja kod mladih uzrasta.**

S obzirom kako je biciklizam sport za koji ne trebaju neke posebne tjelesne predispozicije već samo ljubav i želja za vožnjom, veliki je odaziv mladih u našem klubu. Mislim da za budućnost ovog sporta u našem gradu ne treba strahovati. Ukoliko se osiguraju dovoljna financijska sredstva, siguran sam da možemo očekivati još mnogo vrhunskih rezultata.

Čarobna ljevica Miguela de Cervantesa

Priredio: Zdenko Samaržija

28. rujna 1898. godine u selu Raklju ponad Raškoga zaljeva u Istri rođen je *Mijo Mirković*, težak, ribar, mornar, akademik, pjesnik, «prvi Rakljan ki je napisal 50 knjig», piše na njegovoj nadgrobnoj ploči, te da je «pokopan uz zvuke dragih roženica». Umro je u Zagrebu 17. veljače 1963. godine. Najvažnija su mu djela Matija Vlačić Ilirik (Flacius), monografija o hrvatskom i europskom latinistu i reformatoru XVI. stoljeća – za tu je knjigu dobio nagradu Hrvatskoga sabora za životno djelo, *Dragi kamen*, zbirka čakavskih pjesama, *Tijesna zemlja*, roman, *Stara Pazinska gimnazija* i *Puna je Pula*, te znanstvena studija *Doba manufakture u Hrvatskoj*. Na Pariškoj mirovnoj konferenciji 1946. godine bio je vođa delegacije koja je znanstvenim argumentima izborila međunarodno priznanje [sjedi-njenja Istre s Hrvatskom](#). Mnogi suvremenici nisu znali da se Mijo Mirković koristio pseudonimom Mate Balota.

29. rujna 1758. godine rođen je *Horatio Nelson*, britanski admiral, koji je 1805. godine u bitki kod

Trafalgara uništio francusko-španjolsku flotu. Poginuo je tijekom bitke 21. listopada 1805. godine.

29. rujna 1902. godine umro je u Parizu *Emile Zola*, francuski pisac, najznačajniji francuski naturalist. Najpoznatija su mu djela *Nana* i *Germinal* u kojima je opisao težak život radnika.

29. rujna 1913. godine umro je *Rudolf Diesel*, njemački konstruktor motora.

29. rujna 1938. godine počela je Münchenska konferencija. *Hitler*, koji je 1935. godine Reichu pripojio područja koja

je Njemačka izgubila Pariškim mirovnim ugovorom, a 1938. godine pripojio je Njemačkoj Austriju, imao je sve veće apetite. Kako ga nitko nije zaustavio, sljedeća je na udaru bila Čehoslovačka. Zahtijevao je priključenje Sudeta, zapadnoga dijela Čehoslovačke pretežno naseljenoga njemačkim stanovništvom. Sudetski su Nijemci pričali o vlastitoj ugroženosti te su zahtijevali isprva kulturnu, a kasnije političku i teritorijalnu autonomiju. No, kada su Nijemci u Sudetima balvanima zakrčili prometnice, Čehoslovačka je proglasila je mobilizaciju i očeki-

vala pomoć Francuske i Velike Britanije. Međutim, zapadne sile nisu htjele zaratiti s Hitlerom zbog Čehoslovačke, već su odlučile pregovarati s njim. Uz Mussolinijevo su se posredovanje u Münchenu Hitler i *Mussolini* sastali s predsjednicima britanske i francuske vlade. Na tom je sastanku potpisan sporazum, kojim je odlučeno da Čehoslovačka mora predati Sudete Njemačkoj. Hitler je za uzvrat dao jamstva da neće zahtijevati daljnje teritorijalno širenje Njemačke.

Vjerojatno 29. rujna 1547. u Alcala De Thenaresu u Španjolskoj rođen je *Miguel de Cervantes Saavedra*. Vodio je buran život pustolova – navodno je bio i u gusarskom zarobljeništvu – i ratnika, koji je 1571. godine u bitci kod Lepanta, kako sam piše, izgubio desnicu da bi ljevicom napisao *Bistrog viteza Don Quijotea od Manche*, šašavog šizofrenog viteza koji se ne može prilagoditi novom vremenu. Umro je 23. travnja 1616. godine u Madridu.

2. listopada 322. godine prije Krista umro je Aristotel, najveći antički filozof.

2. listopada 1914. godine rođen je u Subotici *Albe Vidaković*, hrvatski kompozitor i muzikolog.

2. listopada 1897. godine izvedena je opera *Vatroslava Lisinskog*, Porin.

2. listopada 1869. godine rođen je u mjestu Kathiwađu *Mahatma Gandhi*, vođa Indijaca u antikolonijalnoj borbi protiv britanske vlasti.

2. listopada 1870. godine Rim je proglašen prijestolnicom Italije.

2. listopada 1990. godine pobunjeni su Srbi zabarikadiralili Knin i prekinuli željeznički promet.

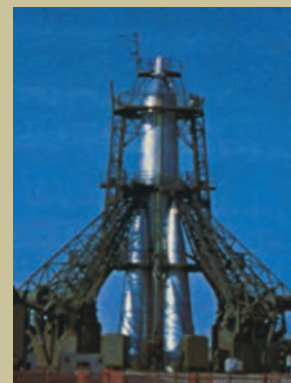

3. listopada 1929. godine Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca dobila je novi naziv – Kraljevina Jugoslavija.

3. listopada 1935. godine fašistička je Italija okupirala Abesiniju, danas Etiopiju.

4. listopada 1904. godine umro je Federic-Auguste Bartholdi, francuski kipar, autor Kipa slobode.

4. listopada 1957. godine sovjetske su vlasti lansirale letjelicu Sputnik I., prvi umjetni satelit u Zemljinoj orbiti.

SASTAVIO: IVICA ŠUBAT	UREDNIK I VODITELJ "LATINICE" NA HTV-u	PISALJKA S GRAFIT- NIM UMETKOM	GLUMICA BASINGER	ŠUMSKA SOVA UŠARA	JEDNO- LICNOST, DOSADA	DRŽAVNA BLAGAJNA	ZADNJA STRANA CEGA	TEŽAK I NAPORAN RAD							
SLUŽBENI SPIS															
DONJI POJAS PLITKOG MORA															
CIJENA NAZNA- ČENA NA ROBI															
RIMSKI: 4			ANTIČKA POKRAJINA U ISTOČ. ALPAMA												
MORSKA RIBA SPLIOŠ- TENA TIJELA			IGRA NA SREĆU			ČAKAVSKA ZAMJENICA ŽITELJ GL. GRADA GANE									
KINESKI FILOZOF TSE				"ORGAN AFRIČKOG JEDINSTVA" AUTORICA "MIŠO- LOVKE"				TRPKOST, OPOROST							
SUPROTNI VEZNIK		BROD ZA PRIJEVOZ TEKUĆINA ENGLJEŠKI REŽISER, CAROL													
GRAD BLIZU SPLITA							"EAST" MONGOL- SKA VLA- DARSKA TITULA								
"ID EST"			GRČKI JU- NAK POD TROJOM SASTANAK NA VRHU												
IŠČEŽ- NUĆE									GLEDIŠTE UČINITI KOGA REDOVNI- KOM						
	DISAJ PASMINA RASNIH KONJA				TUBINA STARINSKI JEDRE- NJAK										
"LITRA"		NJEMAČKI PISAC, THOMAS PRISTOJ- BA ZA PRIJEVOZ					MASNE NASLAGE NA TIJELU TAVANICA				"INSTITUTE OF REFRI- GERATION" MJESTO KOD OSIJEKA				
NOGOME- TAŠ OLIC						GOLGE- TERI SKANDI- NAVSKI NEBESNICI									
SMIONO DJELO, PODVIG							LAKOHLAP- LJIVA TEKUĆINA POZITIVNA ELEKTRODA					"INDIJ" SREBENO, PEDANTNO			
IVICA ZADRO			TEMELJITA OBRADA MRTVO TIJELO								NARODNO MUŠKO IME VRSTA PLODA KOD TRAVA				
GRAD U KOLUMBIJI					ELEKTR. NABIJENE ČESTICE ŽENIN OTAC				TUKE GLUMICA DABETIC						MLADO OD ORLA
ZATVOR, UZE						SNUŽDENO "COPPER TRADE ASSOCIA- TION"									
PODLAC, NISTARIJA							FILMSKE ZVIJEZDE ROBERT REDFORD				"DOMAĆA TVORNICA RUBLJA" "TIRIJ"				
"9. I 19. SLOVO			NAJVEĆI HRVATSKI POLUOTOK "KALIJ"						GRAD U DALMAT. ZAGORI "ŠVEDSKA"					"LITRA" RIMSKI: 1000	
ISPALJUJE PROTU- GRADNE RAKETE							GL. GRAD OTOČNE DRŽAVE U GVINEJ, ZALJEVU								

RJEŠENJA:

MAKARSKA, INOVATOR, RAŠIVANJE, KRAJ, PIK, OTRAGA, A, FIKCIJA, I, AIS, CA, LO, JEMEN, ISPALITI, PIR, ELAM, FINANC, OREB, ETATIZAM, R, VOTANT, TATAR, SV, IMOLA, KOR, ROVKE, ČAR, POVRAĆ, DERN, ŠIBATI, NAPITAK, NEJEDINSTVO, EDA, ANALI, TROAKAR, P, NONA, PEH, NOTARI, OSCILATOR, RANAC, STIROL, JUNAČINA

PETAK 22. 9. 2006.

HRT 1

06.45 TV raspored
 06.50 TV kalendar
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 Čarolija 8., serija
 10.00 Vijesti
 10.10 Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 10.25 Ed 3., serija
 11.10 Crveni kvadrat: Prestiž ulje i kartel šutnje, dokumentarna serija
 12.00 Dnevnik
 12.16 TV kalendar
 12.30 Protiv vjetrova i oluje, serija
 13.20 Oprah Show
 14.05 Vijesti
 14.15 Skica za portret
 14.25 Poslijepodnevna premijera: Tudi suprug, američki film
 15.55 Vijesti
 16.05 Vrijeme sutra
 16.10 Svijet prema Jimu 3., humoristična serija
 16.30 Villa Maria, serija
 17.20 Hrvatska danas
 17.40 Vrijeme sutra
 17.45 Luda kuća, serija
 18.25 Dramska serija
 19.20 Znanstvene vijesti
 19.30 Dnevnik
 20.05 Danteov vrh, američki film
 21.55 Vijesti dana
 22.10 Vijesti iz kulture
 22.20 Prijatelji i ljubavnici, američki film
 00.00 Izgnanik, američki film
 01.25 Tylerov izbor, američki film
 02.55 Svijet prema Jimu 3., humoristična serija
 03.15 Joey, humoristična serija
 03.35 Direkt
 04.05 Oprah Show
 04.50 Tudi suprug, američki film
 06.20 Moja žena i djeca, humoristična serija
 06.45 Protiv vjetrova i oluje, serija

HRT 2

08.00 TV vodič, panorame turističkih središta Hrvatske
 08.50 TV raspored
 08.55 TV kalendar
 09.05 Dennis, crtana serija
 09.30 ŽUTOKLJUNAC
 10.25 TV raspored
 10.30 Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 Dokumentarna emisija

14.00 Mučke 7., humoristična serija

14.50 M.A.S.H. 3., humoristična serija
 15.15 Vijesti za gluhe
 15.30 Julia 2., serija
 16.20 Jack i Bobby, serija
 17.05 TV raspored
 17.10 Stari zagrebački obrti: Obitelj ispod kišobrana, emisija pučke i predajne kulture
 17.35 Povijesne legende 5.: Tajne Babilona Nabukodonozor
 18.30 Direkt
 19.05 Vijesti iz kulture
 19.10 Bitka planeta, crtana serija
 19.35 Moja žena i djeca, humoristična serija
 20.05 Allo, allo 5., humoristična serija
 20.35 Odmori se, zaslužio si dramska serija
 21.10 Joey, humoristična serija
 21.35 Inspektor Montalbano, miniserija
 23.15 Vijesti na drugom
 23.25 Cirkus 2., serija
 00.20 Cirkus 2., serija
 01.15 Vijesti na drugom
 01.20 Pregled programa za subotu

06.35 Hlapićeve nove zgode, crtana serija
 07.00 Power Rangers, serija
 07.20 Šaljivi kućni video
 07.50 Život na jezeru, serija
 08.30 Zemlja strasti, serija
 09.20 Vrtlarova kći, serija
 10.20 Svi vole Raymonda, serija
 10.50 Svi vole Raymonda, serija 6. ep. 7. sezone
 11.30 VIP DJ, glazbena emisija
 12.05 Slučajni partneri, serija
 13.00 Dnevnik
 13.25 Sudnica Melani Vukmirice, court show
 14.30 Vrtlarova kći, serija
 15.30 Zemlja strasti, serija
 16.25 Rebeca, serija
 17.15 Vijesti Nove TV
 17.30 Rebeca, serija

18.20 Sudnica Melani Vukmirice, court show
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Dvoboj, talk show
 21.05 Vlak smrti, igrani film
 23.10 Vijesti Nove TV
 23.20 Seinfeld, serija
 23.50 National Geographic report: Divlje srce Afrike
 23.55 Dva metra pod zemljom, serija
 00.45 Opsjednut, igrani film
 02.35 Dvoboj, talk show
 03.25 Dnevnik Nove TV
 04.10 Kraj programa

06.15 Školske tajne, dramska serija (R)
 07.00 Beyblade G, crtana serija
 07.25 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 07.35 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija (R)
 08.05 Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.30 Sam svoj majstor, humoristična serija (R)
 09.00 Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.25 Roseanne, humoristična serija (R)
 09.50 Sudnica, show (R)
 10.45 Eksploziv, magazin (R)
 11.15 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 11.45 Vijesti, informativna emisija
 11.50 Big Brother, reality show (R)
 12.50 Macho muškarci, telenovela
 13.45 Začin života, telenovela
 14.40 Školske tajne, dramska serija
 15.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 15.55 Pod istim krovom, humoristična serija
 16.25 Sam svoj majstor, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Roseanne, humoristična serija
 17.45 Sudnica, show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.05 Big Brother, reality show
 22.10 Golf klub, igrani film, komedija
 00.00 Vijesti, informativna emisija
 00.10 Big Brother, reality show
 00.20 Sirena smrti, igrani film,
 01.50 Pod svaku cijenu, igrani film, triler (R)
 03.40 Big Brother, reality show

SUBOTA

HRT 1

07.35 TV raspored
 07.40 TV kalendar
 07.50 Vijesti
 07.58 Vrijeme danas
 08.00 Slavni parovi: Kirk Douglas i Vincente Minelli
 08.25 Kinoteka komedije: Prestona Sturgesa: Sullivanova putovanja, američki film
 09.55 TV raspored
 10.00 Vijesti
 10.15 Ed 3., serija
 11.00 Stanje duha, dokumentarni film
 12.00 Dnevnik
 12.15 TV kalendar
 12.30 Protiv vjetrova i oluje, serija
 13.15 Prizma, multinacionalni magazin
 14.00 Vijesti
 14.12 TV raspored
 14.15 City Folk: Istanbul
 14.55 Danteov vrh, američki film
 16.40 Vijesti
 16.50 Villa Maria, serija
 17.40 Dnevnik velikih mačaka 6.
 18.35 TV Bingo Show
 19.15 LOTO 7/39
 19.30 Dnevnik
 20.05 Zelena milja, američki film
 23.15 Vijesti dana
 23.30 Vijesti iz kulture
 23.40 Carrie, američki film
 01.20 Sestre, američki film
 02.50 Kako sam ubio oca, francusko španjolski film
 04.25 Nevjerojatne priče 2.: Što ako...
 04.50 Stanje duha, dokumentarni film
 05.40 Slavni parovi: Kirk Douglas i Vincente Minelli
 06.05 City Folk: Istanbul
 06.35 Protiv vjetrova i oluje, serija

HRT 2

08.00 TV vodič, panorame turističkih središta Hrvatske
 09.20 TV raspored
 09.25 ŽUTOKLJUNAC
 10.20 Crtani film
 11.10 Parlaonica
 12.05 Sportske igre mladih

23. 9. 2006.

12.20 Kućni ljubimci
12.50 Duhovni izazovi
međureligijski magazin
13.05 Dvije dame i boksač,
američki film
14.30 Automagazin
15.05 Na rubu znanosti:
NLO razotkrivanje
16.10 RETROVIZOR: Julia 2.,
serija
17.00 Uspion Kine: Hrana,
dokumentarna serija
17.55 Vijesti iz kulture
18.05 Nestali profesor,
američki film
19.30 Nevjerojatne priče 2.:
Što ako...
20.00 Hrvatska nogometna
liga emisija
20.10 HNL prijenos utakmice
22.05 Hrvatska nogometna
liga emisija
23.15 Cirkus 2., serija
00.10 Cirkus 2., serija
01.05 Pregled programa
za nedjelju

19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Zuhra light show,
zabavna emisija
21.10 Grad na obali, igrani film
23.10 U potrazi za pravdom,
igrani film
01.00 VIP DJ, glazbena emisija
01.35 Na rubu zakona, serija
02.25 Dnevnik Nove TV
03.10 Kraj programa

07.00 Fifi i cvjetno društvo,
crtana serija (3 epizode)
07.40 Battle B-Daman,
crtana serija
08.05 Jagodica Bobica,
crtana serija
08.25 Trollz, crtana serija
08.50 Nikola, humoristična serija
(2 epizode)
09.45 Lud za tobom,
humoristična serija

10.15 Pravi poziv, akcijsko-
fantastična serija
11.00 Zabranjena ljubav, sapunica
(5 epizoda) (R)
13.30 Everwood, dramska serija
14.15 Žena mušketir,
avanturistička mini serija
(1. dio)
15.45 Big Brother, reality show (R)
17.40 Zvijezde Extra: Najludi TV
trenuci #2, zabavna emisija
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Žuta minuta,
zabavna emisija
20.05 Pravi pravcati frajeri,
igrani film, komedija
21.45 Big Brother, reality show
22.50 Vladařice Playbojevog
carstva, reality show
23.45 Big Brother, reality show
23.55 Playboy: Posesivno
djelovanje, igrani film
01.30 Golf klub, igrani film,
komedija (R)
03.10 Sirena smrti, igrani film,
horor (R)
04.40 Big Brother, reality show

06.30 Bionicle, maska svjetlosti,
crtani film
07.40 Ninja kornjače 2,
crtana serija

08.30 Power Rangers, serija
09.20 Yu-Gi-Oh GX, crtana serija
10.20 Rodney, serija
11.20 Čarobnice, serija
12.15 Smallville, serija
13.10 Kuća na plaži, serija
14.05 Topli obrok Jamieja
Olivera, serija
15.00 Navigator, nautički magazin
15.30 Automotiv, auto moto
magazin
16.00 Kuća pod opsadom,
igrani film
17.40 Vijesti Nove TV
17.50 Istraga,
kriminalistički magazin

NEDJELJA 24. 9. 2006.

07.20 TV raspored
07.25 TV kalendar
07.35 Vijesti
07.40 Polly,
američki film za djecu
09.10 Nove pustolovine
medvjedića Winnieja Pooha
09.35 Lilo i Stitch
09.55 Vijesti
10.10 Filmska klasika: Čovjek
koji je previše znao,
američki film
12.00 Dnevnik
12.15 TV kalendar
12.30 Plodovi zemlje
13.25 Rijeka: More
13.55 Škrinja: Galeb
14.50 Svirci moji (8/8)
15.35 Tajni život umjetničkih
djela 3., dokumentarna
serija
16.30 O.C. 2., serija
17.15 Vijesti
17.30 Made in America,
američki film
19.15 LOTO 6/45
19.30 Dnevnik
20.05 Isprani, hrvatski film
21.40 Vijesti dana
21.55 Vijesti iz kulture
22.05 Evergreen: Momci
iz Brazila, američki film
23.55 Mediteran, miniserija
01.25 Alias 4., serija
02.10 Siska 5., serija
03.10 Las Vegas, serija
03.55 Nevjerojatne priče 2.
04.20 Simpsoni 16.,
humoristična serija
04.45 Slobodna zona, kratki
dokumentarni film
04.55 Plodovi zemlje
05.45 Opera Box
06.15 Rijeka: More

08.00 TV vodič, panorame
turističkih središta Hrvatske
09.20 TV raspored
09.25 Koncert Dunje Vejzović
Večer lieda
10.35 TV raspored
10.40 Biblija
10.50 Portret crkve i mjesta
11.00 Lokvičići: Misa, prijenos

12.00 TV raspored
12.05 National Geographic:
Varati smrt pokusni piloti
13.00 Najbolje s festivala:
Omiš 2006.
13.35 Mir i dobro
14.10 Opera Box
14.45 Film
16.15 Hrvatski autosport
pregled sezone
16.45 Buzet: EP na brdskim
stazama, reportaža
17.50 Vijesti iz kulture
18.00 Mediteran, miniserija
19.30 Magazin nogometne
Lige prvaka
20.05 Alias 4., serija
20.50 Simpsoni 16.,
humoristična serija
21.15 Siska 5., serija
22.20 Las Vegas, serija
23.05 Cirkus 2., serija
00.00 Cirkus 2., serija
00.55 Pregled programa
za ponedjeljak

06.25 Bionicle: Maska
svjetlosti, crtani film
07.35 Ninja kornjače 2,
crtana serija
08.20 Power Rangers, serija
09.10 Yu-Gi-Oh GX,
crtana serija
10.15 National Geographic
report: Divlje srce Afrike
10.25 Artisti i modeli,
igrani film
12.20 Obitelj Mulvaney,
igrani film
14.05 Grad na obali,
igrani film
16.00 Žena iz snova,
reality show
17.05 Vijesti Nove TV
17.15 Pevecov kutak
17.20 Naša mala klinika, serija
18.15 Red Carpet,
zabavna emisija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Danielle Steel: Puni krug
igrani film
21.45 Epicentar, informativno
zabavna emisija
22.45 Bljesak istine,
igrani film
00.15 Zuhra light show,
zabavna emisija

NEDJELJA

01.15 VIP DJ,
glazbena emisija
01.50 Na rubu zakona, serija
02.40 Dnevnik Nove TV
03.25 Kraj programa

08.10 Dexterov laboratorij,
crtana serija

08.35 Fifi i cvjetno društvo,
crtana serija
09.00 Battle B-Daman,
crtana serija
09.25 Trollz, crtana serija
09.45 Nikola, humoristična
serija (2 epizode)
09.45 Red Bull Air Race -
U.K., sportsko-
dokumentarna emisija (R)
10.40 Pravi poziv, akcijsko-
fantastična serija
11.30 Cijena savjesti, dramska
serija (2 epizode)
13.05 Policajac s Petlovog
brda, dramska serija
13.55 Žena mušketir,
avanturistička mini serija
(2. dio)
15.25 Pravi pravcati frajeri,
igrani film, komedija (R)
17.05 Salto, zabavna emisija
18.05 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Big Brother, reality show
20.05 CSI, kriminalistička serija
21.00 Zakon braće,
kriminalistička serija
21.55 FBI: Istraga, dokumentarno-
kriminalistička serija
22.50 Novi forenzičari,
dokumentarno-
kriminalistička serija
23.45 Autopsija, dokumentarno-
kriminalistička serija
00.15 Big Brother, reality show
00.25 Playboy: Posesivno
djelovanje, igrani film,
erotski (R)
02.00 Žena mušketir,
avanturistička
mini serija (1. i 2. dio) (R)
04.55 Big Brother, reality show

PONEDJELJAK 25. 9. 2006.

06.45 TV raspored
06.50 TV kalendar
07.00 Dobro jutro, Hrvatska
09.10 Villa Maria, serija
09.55 TV raspored
10.00 Vijesti
10.10 Albanska rivijera,
dokumentarni film
10.55 Vijesti iz kulture
11.05 Ekumena religijski program
12.00 Dnevnik
12.15 TV kalendar
12.30 Protiv vjetrova i oluje, serija
13.20 Radni ručak
14.20 Hitna služba 12., serija
15.05 Vijesti
15.15 TV raspored
15.20 Nora fora, igra za djecu
15.50 AlpeDunavJadran
16.25 Vijesti
16.33 Vrijeme sutra
16.35 Život uživo
17.20 Vijesti
17.35 Najslabija karika, kviz
18.20 Gruntovčani, dramska serija
19.30 Dnevnik
20.10 Latinica (1. dio)
21.05 Latinica (2. dio)
21.40 Ludi rimski carevi,
znanstveno obrazovna serija
22.15 Otvoreno
23.10 Vijesti iz kulture
23.15 Ciklus hrvatskog filma
00.50 Vijesti dana
01.05 Na rubu znanosti
02.05 Reprizni program
06.00 Protiv vjetrova i oluje, serija

07.30 TEST
07.45 TV raspored
07.50 TV kalendar
08.00 ŽUTOKLJUNAC
08.55 Crtana serija
09.20 NULTI SAT
10.25 Dečko ili cura?,
serija za mlade
10.50 Serija za mlade
11.15 Film
13.00 Vijesti na drugom
13.10 Around the Fire,
američki film
14.55 Mučke 7.,
humoristična serija

15.45 Regionalne vijesti
16.00 Vijesti na drugom
16.10 Maja, talkshow
16.45 M.A.S.H. 3.,
humoristična serija
17.10 Allo, allo 5.
humoristična serija
17.35 Direkt
18.10 Regionalne panorame
18.30 Vijesti na drugom
18.45 Povijesne legende 5.:
Kralj Artur i pograda za
Svetim Grlom
19.40 Moja žena i djeca,
humoristična serija
20.10 CSI: Las Vegas, serija
21.00 Odmori se,
zaslužio si TV serija
21.40 Vijesti na drugom
21.55 Ronin, američki film
23.55 Pregled programa za utorak

06.35 Hlapićeve nove zgode,
crtana serija
07.00 Power Rangers, serija
07.20 Šaljivi kućni video
07.50 Život na jezeru, serija
08.30 Zemlja strasti, serija
09.20 Vrtlarova kći, serija
10.20 Svi vole Raymonda, serija
11.30 VIP DJ, glazbena emisija
12.05 Slučajni partneri, serija
13.00 Vijesti
13.25 Sudnica Melani Vukmirice,
court show
14.30 Vrtlarova kći, serija
15.30 Zemlja strasti, serija
16.25 Rebeca, serija
17.15 Vijesti Nove TV
17.30 Rebeca, serija
18.20 Sudnica Melani Vukmirice,
court show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Navy CIS, serija
21.00 Žena iz snova, reality show
22.15 Kućanice, serija
23.05 Vijesti Nove TV
23.15 Uvod u anatomiju, serija
00.05 Seinfeld, serija
00.35 Paklena kuhinja, igrani film
02.15 Red Carpet, zabavna emisija
03.10 Izvještaj Matrix, serija
04.00 Dnevnik Nove TV
04.45 Kraj programa

05.40 Školske tajne,
dramska serija (R)
06.30 Beyblade G, crtana serija
06.50 Fifi i cvjetno društvo,
crtana serija
07.05 Princ iz Bel- Aira,
humoristična serija (R)
07.30 Pod istim krovom,
humoristična serija (R)
08.00 Sam svoj majstor,
humoristična serija (R)
08.25 Bračne vode,
humoristična serija (R)
08.55 Roseanne,
humoristična serija (R)
09.20 Sudnica, show (R)
10.20 Ekkluziv, magazin (R)
10.55 Zabranjena ljubav,
sapunica (R)
11.30 Vijesti, informativna emisija
11.35 Big Brother, reality show (R)
12.40 Macho muškarci, telenovela
13.35 Začin života, telenovela
14.30 Školske tajne, dramska serija
15.20 Princ iz Bel- Aira,
humoristična serija
15.50 Pod istim krovom,
humoristična serija
16.20 Sam svoj majstor,
humoristična serija
16.45 Bračne vode,
humoristična serija
17.15 Roseanne,
humoristična serija
17.45 Sudnica, show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
20.05 Big Brother, reality show
21.00 Zakon braće,
kriminalistička serija
22.00 Gnjavatorica, igrani film,
akcijska komedija
23.50 Vijesti, informativna emisija
00.05 Big Brother, reality show
00.15 CSI,
kriminalistička serija (R)
01.05 Zakon braće, kriminalistička
serija (R) (2 epizode)
02.45 FBI: Istraga, dokumentarno-
kriminalistička serija (R)
03.40 Novi forenzičari,
dokumentarno-
kriminalistička serija (R)
04.30 Big Brother, reality show

UTORAK 26. 9. 2006.

HRT 1

06.45 TV raspored
06.50 TV kalendar
07.00 Dobro jutro, Hrvatska
09.10 Villa Maria, serija
09.55 TV raspored
10.00 Vijesti
10.08 Vrijeme danas
10.10 Champollion, čovjek koji je dešifrirao hijerogliffe dokumentarni film
11.05 Vijesti iz kulture
11.10 Normalan život, emisija za osobe s invaliditetom
12.00 Dnevnik
12.15 TV kalendar
12.30 Protiv vjetra i oluje, serija
13.20 Radni ručak
14.20 Hitna služba 12., serija
15.05 Vijesti
15.15 TV raspored
15.20 Nora fora, igra za djecu
15.50 Potrošački kod
16.25 Vijesti
16.33 Vrijeme sutra
16.35 Život uživo
17.20 Vijesti
17.35 Najslabija karika, kviz
18.20 Gruntovčani, dramska serija
19.20 Znanstvene vijesti
19.30 Dnevnik
20.10 Globalno sijelo
20.45 Kontraplan
21.40 Dokumentarni program
22.30 Otvoreno
23.25 Vijesti iz kulture
23.35 Poslovni klub
00.10 Vrijeme je za jazz: David Gazarov
01.15 Vijesti dana
01.25 Reprizni program
06.00 Protiv vjetra i oluje, serija

HRT 2

07.30 TEST
07.45 TV raspored
07.50 TV kalendar
08.00 ŽUTOKLJUNAC
08.55 crtana serija
09.20 MULTI SAT
10.25 serija za mlade
10.50 Serija za mlade
11.15 Film
13.00 Vijesti na drugom
13.10 Children on Their Birthdays, američki film

14.55 Mučke 7., humoristična serija
15.45 Regionalne vijesti
16.00 Vijesti na drugom
16.10 Maja, talkshow
16.45 M.A.S.H. 3., humoristična serija
17.10 Allo, allo 5. humoristična serija
17.35 Umnjak, znanstveni magazin
18.10 Regionalne panorame
18.30 Vijesti na drugom
18.45 Povijesne legende 6.: Tajanstveni slučaj Kaspara Hausera
19.40 Moja žena i djeca, humoristična serija
20.05 Luda kuća 2., dramska serija
20.45 Nogometna Liga prvaka, prijenos
22.35 Vijesti na drugom
22.50 Dr. House, serija
23.35 Sažeci nogometne Lige prvaka
00.20 Film
02.00 Pregled programa za srijedu

nova

06.35 Hlapićeve nove zgode, crtana serija
07.00 Power Rangers, serija
07.20 Šaljivi kućni video
07.50 Život na jezeru, serija
08.30 Zemlja strasti, serija
09.20 Vrtlarova kći, serija
10.20 Svi vole Raymonda, serija
11.30 VIP DJ, glazbena emisija
12.05 Slučajni partneri, serija
13.00 Vijesti
13.25 Sudnica Melani Vukmirice, court show
14.30 Vrtlarova kći, serija
15.30 Zemlja strasti, serija
16.25 Rebeca, serija
17.15 Vijesti Nove TV
17.30 Rebeca, serija
18.20 Sudnica Melani Vukmirice, court show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Naša mala klinika, serija
21.00 Goli pištolj 2, igrani film
22.35 Vijesti Nove TV
22.45 Seinfeld, serija
23.15 JAG, serija
00.05 Kralj lopova, igrani film
01.40 Epicentar, informativno zabavna emisija

02.35 Izvještaj Matrix, serija
03.25 Dnevnik Nove TV
04.10 Kraj programa

RTL

05.50 Školske tajne, dramska serija (R)
06.40 Beyblade G, crtana serija
07.00 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
07.15 Princ iz Bel- Aira, humoristična serija (R)
07.40 Pod istim krovom, humoristična serija (R)
08.10 Sam svoj majstor, humoristična serija (R)
08.35 Bračne vode, humoristična serija (R)
09.05 Roseanne, humoristična serija (R)
09.35 Sudnica, show (R)
10.30 Eksploziv, magazin (R)
10.55 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
11.30 Vijesti, informativna emisija
11.35 Big Brother, reality show (R)
12.40 Macho muškarci, telenovela
13.35 Začin života, telenovela
14.30 Školske tajne, dramska serija
15.20 Princ iz Bel- Aira, humoristična serija
15.50 Pod istim krovom, humoristična serija
16.20 Sam svoj majstor, humoristična serija
16.45 Bračne vode, humoristična serija
17.15 Roseanne, humoristična serija
17.45 Sudnica, show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
20.05 Big Brother, reality show
21.05 Maybe baby, igrani film, romantična komedija
22.45 Cobra 11, kriminalistička serija
23.40 Vijesti, informativna emisija
23.55 Big Brother, reality show
00.05 Gnjavatorica, igrani film, akcijska komedija (R)
01.45 Cobra 11, kriminalistička serija (R)
02.40 Big Brother, reality show

SRIJEDA

HRT 1

06.45 TV raspored
06.50 TV kalendar
07.00 Dobro jutro, Hrvatska
09.10 Villa Maria, serija
09.55 TV raspored
10.00 Vijesti
10.08 Vrijeme danas
10.10 Odredišta: Grenland tragovi u vječnom ledu, dokumentarni film
10.55 Vijesti iz kulture
11.05 Treća dob, emisija za umirovljenike
12.00 Dnevnik
12.15 TV kalendar
12.30 Protiv vjetra i oluje, serija
13.20 Radni ručak
14.20 Hitna služba 12., serija
15.05 Vijesti
15.13 Vrijeme danas
15.15 TV raspored
15.20 Nora fora, igra za djecu
15.50 Glas domovine
16.25 Vijesti
16.33 Vrijeme sutra
16.35 Život uživo
17.20 Vijesti
17.35 Najslabija karika, kviz
18.20 Gruntovčani, dramska serija
19.15 LOTO 7/39
19.30 Dnevnik
20.10 Piramida, kviz
21.05 Turistički cvijet 2006.
22.40 Vijesti iz kulture
22.50 Otvoreno
23.45 Drugi format
00.50 Vijesti dana
01.00 Film
02.40 Reprizni program
06.00 Protiv vjetra i oluje, serija

HRT 2

07.30 TEST
07.45 TV raspored
07.50 TV kalendar
08.00 ŽUTOKLJUNAC
08.55 crtana serija
09.20 MULTI SAT
10.25 TV raspored
10.30 Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.15 Vijesti na drugom
13.25 Where the Truth Lies, američki film
14.55 Mučke 7., humoristična serija

SRIJEDA 27. 9. 2006.

15.45 Regionalne vijesti
 16.00 Vijesti na drugom
 16.10 Sasvim obični ljudi
 16.45 M.A.S.H. 3.,
 humoristična serija
 17.10 Allo, allo 5.
 humoristična serija
 17.35 Euromagazin
 18.10 Regionalne panorame
 18.30 Vijesti na drugom
 18.45 Povijesne legende 6.:
 Gladijatori
 19.40 Svijet prema Jimu 3.,
 humoristična serija
 20.10 Nogometna Liga prvaka
 22.35 Vijesti na drugom
 22.50 Battlestar Galactica,
 miniserija
 00.20 Sažeci nogometne Lige
 prvaka
 01.00 Pregled programa
 za četvrtak

06.35 Hlapićeve nove zgode,
 crtana serija
 07.00 Power Rangers, serija
 07.20 Šaljivi kućni video
 07.50 Život na jezeru, serija
 08.30 Zemlja strasti, serija
 09.20 Vrtlareva kći, serija
 10.50 VIP DJ, glazbena emisija
 10.20 Svi vole Raymonda, serija
 11.30 VIP DJ, glazbena emisija
 12.05 Slučajni partneri, serija
 13.00 Vijesti
 13.25 Sudnica Melani Vukmirice,
 court show
 14.30 Vrtlareva kći, serija
 15.30 Zemlja strasti, serija
 16.25 Rebeca, serija
 17.15 Vijesti Nove TV
 17.30 Rebeca, serija
 18.20 Sudnica Melani Vukmirice,
 court show
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Kobna ljepota, igrani film
 21.40 U sridu, društveno politički
 magazin
 22.50 Vijesti Nove TV
 23.00 Novac, business magazin
 23.30 Seinfeld, serija
 00.00 Will i Grace, serija
 00.30 National Geographic report:
 Divlje srce Afrike
 00.35 JAG, serija
 01.30 Osuđen, igrani film
 03.10 U sridu, društveno
 politički magazin

04.15 Izvještaj Matrix, serija
 05.05 Dnevnik Nove TV
 05.50 Kraj programa

05.50 Školske tajne,
 dramska serija (R)
 06.40 Beyblade G, crtana serija
 07.00 Fifi i cvjetno društvo,
 crtana serija
 07.15 Princ iz Bel- Aira,
 humoristična serija (R)
 07.40 Pod istim krovom,
 humoristična serija (R)
 08.10 Sam svoj majstor,
 humoristična serija (R)
 08.35 Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 09.05 Roseanne,
 humoristična serija (R)
 09.35 Sudnica, show (R)
 10.30 Eksploziv, magazin (R)
 10.55 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 11.30 Vijesti, informativna emisija
 11.35 Big Brother,
 reality show (R)
 12.40 Macho muškarci, telenovela
 13.35 Začin života, telenovela
 14.30 Školske tajne,
 dramska serija
 15.20 Princ iz Bel- Aira,
 humoristična serija
 15.50 Pod istim krovom,
 humoristična serija
 16.20 Sam svoj majstor,
 humoristična serija
 16.45 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.15 Roseanne,
 humoristična serija
 17.45 Sudnica, show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.05 Big Brother, reality show
 21.05 Zaboravljeni slučaj,
 kriminalistička serija
 22.00 Dokaz krivnje,
 kriminalistička serija
 22.55 Cobra 11,
 kriminalistička serija
 23.55 Vijesti, informativna emisija
 00.10 Big Brother, reality show
 00.20 Maybe baby, igrani film,
 romantična komedija (R)
 01.55 Cobra 11,
 kriminalistička serija (R)
 02.45 Big Brother, reality show

ČETVRTAK

06.45 TV raspored
 06.50 TV kalendar
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 Villa Maria, serija
 09.55 TV raspored
 10.00 Vijesti
 10.08 Vrijeme danas
 10.10 Posljednji rajevo u zemlji
 živih legenda,
 dokumentarni film
 11.00 Vijesti iz kulture
 11.05 Trenutak spoznaje,
 znanstveno
 obrazovna emisija
 12.00 Dnevnik
 12.15 TV kalendar
 12.30 Protiv vjetrova i oluje, serija
 13.20 Radni ručak
 14.20 Hitna služba 12., serija
 15.05 Vijesti
 15.15 TV raspored
 15.20 Nora fora, igra za djecu
 15.50 Dokumentarna emisija
 16.25 Vijesti
 16.33 Vrijeme sutra
 16.35 Život uživo
 17.20 Vijesti
 17.35 Najslabija karika, kviz
 18.20 Gruntovčani, dramska serija
 19.30 Dnevnik
 20.10 Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.05 Brisani prostor
 22.00 Pola ure kulture
 22.35 Otvoreno
 23.30 Vijesti iz kulture
 23.40 Dokumentarna emisija
 00.15 Vijesti dana
 00.25 Reprizni program
 06.00 Protiv vjetrova i oluje, serija

07.30 TEST
 07.45 TV raspored
 07.50 TV kalendar
 08.00 ŽUTOKLJUNAC
 08.55 Crtana serija
 09.20 NULTI SAT
 10.25 TV raspored
 10.30 Sjednica Hrvatskog sabora,
 prijenos
 13.15 Vijesti na drugom

13.25 An Unexpected Life,
 američki film
 14.55 Mučke 7.,
 humoristična serija
 15.45 Regionalne vijesti
 16.00 Vijesti na drugom
 16.10 Sasvim obični ljudi
 16.45 M.A.S.H. 3.,
 humoristična serija
 17.10 Allo, allo 5.
 humoristična serija
 17.35 Znati živjeti
 18.10 Regionalne panorame
 18.30 Vijesti na drugom
 18.45 Povijesne legende 6.:
 Napoleon istina i zabluda
 19.40 Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 20.00 Nogometni Kup UEFA:
 Auxerre Dinamo, prijenos
 22.05 Vijesti na drugom
 22.20 CSI Miami 3., serija
 23.10 Emisija o filmu
 23.40 Pregled programa za petak

06.35 Hlapićeve nove zgode,
 crtana serija
 07.00 Power Rangers, serija
 07.20 Šaljivi kućni video
 07.50 Život na jezeru, serija
 08.30 Zemlja strasti, serija
 09.20 Vrtlareva kći, serija
 10.20 Svi vole Raymonda, serija
 11.30 VIP DJ, glazbena emisija
 12.05 Slučajni partneri, serija
 13.00 Vijesti
 13.25 Sudnica Melani Vukmirice,
 court show
 14.30 Vrtlareva kći, serija
 15.30 Zemlja strasti, serija
 16.25 Rebeca, serija
 17.15 Vijesti Nove TV
 17.30 Rebeca, serija
 08.20 Sudnica Melani Vukmirice,
 court show
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Istraga,
 kriminalistički magazin
 21.35 Izgubljeni, serija
 22.30 Vijesti Nove TV
 22.40 Seinfeld, serija
 23.10 JAG, serija
 00.00 Nailed, igrani film
 01.30 Novac, business magazin

28. 9. 2006.

02.00 Izvještaj Matrix, serija
 02.50 Dnevnik Nove TV
 03.35 Kraj programa

05.50 Školske tajne, dramska serija (R)
 06.40 Beyblade G, crtana serija
 07.00 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 07.15 Princ iz Bel- Aira, humoristična serija (R)
 07.40 Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.10 Sam svoj majstor, humoristična serija (R)
 08.35 Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 Roseanne, humoristična serija (R)
 09.35 Sudnica, show (R)
 10.30 Eksploziv, magazin (R)
 10.55 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 11.30 Vijesti, informativna emisija
 11.35 Big Brother, reality show (R)
 12.40 Macho muškarci, telenovela
 13.35 Začin života, telenovela
 14.30 Školske tajne, dramska serija
 15.20 Princ iz Bel- Aira, humoristična serija
 15.50 Pod istim krovom, humoristična serija
 16.20 Sam svoj majstor, humoristična serija
 16.45 Bračne vode, humoristična serija
 17.15 Roseanne, humoristična serija
 17.45 Sudnica, show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.05 Big Brother, reality show
 21.05 Krv i sol, igrani film, triler
 22.50 Cobra 11, kriminalistička serija
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Big Brother, reality show
 00.15 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.25 Dokaz krivnje, kriminalistička serija (R)
 02.10 Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 03.05 Big Brother, reality show

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija na hrvatskom jeziku TV tjednik emitirat će se u petak 22. rujna u ljetnom terminu od 21 sat na programu YU ECO televizije.

Repriza emisije je u subotu 23. rujna u 15 sati.

FILM TJEDNA

ZELENA MILJA

američki film

(THE GREEN MILE, 1999.)

HTV1, subota, 23.9.2006., 20.05

Drama. U saveznoj državi Louisiani u SAD-u tridesetih godina prošlog stoljeća nalazi se zatvor za osuđene na smrtnu kaznu. Šef odjela je Paul Edgecomb (T. Hanks) koji nastoji posljednje dane tih ljudi učiniti što je moguće dostojanstvenijima i mirnijima. I ostalo je osoblje humano, pouzdano i sposobno. Iznimka je samo prznica i sadist Percy Wetmore (D. Hutchison), s dobrim vezama među političarima. Ipak, Edgecomb i njega uspješno drži pod kontrolom. Sve će se promijeniti toga ljeta kad u ćeliju dođe novi osuđenik, crnac John Coffey (C. Duncan), zatvoren zbog silovanja i umorstva dviju djevojčica. Njegova nevina dobroćudnost u nesrazmjeru je s navodnim zločinom, i to Edgecombu, kao i svima ostalima, odmah upada u oči. A događaji koji slijede učvrstit će njihovu vjeru u Johnovu nevinost i otkriti njegove neobične sposobnosti...

Zatvorski filmovi danas su stekli status neovisnog podžanra, a upravo su dva najpoznatija takva filma nastala po predlošku Stephena Kinga, odnosno, pod nadzorom redatelja Franka Darabonta, »Iskupljenje u Shawshanku« i »Zelena milja«. Darabont, dotad malo poznat redatelj i pisac (scenariji za »Muhu II« i »Stravu u Ulici brijestova III«), svojedobno je uzeo u ruke Kingovu kratku priču »Rita Hayworth and the Shawshank Redemption«. Ostalo je, kako se kaže, povijest. Naime, ni sam King nije imao uvijek sreće s filmovima snimljenim prema njegovim knjigama. Većina se smatra neuspjelima. Među uspjelima mogu se nabrojiti De Palmina »Carrie«, Kubrickovo »Isijavanje«, Reinerova »Misery« ili Hackfordova »Dolores Claiborne – potpuno pomračenje«.

Film »Zelena milja« smatra se modernim prepričavanjem života Isusa Krista, jer njegov glavni junak ne samo da s Kristom dijeli iste inicijale (John Coffey – Jesus Christ) i sudbinu nevino optuženog, već i požrtvornost, ljubav prema ljudima, sposobnost liječenja i uskrsnuća. Za Darabonta i Kinga zelena milja metafora je svijeta u kojem svi mi čekamo da se konačno prozove naše ime. I iako je pritom od ključne važnosti naše ponašanje, svi smo krivi zbog nečeg te odlazimo na potpuno jednak način. Film je bio nominiran za Oscara u kategorijama najboljeg filma, adaptiranog scenarija, muškog sporednoga glumca (Michael Clarke Duncan) i zvuka (Robert J. Litt, Elliot Tyson, Michael Herbick, Willie D. Burton), zatim Zlatni globus za najbolju mušku sporednu ulogu (Michael Clarke Duncan) te Zlatni satelit za istu kategoriju (Doug Hutchison), baš kao i za brojne druge nagrade.

Uloge: Tom Hanks, Michael Clarke Duncan, Doug Hutchison, Sam Rockwell, David Morse, Michael Jeter

Scenarist i redatelj: Frank Darabont

Prirodni prag, što da ne?

Govori se da je politika «vještina mogućeg». Ako je tako, vodstva nacionalnih manjina u Srbiji nemaju razloga plašiti se «prirodnog praga», kod izbora kako za državni parlament tako i za nacionalna vijeća. Tu se podrazumijevaju osobito kandidati, ili liste (kutije) jednovremeno na biračkim mjestima.

Ukoliko se zakonodavac odluči za cenzus od 2 ili 5 posto, tada je prirodno (prirodno i razumno) da se za manjinske kandidate ne primjenjuje postotak na broj upisanih birača u birački popis svih građana. S druge strane, nedemokratski je – a i nezakonito – da se prave zasebni birački popisi pripadnika nacionalnih manjina. Građanin je taj podatak dao u uvjerenju da on služi samo i jedino u statističke svrhe. «Ne daj Bože» da se popisima prebrojavamo, pa ni po boji kože ili kose.

Početna ideja – matematički gledano – mogla bi se «vještinom mogućeg» realizirati, primjerice, na sljedeći način:

Ukoliko jedna manjina ima 20.000 ili 300.000 pripadnika, sa cenzusom od 5 posto imala bi pravo na prvog člana (parlamenta ili vijeća) sa 1000 ili 15.000 glasova. Svakih 1000 ili 15.000 glasova dalje ne daje pravo na novog zastupnika. Morao bi se primijeniti princip da sljedeći stječe pravo sa 1000 plus 1000 glasova, odnosno 15.000 plus 15.000, a još sljedeći sa 2000 plus 2000, odnosno 30.000 plus 30.000 glasova.

Na koncu samo toliko: žalosna je majka kandidatu (nositelju liste) koji ne dobije prvih 1000 ili 3000 glasova. To ovisi o programu koji je ponuđen i mehanizmu kako će birač pratiti izvršenje obećanog. Ukoliko ipak i toga bude, državni parlament na prijedlog Vlade imenovat će po principu «vještine mogućeg» predviđen broj zastupnika te manjine u vijeće, a u parlament jednog ili razmjerno brojnosti 2 do 3.

Alojzije Poljaković

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 800 dinara
☐ 1 godina = 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

- ☐ 1 godina = 70 EUR.

SWIFT: VBUBCS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: CS7335500000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovođa i umrlice na Internetu:

www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

**PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE**

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavlja putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.942 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.707 din., a u jednom pravcu 1.514 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

S VEČERI FOLKLORA "MLADOST PLEŠE" U MALOJ BOSNI

